

Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών

Επιστήμες της Αγωγής

Διπλωματική Εργασία

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των δασκάλων με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο: Η περίπτωση της πανδημίας του Covid - 19

Νικολέτα Ναλμπάντη

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Κυριακή Καμαρινού

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2021

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των δασκάλων με τη χρήση των
Νέων Τεχνολογιών και της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και
ασύγχρονης εκπαίδευσης για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο
σχολείο: Η περίπτωση της πανδημίας του Covid - 19

Νικολέτα Ναλμπάντη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Κυριακή Καμαρινού

Καθηγήτρια- Σύμβουλος ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Άννα Κοντονή

Καθηγήτρια- Σύμβουλος ΕΑΠ

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2021

«Στις κόρες μου, Χριστίνα & Μελίνα»

Ευχαριστίες

Έχοντας πλέον ολοκληρώσει τη διπλωματική μου εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κα Καμαρινού Κυριακή τόσο για την επιστημονική όσο και για την προσωπική υποστήριξή της καθ' όλη την πορεία εκπόνησής της. Την ευχαριστώ θερμά για την καθοδήγησή της, την υπομονή της, τις στοχευμένες παρατηρήσεις της και τις πολύτιμες συμβουλές της. Επίσης ευχαριστώ και τη συνεπιβλέπουσα καθηγήτρια κα Κοντονή Άννα που αποδέχθηκε την εποπτεία της παρούσας εργασίας διαθέτοντας χρόνο και πολύτιμη βοήθεια.

Ευχαριστώ πολύ τους διευθυντές των σχολείων και τους εκπαιδευτικούς της Δ/νσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονικής που βοήθησαν στην υλοποίηση της έρευνας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω μέσα από τα βάθη της καρδιάς μου το σύζυγό μου, Νίκο, τις κόρες μου, Χριστίνα και Μελίνα, καθώς και τους γονείς μου, Κώστα και Χρυσούλα για την αγάπη τους, τη συμπαράστασή τους και την κατανόησή τους σε όλη τη διαδρομή των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Περίληψη

Σε περιόδους κρίσης, όπως της πανδημίας του Covid - 19, κρίθηκε και στη χώρα μας αναγκαία η λειτουργία των σχολείων μέσω της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) και κατά συνέπεια θεωρήθηκε απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πεδίο αυτό. Με το νέο απαιτητικό αυτό ρόλο οι εκπαιδευτικοί καλούνται να ακολουθήσουν τις σύγχρονες τάσεις της Κοινωνίας, της Γνώσης και της Πληροφορίας. Έτσι, η επιμόρφωση οφείλει να τους καθιστά ικανούς να συμπορεύονται με τα μηνύματα των καιρών και των έκτακτων συνθηκών που προκύπτουν, καθώς και να αναλαμβάνουν ευθύνες μέσα σε ένα πλαίσιο αρχών, όπως αυτές ορίζονται από την Πολιτεία. Οι Νέες Τεχνολογίες (N/T) μπορούν να κάνουν πιο αποτελεσματική τη διαδικασία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε της Δυτικής Θεσσαλονίκης, κατά την επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ, την περίοδο της 1ης πανδημίας, λόγω COVID-19 (Μάρτιος-Μάιος 2020), ως προς τον προσδιορισμό της αξιοποίησης της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ως μορφή επιμόρφωσης, τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν οι ίδιοι μέσα από τη χρήση ψηφιακών εργαλείων καθώς και η προσωπική τους στάση απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία για τη χρήση των N/T στην εκπαίδευση σε σχέση με τη στάση τους για τη συγκεκριμένη επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ.

Προς επίτευξη του στόχου πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα σε 111 δασκάλους με τη χρήση διαδικτυακού ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως οι δάσκαλοι γνωρίζουν την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης, η οποία μπορεί να λειτουργεί συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωσή τους, την οποία θεωρούν αναντικατάστατη διαδικασία. Τα σημαντικότερα εμπόδια για την επιμόρφωσή τους αποτελούν η εξοικείωση με τις N/T, η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά, η σημαντική οικονομική τους επιβάρυνση για την

υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ, το άγχος, ο φόβος της αποτυχίας και οι επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών, καθώς και ο σκεπτικισμός τους γενικότερα για την (δια) παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ. Επίσης παρά τα εμπόδια η έρευνα έδειξε πως η στάση των δασκάλων σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ και των Ν/Τ είναι θετική και επηρεάζει το ίδιο θετικά τη συνολική τους στάση για την αξιοποίηση της ΕξΑΕ.

Λέξεις – Κλειδιά

Εξ αποστάσεως επιμόρφωση δασκάλων, Νέες Τεχνολογίες, ψηφιακή πλατφόρμα, σύγχρονη και ασύγχρονη εκπαίδευση, Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Κοινωνία της Πληροφορίας, Δια Βίου Μάθηση, Πανδημική Κρίση.

«Teaching teacher distance learning in public schools using New Technologies and digital platforms of synchronous and asynchronous tools for the distance education: At the age of Covid-19 pandemic»

«Nikoleta Nalmpanti»

Abstract

In times of crisis, such as the Covid - 19 pandemic, it was deemed necessary in our country the operation of schools through Distance Education and therefore it was considered necessary to train teachers in this field. With this new demanding role, teachers are called to follow the modern trends of society, knowledge and information. For this reason, training must enable them to keep up with the messages of the times and emergencies that arise, as well as to assume responsibilities within a framework of principles as defined by the State. New Technologies can make the teacher training process more effective.

The purpose of this research is to investigate the views and attitudes of the teachers of Directorate of primary education of Western Thessaloniki, during their training on the

distance education, during the 1st pandemic, due to COVID-19 (March-May 2020), in terms of identifying the use of distance education as a form of training, the difficulties and obstacles they face through the use of digital tools as well as their personal attitude towards the educational process for the use of New Technologies in education in relation to with their attitude for their specific training on the distance education.

To accomplish the purpose, a quantitative survey was conducted on 111 teachers using an online questionnaire. The results of the research showed that teachers know distance education as a form of training, which can complement their lifelong learning, which they consider an irreplaceable process. The most important obstacles for their training are the familiarity with New Technologies, the lack of information about educational software, their significant financial burden for the supportive function of teaching through distance education, the stress, the fear of failure and the reservations about the socialization of the students, as well as their skepticism in general about the (inter) pedagogical function of the distance education. Also, despite the obstacles, the research showed that the attitude of teachers regarding the use of digital tools of distance education and New Technologies is positive and affects their overall attitude for the utilization of distance education.

Keywords

Teaching teacher distance learning, New Technologies, digital platforms,
synchronous and asynchronous education, distance education, Information Society,
Lifelong Learning, Pandemic Crisis

Περιεχόμενα

Περίληψη	v
Abstract.....	vii
Περιεχόμενα.....	x
Κατάλογος Διαγραμμάτων	xiii
Κατάλογος Πινάκων.....	xvii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	xxi
Εισαγωγή	1
A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	4
1. Η διαδικασία επιμόρφωσης εκπαιδευτικών μέσα από τη θεωρία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων	4
1.1 Το πεδίο Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Ιστορικό πλαίσιο, ορισμός και στόχοι	4
1.2 Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων.....	5
1.3 Εμπόδια στην εκπαίδευση ενηλίκων	6
2. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Ιστορικό- Κοινωνικό πλαίσιο	10
2.1 Η έννοια της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών	10
2.2 Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.....	12
2.3 Σύντομη ιστορική αναδρομή στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.....	13
2.4 Μορφές της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών	16
2.5 Μοντέλα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.....	17
2.6 Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	18
2.7 Προϋποθέσεις για εξ αποστάσεως επιμόρφωση	20

2.8 Η επιμόρφωση των δασκάλων στις Νέες Τεχνολογίες.....	21
3. Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο	23
3.1 Ο ορισμός της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ)	23
3.2 Η σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση	24
3.2.1 Η έννοια της Εξ Αποστάσεως σχολικής Εκπαίδευσης	25
3.2.2 Η έννοια της πολυμορφικότητας στη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση	25
3.3 Τα χαρακτηριστικά της Εξ Αποστάσεως σχολικής Εκπαίδευσης.....	26
3.4 Οι Νέες Τεχνολογίες στην Εξ Αποστάσεως σχολική Εκπαίδευση	27
3.5 Σύγχρονη και ασύγχρονη εκπαίδευση	29
3.5.1 Η σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση	29
3.5.2 Η ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση	30
4. Η περίπτωση της πανδημίας του Covid-19.....	31
5. Βιβλιογραφική ανασκόπηση	34
6. Σημασία- αναγκαιότητα.....	37
7. Στόχος και ερευνητικά ερωτήματα.....	39
B. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	40
8. Μεθοδολογία της έρευνας	40
8.1 Μεθοδολογική προσέγγιση	40
8.2 Συμμετέχοντες (δείγμα)	41
8.3 Εργαλείο συλλογής δεδομένων	42
8.3.1 Αξιοπιστία και εγκυρότητα ερωτηματολογίου.....	44
8.4 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων	45

8.5 Ερευνητική διαδικασία	46
8.5.1 Εγκυρότητα και αξιοπιστία	46
8.5.2 Περιορισμοί της έρευνας.....	47
9. Αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης	49
9.1 Περιγραφική Στατιστική	49
9.1.1 Δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων	49
9.1.2 Απόψεις και στάσεις συμμετεχόντων σχετικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφής επιμόρφωσής τους.....	60
9.1.3 Απόψεις και οι στάσεις συμμετεχόντων σχετικά με τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ.....	76
9.2 Έλεγχος συσχετίσεων	100
10. Συζήτηση-Συμπεράσματα –Προτάσεις.....	108
10.1 Συζήτηση.....	108
10.2 Συμπεράσματα.....	117
10.3 Προτάσεις.....	120
Βιβλιογραφία	122
Παράρτημα Α: «Εργαλείο συλλογής δεδομένων - Ερωτηματολόγιο»	139

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων (N=111)	49
Διάγραμμα 2: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων (N=111)	51
Διάγραμμα 3: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων (N=111)	52
Διάγραμμα 4: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη σχέση εργασίας των συμμετεχόντων (N=111)	53
Διάγραμμα 5: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τα έτη υπηρεσίας των συμμετεχόντων (N=111)	54
Διάγραμμα 6: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τις σπουδές των συμμετεχόντων (N=111)	56
Διάγραμμα 7: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Έχετε πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες;» (N=111)	57
Διάγραμμα 8: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Αν ναι, παρακαλώ προσδιορίστε» (N=111).....	58
Διάγραμμα 9: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Αν όχι, σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσατε τις γνώσεις που έχετε σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες» (N=111)	59
Διάγραμμα 10: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι γνωρίζετε την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης;» (N=111)	61

Διπλωματική Εργασία

Διάγραμμα 11: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων για τη βελτίωση της διδασκαλίας;» (N=111)	63
Διάγραμμα 12: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία;» (N=111)	64
Διάγραμμα 13: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19);» (N=111)	66
Διάγραμμα 14: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων;» (N=111)	68
Διάγραμμα 15: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση;» (N=111)	70
Διάγραμμα 16: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης;» (N=111)	72
Διάγραμμα 17: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική σας στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση;» (N=111)	73

Διάγραμμα 18: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής σας στη χρήση των Ν/Τ;» (N=111)	75
Διάγραμμα 19: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την καταλληλότητα του εξοπλισμού.....	78
Διάγραμμα 20: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης	79
Διάγραμμα 21: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό.....	81
Διάγραμμα 22: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα.....	82
Διάγραμμα 23: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση	83
Διάγραμμα 24: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον	85
Διάγραμμα 25: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου	86
Διάγραμμα 26: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση Ν/Τ	88
Διάγραμμα 27: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή από πλευράς των μαθητών.....	89
Διάγραμμα 28: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη διακριτική στάση και επικούρηση γονέων για την ΕξΑΕ	91
Διάγραμμα 29: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων στις Νέες Τεχνολογίες	93

Διάγραμμα 30: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την «έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων»	94
Διάγραμμα 31: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την «έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών»	95
Διάγραμμα 32: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την «οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ»	97
Διάγραμμα 33: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τον «φόβο αποτυχίας και έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων»	98
Διάγραμμα 34: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τις «επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ»	100

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων (N=111)	49
Πίνακας 2. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων (N=111)	50
Πίνακας 3. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων (N=111).....	51
Πίνακας 4. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη σχέση εργασίας των συμμετεχόντων (N=111)	52
Πίνακας 5. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τα έτη υπηρεσίας των συμμετεχόντων (N=111)	53
Πίνακας 6. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τις σπουδές των συμμετεχόντων (N=111)	55
Πίνακας 7. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Έχετε πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες;»(N=111)	57
Πίνακας 8. Κατανομή των απαντήσεων στην πρόταση «Αν ναι, παρακαλώ προσδιορίστε»(N=111).....	58
Πίνακας 9. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αν όχι, σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσατε τις γνώσεις που έχετε σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες;» (N=111)	59
Πίνακας 10. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	61
Πίνακας 11. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	62

Πίνακας 12. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111).....	64
Πίνακας 13. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111).....	65
Πίνακας 14. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής(N=111).....	67
Πίνακας 15. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111).....	69
Πίνακας 16. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111).....	71
Πίνακας 17. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111).....	73
Πίνακας 18. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111).....	74
Πίνακας 19. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας κατάλληλο εξοπλισμό (υπολογιστής, καλή σύνδεση στο ίντερνετ) για τη χρήση των Ν/Τ, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111).....	77
Πίνακας 20. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας τη δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	79
Πίνακας 21. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας το κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	80

Πίνακας 22.Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	81
Πίνακας 23. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	83
Πίνακας 24. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	84
Πίνακας 25. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	86
Πίνακας 26. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση N/T, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	87
Πίνακας 27. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή από πλευράς των μαθητών, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	89
Πίνακας 28. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας τη διακριτική στάση και επικοινωνία γονέων για την ΕξΑΕ, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	90
Πίνακας 29.Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε το ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων για τις N/T, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)	92
Πίνακας 30. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε την έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση	

των ψηφιακών εργαλείων, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111) 93

Πίνακας 31. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε την έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111) 94

Πίνακας 32. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε την οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111) 96

Πίνακας 33. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε τον φόβο αποτυχίας και την έλλειψη αυτοπεποίθησης, σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111) 98

Πίνακας 34. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε τις επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια) παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111) 99

Πίνακας 35. Αποτελέσματα ελέγχου Spearman 102

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)

Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΕξΑΕ)

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)

Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (Ι.Τ.Υ.Ε.)

Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.)

Νέες Τεχνολογίες (Ν/Τ)

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Π.Ε)

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ.)

SPSS 23 (Statistic Package in Social Science)

Εισαγωγή

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων αφορά ένα ευρύ και πολύπλοκο πεδίο δραστηριοτήτων, το οποίο καθορίζεται τόσο από τις οικονομικές/ τεχνολογικές ανάγκες όσο και από τις κοινωνικές/ πολιτισμικές ανάγκες της εποχής μας. Το σίγουρο είναι πως κάθε ενήλικας θα πρέπει να εξελίσσεται έχοντας πρόσβαση σε νέες γνώσεις και δεξιότητες και επομένως να εκπαιδεύεται και να επιμορφώνεται. Στο πλαίσιο αυτό της Εκπαίδευσης Ενηλίκων περιλαμβάνεται και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η οποία αναμφίβολα είναι άκρως απαραίτητη ώστε να επέλθει η προσωπική και επαγγελματική τους εξέλιξη και ανάπτυξη. Επίσης μέσα από αυτή τους την εξέλιξη οι εκπαιδευτικοί προωθούν και την εξέλιξη του ίδιου του εκπαιδευτικού συστήματος. Η επιμόρφωση αποτελεί ένα μέσο επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών και γι' αυτό για κάθε επιμόρφωση θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν οι προτεραιότητες της εκπαιδευτικής πολιτικής και οι διαπιστωμένες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Μια νέα συνθήκη που λαμβάνει ολοένα και περισσότερο χώρο στην εκπαιδευτική πραγματικότητα είναι η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΕξΑΕ). Η ΕξΑΕ δίνει ευκαιρίες μόρφωσης και επιμόρφωσης είτε συμπληρωματικά με τη δια ζώσης εκπαίδευση είτε εξ ολοκλήρου. Η ΕξΑΕ ως εκπαιδευτική πρακτική επιδιώκει μέσα από την αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών (N/T) την εξ αποστάσεως μάθηση. Άλλωστε η παγίωση της χρήσης των N/T στην καθημερινότητα επηρέασε και το χώρο της εκπαίδευσης. Οι N/T πλέον αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας προσφέροντας ποικιλία και ευελιξία στους τρόπους μάθησης και διδασκαλίας.

Η υγειονομική κρίση που ξέσπασε λόγω της πανδημίας του COVID-19 επηρέασε μεταξύ των άλλων και την εκπαίδευση. Από το Μάρτιο του 2020 η χώρα μας ανάμεσα και σε άλλες πήρε μέτρα που αφορούσαν την αναστολή της δια ζώσης λειτουργίας όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων. Αυτή η πρωτόγνωρη κατάσταση

οδήγησε στην εξ αποστάσεως σχολική και όχι μόνο εκπαίδευση. Ήταν υποχρέωση όλων των εκπαιδευτικών να παρέχουν σύγχρονη και ασύγχρονη Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση προκειμένου να καλυφθεί η διδακτέα ύλη.

Η αποκλειστική εφαρμογή της ΕξΑΕ στα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας συνεχίστηκε και το μεγαλύτερο μέρος της σχολικής χρονιάς 2020-2021. Εκπαιδευτικοί, γονείς και μαθητές/τριες ήρθαν αντιμέτωποι με μια νέα αλλαγή που τους αφορούσε άμεσα, προσπαθώντας να κάνουν ό,τι καλύτερο μπορούσαν για να ανταπεξέλθουν στα νέα δεδομένα. Ταυτόχρονα όμως δημιουργήθηκαν έντονα συναισθήματα φόβου, άγχους και ανασφάλειας λόγω των άγνωστων νέων συνθηκών και εξαιτίας του ότι δεν έχουν όλοι/ες την ίδια εξοικείωση με τις Ν/Τ. Αν και υπήρξε απόλυτη κατανόηση ότι μέσα από το νέο τρόπο εκπαίδευσης θα ήταν καλό να αναδειχτεί η ωφέλιμη χρήση της τεχνολογίας στη ζωή μας και πως μπορεί να μας βοηθήσει σε περιόδους κρίσεων, υπήρξαν αντιστάσεις και επιφυλάξεις σχετικά με την πιθανότητα πλήρους αντικατάστασης του τυπικού σχολείου.

Κατά συνέπεια των παραπάνω νέων δεδομένων που προκύπτουν για την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα διαφάνηκε η επιτακτική ανάγκη για εξ αποστάσεως επιμόρφωση των δασκάλων με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο προέκυψε η διερεύνηση της οποίας οδήγησε στην παρούσα έρευνα.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των δασκάλων κατά την επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ, την περίοδο της 1ης πανδημίας, λόγω COVID-19. Θα καταγραφούν οι απόψεις τους, ως προς τον προσδιορισμό της αξιοποίησης της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ως μορφή επιμόρφωσης, οι δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ίδιοι μέσα από τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και τέλος θα διερευνηθεί η προσωπική τους στάση απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση σε σχέση με τη στάση τους για τη συγκεκριμένη επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ.

Για την εξειδίκευση του σκοπού τέθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιες είναι οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης, σχετικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφή επιμόρφωσής τους
α) γενικά και β) ειδικότερα στην παρούσα συγκυρία της πανδημίας;
2. Ποιες είναι οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης, σχετικά με την χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ, ως προς
α) τα προτερήματα και β) τις δυσκολίες
3. Πόσο επηρεάζεται η στάση των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης από το περιεχόμενο της συγκεκριμένης επιμόρφωσης πάνω στην ΕξΑΕ, σε σχέση με τις απόψεις τους για την αναγκαιότητα της χρήσης Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση;

Η εργασία περιλαμβάνει δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από 7 κεφάλαια εκ των οποίων το πρώτο αφορά την Εκπαίδευση Ενηλίκων, το δεύτερο την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, στο τρίτο γίνεται λόγος για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο και στο τέταρτο αναπτύσσεται η περίπτωση της πανδημίας του Covid-19. Στο πέμπτο κεφάλαιο ακολουθεί η βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικών ερευνών με το θέμα και εν συνεχεία στο έκτο κεφάλαιο αναφέρεται η σημασία και η αναγκαιότητα της παρούσας έρευνας. Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους παρουσιάζεται ο σκοπός της έρευνας και τίθενται τα ερευνητικά ερωτήματα αυτής.

Στο ερευνητικό μέρος υπάρχουν τρία κεφάλαια, το κεφάλαιο οχτώ στο οποίο αναπτύσσεται το μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας, το κεφάλαιο εννέα στο οποίο παρουσιάζονται και αναπτύσσονται τα αποτελέσματα και τέλος το κεφάλαιο δέκα όπου καταγράφονται τα συμπεράσματα της έρευνας και οι προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Η διαδικασία επιμόρφωσης εκπαιδευτικών μέσα από τη θεωρία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων

1.1 Το πεδίο Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Ιστορικό πλαίσιο, ορισμός και στόχοι

Η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί ένα πεδίο εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών δραστηριοτήτων το οποίο πρωτοεμφανίστηκε στις Η.Π.Α. και στην Ευρώπη στα μέσα του περασμένου αιώνα (20^{ου}) και στόχευε στο να βελτιώσει το μορφωτικό επίπεδο κυρίως των ευπαθών κοινωνικών τάξεων. Σταδιακά, σύμφωνα με τον Κόκκο (2008), αναπτυσσόταν καταφέροντας να μετατραπεί σε ένα πεδίο δραστηριοτήτων με πολλές μορφές, όπως της εκπαίδευσης σε θέματα πολιτικά, πολιτισμικά, κοινωνικά, διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου και στην επαγγελματική κατάρτιση..

Κατά τον ίδιο, οι αλλαγές που επέφερε η ραγδαίως αναπτυσσόμενη σύγχρονη κοινωνία επέφεραν σαρωτικές αλλαγές σε όλα σχεδόν τα επίπεδα της ζωής, όπως το τεχνολογικό, το κοινωνικό, το οικονομικό, το πολιτικό και το πολιτισμικό. Έκαναν ακόμη πιο έντονη και επιτακτική την ανάγκη των ανθρώπων να βελτιωθούν ολόένα περισσότερο στις γνώσεις και τις δεξιότητές τους. Οι εξελίξεις διεθνώς και κυρίως ο έντονος οικονομικός ανταγωνισμός κατέστησαν επιτακτική , επίσης, την ανάγκη για εξειδίκευση των εργαζομένων σε όλους τους τομείς. (Karalis & Vergidis, 2004).

Στην εποχή μας, τον 21^ο αιώνα, οι στόχοι της εκπαίδευσης ενηλίκων έχουν επαναπροσδιοριστεί και πλέον το πεδίο αυτό θεωρείται ένας βασικός μοχλός ανάπτυξης του *ανθρώπινου κεφαλαίου* για οικονομική ανάπτυξη, καθώς και για την αφομοίωση παγκόσμιων πολιτισμικών και κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών (Γκόβαρης & Κοντάκος, 2006).

Κυρίαρχη θέση τόσο στη ελληνική όσο και στη διεθνή βιβλιογραφία για την Εκπαίδευση Ενηλίκων κατέχουν οι ορισμοί της UNESCO και του ΟΟΣΑ. Σύμφωνα με την UNESCO , το1975, (Rogers, 1999, σ.55):

«Εκπαίδευση ενηλίκων είναι κάθε εκπαιδευτική διεργασία, κάθε περιεχομένου, επιπέδου ή μεθόδου, είτε πρόκειται για τυπική εκπαίδευση είτε όχι, είτε για διεργασία που επεκτείνει χρονικά ή αντικαθιστά την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια και πανεπιστήμια, καθώς και για μαθητεία, μέσω των οποίων άτομα που θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ανήκουν αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικά και επαγγελματικά τους προσόντα ή τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση και επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη».

Νεότερος ορισμός έχει δοθεί από τον ΟΟΣΑ:

«Η Εκπαίδευση Ενηλίκων αφορά οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα σκόπιμα σχεδιασμένο από κάποιον εκπαιδευτικό φορέα, για να ικανοποιήσει οποιαδήποτε ανάγκη κατάρτισης ή ενδιαφέρον που ενδέχεται να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ενός ανθρώπου που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητά του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση. Η «σφαίρα» της, επομένως, καλύπτει μη επαγγελματικές, επαγγελματικές, γενικές, τυπικές και μη τυπικές σπουδές, καθώς επίσης και την εκπαίδευση που έχει συλλογικό κοινωνικό σκοπό» (Rogers,1999, σ.55).

1.2 Χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων

Όπως σημειώνει ο Rogers (1999), η εκπαίδευση ενηλίκων συμβάλλει στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, εφόσον δίνει ιδιαίτερη σημασία στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ενήλικα, δηλαδή λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες, τις εμπειρίες, τις κλίσεις και τις δυνατότητες του καθενός για μάθηση.

Σύμφωνα με την ανάλυση του Κόκκου (2008) για τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων, η πρώτη κατηγορία αφορά τους εκπαιδευόμενους ως προς τους συγκεκριμένους στόχους που καθένας έχει θέσει. Η επόμενη κατηγορία έχει να κάνει με τις εμπειρίες τους και συνήθως σε αυτές βασίζεται και το είδος της μάθησης τους. Η τρίτη συνδέεται με τον διαφορετικό και συγκεκριμένο τρόπο σύμφωνα με τον οποίο κάθε εκπαιδευόμενος καθίσταται ικανός να «μάθει». Στην τέταρτη κατηγορία δίνεται έμφαση στην ενεργητική συμμετοχή των ενήλικων εκπαιδευόμενων. Τέλος στην πέμπτη κατηγορία συναντώνται όλα εκείνα τα εμπόδια που ο καθένας ξεχωριστά έχει να αντιμετωπίσει και τα οποία βέβαια είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη φύση του ανθρώπου.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων αφορούν το θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας, γιατί φανερώνουν την ετερογενή φύση της μάθησης. Η αφετηρία του κάθε ατόμου είναι μοναδική και διαφορετική, λόγω του βιογραφικού του υπόβαθρου κατά το οποίο ο κάθε ενήλικας χτίζει το «προφίλ», την ταυτότητά του (Kegan, 2007) και τον αντιπροσωπεύει σε όλα τα στάδια της ζωής του. Με βάση λοιπόν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά οι ενήλικοι έχουν την τάση να αυτοκαθορίζονται και να βρίσκονται σε μια συνεχόμενη κατάσταση ανάπτυξης.

1.3 Εμπόδια στην εκπαίδευση ενηλίκων

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να μετριάστούν ή και να εξαλειφθούν τα όποια εμπόδια αντιμετωπίζουν. Τα εμπόδια αποτελούν τους παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική μάθηση. Οι ενήλικες επιμορφούμενοι συναντούν αρκετά εμπόδια και αρκετούς περιορισμούς κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και γι αυτό πρέπει να βοηθηθούν ώστε να αντιμετωπίσουν τα όποια προβλήματα ώστε να διευκολυνθούν. Τα εμπόδια αυτά μπορεί να προέρχονται μέσα από τον ίδιο τον επιμορφούμενο ή ακόμη και από το περιβάλλον του (Βεργίδης & Καραλής, 2004). Το

ζήτημα είναι να εντοπιστούν, να γίνουν αποδεχτά και να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να ξεπεραστούν.

Κατά τον Rogers (1999) τα εμπόδια κατατάσσονται σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται και οργανώνεται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και αποτελούν τα εμπόδια του ίδιου του προγράμματος. Αναφέρονται από τον Κόκκο (2005) ως εξωτερικά και γίνεται λόγος για την οργάνωση του προγράμματος και συγκεκριμένα για την υποδομή του προγράμματος, την αρχιτεκτονική του χώρου, την παιδαγωγική του χώρου, τις ώρες διεξαγωγής, τη μη επαρκή κατάρτιση του εκπαιδευτή κ.α.

Στη δεύτερη κατηγορία δίνεται έμφαση στους ίδιους τους εκπαιδευόμενους, στην κατάστασή τους και στη δυνατότητα συμμετοχής τους σε ένα πρόγραμμα. Σε αυτή την κατηγορία τα εμπόδια συνδέονται με τις στάσεις και απόψεις των εκπαιδευόμενων απέναντι στον εαυτό τους (Rogers, 1999). Στο σημείο αυτό ο Κόκκος (2005) επισημαίνει, πως αυτά τα καθήκοντα είναι απόρροια των καθηκόντων και των υποχρεώσεων των ίδιων των εκπαιδευόμενων.

Τέλος η τρίτη κατηγορία και η πιο σημαντική αφορά τα εσωτερικά εμπόδια και τους εσωτερικούς περιορισμούς. Αυτά παρουσιάζονται εξαιτίας των παραγόντων που συνδέονται με την προσωπικότητα του καθενός, πιο συγκεκριμένα αφορούν τις προϋπάρχουσες γνώσεις, εμπειρίες και στάσεις. Επίσης σύμφωνα με τον Rogers (1999) τα εσωτερικά εμπόδια μπορεί πλην των άλλων να δημιουργηθούν και από ψυχολογικούς παράγοντες, όπως το άγχος. Το άγχος που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη μάθηση και τη δυσχεραίνει σε όλα τα επίπεδα. Συνάμα αυτό ενισχύεται από το φόβο της αποτυχίας, της αξιολόγησης και της έλλειψης εμπιστοσύνης στον εαυτό τους (Κόκκος, 2008). Λόγω των εσωτερικών εμποδίων, τα οποία έχουν διττό χαρακτήρα, δημιουργούνται μηχανισμοί άμυνας, οι οποίοι ξεπερνιούνται πολύ δύσκολα. Γι' αυτό θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή κυρίως στα εσωτερικά εμπόδια του ενήλικα εκπαιδευόμενου.

1.4 Ο ρόλος της επιμόρφωσης στην εκπαίδευση ενηλίκων

Η παγκοσμιοποίηση, η διάδοση των νέων τεχνολογιών, το άνοιγμα των αγορών, οι διαρκείς κοινωνικοοικονομικές αλλαγές, εγείρουν νέα επαγγελματικά δεδομένα. Απαιτούν διαφοροποιημένες επαγγελματικές και κοινωνικές δεξιότητες. Ο σύγχρονος εργαζόμενος καλείται να υιοθετήσει διαρκώς νέες κοινωνικές και επαγγελματικές δεξιότητες προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας σε έναν κόσμο που τα τεχνολογικά επιστημονικά δεδομένα αλλάζουν διαρκώς τις κοινωνικές απαιτήσεις (Κόκκος, 2005). Το πιο ουσιώδες εργαλείο στην κατεύθυνση αυτής της διαρκούς επικαιροποίησης είναι η επιμόρφωση (Παπαναούμ, 2005). Η επικαιροποίηση των γνώσεων βέβαια αποτελεί όχι μόνο ανάγκη της κοινωνίας, αλλά και των ίδιων των ενηλίκων, εργαζομένων που νιώθουν ανασφάλεια και φόβο κάθε φορά που καλούνται να αξιοποιήσουν νέα τεχνολογικά και επιστημονικά δεδομένα στο χώρο εργασίας τους, τα οποία μέχρι πρότινος αγνοούσαν (Jarvis, 2004).

Μέσα από την καθημερινή της πρακτική, η εκπαίδευση ενηλίκων στοχεύει στο να αποκτήσουν οι άνθρωποι τα κατάλληλα εργαλεία ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν τις συνθήκες της ζωής τους, και κατ' επέκταση να γίνουν ικανοί να χειραφετηθούν, με την ενεργή συμμετοχή τους στο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι (Κόκκος, 2011). Εξ ορισμού άλλωστε η εκπαίδευση ενηλίκων από τότε που ξεκίνησε έδινε έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση, στην πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων, στην ενίσχυση και βελτίωση των υπαρχόντων γνώσεων των εν ενεργεία εργαζομένων (Βεργίδης, 2005). Απώτερος σκοπός της εκπαίδευσης ενηλίκων ήταν απαρχής η όσο το δυνατόν καλύτερη ανταπόκριση των ενηλίκων στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Jarvis, 2004).

Η εκπαίδευση ενηλίκων, σε αρκετές χώρες, μέσα σε αυτές και της Ελλάδας, συμβάλλει σημαντικά στο να δημιουργήσει ενεργούς και δραστήριους πολίτες μιας

δημοκρατικής κοινωνίας (Jarvis, 2007), οι οποίοι επιθυμούν να προοδεύσουν ως προσωπικότητες και να ανελιχθούν ως εργαζόμενοι μέσα από την εκπαίδευση τους.

Εξειδικεύοντας τα ανωτέρω στον χώρο της εκπαίδευσης, όπως επισημαίνει ο Cornelius-White(2007), για να ευοδωθούν οι στόχοι του σχολείου, η διδασκαλία και η διαπαιδαγώγηση της νέας γενιάς, χρειάζονται μεταξύ άλλων αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί. Ακόμη και σε συγκεντρωτικά συστήματα, με εκπαιδευτικούς οι οποίοι διαθέτουν ελάχιστη αυτονομία, έχοντας όμως κεντρικό ρόλο για το τελικό αποτέλεσμα. Αυτό γίνεται, διότι με τη συνολική τους προσωπικότητα, αλλά και τη διδακτική τους συμπεριφορά, μπορούν να επιδράσουν άμεσα στους μαθητές, καθορίζοντας αυτό που εκείνοι αποκομίζουν από το σχολείο σε σημαντικό βαθμό (Παπαναούμ, 2007).

Οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν το 40% της συνολικής επιρροής που έχει το σχολείο στους μαθητές σύμφωνα με πρόσφατες μετρήσεις (Desjardins, 2008) και κατά συνέπεια δεν νοείται καλό σχολείο χωρίς καλούς εκπαιδευτικούς. Πολύ συχνά είναι ισχυρή η πεποίθηση ότι η ποιότητα των εκπαιδευτικών επηρεάζει άμεσα την ποιότητα του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου σε τόσο μεγάλο βαθμό μάλιστα ώστε επισκιάζονται οι υπόλοιποι παράγοντες που το διαμορφώνουν, όπως τα αναλυτικά προγράμματα και το σύστημα διοίκησης (Cornelius-White, 2007). Έτσι από τη μία πλευρά η κριτική για κάθε πρόβλημα, έλλειψη ή ανεπάρκεια εστιάζεται στο πρόσωπο του εκπαιδευτικού και από την άλλη, τόσο η πολιτεία όσο και η ευρύτερη κοινωνία προσβλέπουν στους εκπαιδευτικούς για καλύτερα αποτελέσματα. Επομένως επιθυμώντας όλοι ένα καλύτερο σχολείο, τότε θα πρέπει να γίνουν καλύτεροι και οι εκπαιδευτικοί του. Πως θα πραγματοποιηθεί αυτό; Η απάντηση είναι μία και είναι η εξής: με την επιμόρφωση.

2. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Ιστορικό- Κοινωνικό πλαίσιο

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ένας στρατηγικής σημασίας θεσμός για την ανάπτυξη κάθε κράτους. Στη χώρα μας έχει μια μακρά ιστορική πορεία, γιατί έγκαιρα και με τη συμβολή μεγάλων στοχαστών της παιδείας, όπως του Δ. Γληνού, του Α. Δελμούζου κ.α, τέθηκαν οι βάσεις για την επιστημονική, επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών (Δημαράς, 1984). Στην εποχή μας αποτελεί ίσως το μεγαλύτερο διακύβευμα της εκπαιδευτικής πολιτικής, λόγω των ταχύτατων αλλαγών και των ραγδαίων εξελίξεων στην επιστήμη, την οικονομία, την τεχνολογία και γενικότερα στην κοινωνία. Σε ένα απαιτητικό περιβάλλον διεθνοποιημένων πολιτικών εκπαίδευσης, η υιοθέτηση σύγχρονων μοντέλων και τάσεων αποτελεί την αναγκαία και κρίσιμη συνθήκη για την ανάπτυξη συνολικά της κοινωνίας (Μπίκος & Τζιφόπουλος, 2013). Υπό το πρίσμα του αναγκαίου εκσυγχρονισμού των μεθόδων μάθησης και διδασκαλίας έρχεται στο προσκήνιο και πάλι, λόγω της επαναστατικοποίησης των μορφών τηλεπικοινωνίας και κατά συνέπεια των πλεονεκτημάτων της μείωσης του χρόνου και του κόστους παροχής υπηρεσιών, η εφαρμογή της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, ως μια ακόμα πιο ευέλικτη μορφή μάθησης (Danziger&Grant, 2005).

2.1 Η έννοια της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Στην εκπαίδευση, ως επιμόρφωση, ορίζεται το σύνολο εκείνων των δραστηριοτήτων που αφορούν το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων που επιδιώκουν να εμπλουτίσουν και να αναβαθμίσουν τα ακαδημαϊκά, επαγγελματικά και προσωπικά

ενδιαφέροντα, καθώς και γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις των εκπαιδευτικών. (Μαυρογιώργος 1999).

Επομένως με τον όρο επιμόρφωση εκπαιδευτικών νοείται κάθε εκπαιδευτική διαδικασία που επιδιώκει να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις πάνω σε κάποιο θέμα/ αντικείμενο, ώστε να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και μεθοδολογίας τους. (Νασαίνας, 2010).

Η επιμόρφωση εκπαιδευτικών αποτελεί μία μορφή της εκπαίδευσης ενηλίκων, γιατί κρίνεται αναγκαία, ώστε να επικαιροποιούνται οι γνώσεις των ενήλικων ατόμων/εκπαιδευτικών και να καλλιεργούνται οι δεξιότητές τους σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον (Χάδου, 2016). Αποτελεί μια διαδικασία που πραγματοποιείται πάνω στο υπάρχον επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων αναπληρώνοντας ή συμπληρώνοντας τις ανάγκες των επιμορφούμενων (Μανωλάκος, 2010) καλύπτοντας τα κενά που πιθανόν υπάρχουν στις βασικές τους σπουδές (Δασκολιά, 2000). Είναι μια διεργασία, σύμφωνα με τις εισηγήσεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (2009), στην οποία αξιοποιούνται παιδαγωγικές και επιστημονικές εξελίξεις, ώστε οι εκπαιδευτικοί να συμπληρώσουν τη βασική τους κατάρτιση αποκτώντας γνώσεις, υιοθετώντας στάσεις και αναπτύσσοντας δεξιότητες που συνάδουν με τις αλλαγές στην κοινωνία και στη σύγχρονη εποχή. Άλλωστε, όπως έχουν δείξει οι έρευνες, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν την επιμόρφωσή τους προκειμένου να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα (Γκάτζουλα & Μανούσου, 2015).

Σκοπός της επιμόρφωσης είναι η βελτίωση συνολικά της παρεχόμενης εκπαίδευσης (Χατζηπαναγιώτου, 2001), καθώς η ίδια η επιμόρφωση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ποιοτικούς δείκτες για τα ελληνικά και διεθνή αξιολογικά συστήματα της εκπαίδευσης (Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΟΣΑ), όπως σημειώνει ο Μανωλάκος (2010). Σύμφωνα με τη Χάδου (2016) και την έρευνα των Φωκιάλη, Κουρουτσίδου & Λέκκα (2005), σχετικά με τη νοηματοδότηση της επιμορφωτικής διεργασίας για τους εκπαιδευτικούς, η επιμόρφωση ταυτίζεται με την επαγγελματική ανάπτυξη και φαίνεται ότι συμβάλλει στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών,

των προσόντων τους και γενικότερα στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ατόμων. Κατά τη Δουλκερίδου (2015) η επιμόρφωση αποτελεί ένα εργαλείο για τον εκπαιδευτικό, ώστε να βελτιώσει το έργο του, ενώ σε εισηγήσεις του, το παιδαγωγικού Ινστιτούτο (2009), επισημαίνει ότι η βελτιστοποίηση αυτή δεν καθιστά απλώς ικανότερο τον εκπαιδευτικό για να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες προκλήσεις, αλλά συμβάλλει καθοριστικά στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και την αναβάθμιση της ποιότητάς του.

2.2 Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Η συνεχής κατάρτιση αποτελεί ένα από τα διακριτά πεδία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και κρίνεται ολοένα και αναγκαία, λόγω των αλλαγών και των επικρατούσων συνθηκών σε κάθε χώρα. Ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει ένα νέο ρόλο προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις των κοινωνιών, όπου το μορφωτικό αγαθό αποτελεί άυλο κεφάλαιο της ανάπτυξης. (Κοντονή, 1997)

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών συνδέεται τόσο με τη βελτίωση τους ως εκπαιδευτικών, όσο και με τον επαγγελματικό τους ρόλο γενικότερα. Η αρχική τους εκπαίδευση κινδυνεύει να παραμείνει ανεπαρκής αν δεν εμπλουτιστεί με τις εξελίξεις και τα επιτεύγματα της τεχνολογίας κατά την εφαρμογή τους στην εκπαίδευση, ειδικά λόγω της εξέλιξης των τεχνολογιών. Επομένως, όπως τονίζεται και σε έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2018) στο επίκεντρο της επιμόρφωσής τους βρίσκεται μεταξύ των άλλων η ανάγκη για αναβάθμιση κυρίως των ψηφιακών δεξιοτήτων και βελτίωση των πρακτικών των εκπαιδευτικών (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2018). Η ίδια ανησυχία εκφράζεται και από τον ΟΟΣΑ (OECD, 2016), ότι δηλαδή οι εκπαιδευτικοί καθίστανται παιδαγωγικά ανεπαρκείς και δημιουργούνται κενά στην εκπαιδευτική διαδικασία, λόγω έλλειψης ψηφιακών δεξιοτήτων.

Η αρχική αλλά και η συνεχιζόμενη προετοιμασία των εκπαιδευτικών καθώς και η κατάρτιση τους θα πρέπει να αποτελούν ολοκληρωμένες διαστάσεις των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών (Σκίκος, Λουκά, Ζωγόπουλος & Μοσχούδης, 2010). Σύμφωνα με τους Στρίγκα και Τσιμπήρη (2019) ο άρτια καταρτισμένος εκπαιδευτικός προετοιμάζει καταλληλότερα τους μαθητές του στη νέα, σύγχρονη, ψηφιακή κοινωνία του 21^{ου} αιώνα. Συμπληρωματικά ο Διαμαντής (2019) σημειώνει πως στην Ελλάδα θα πρέπει να ληφθούν σημαντικές αποφάσεις για τη διάχυση των νέων πρακτικών με τη χρήση και αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών (N/T). Σύμφωνα με τους Παπαδημητρίου και Σοφό (2019), λαμβάνοντας την κατάλληλη υποστήριξη και έχοντας τα απαραίτητα κίνητρα οι εκπαιδευτικοί ενεργοποιούνται και οδηγούνται στα επιθυμητά θετικά αποτελέσματα.

Τα επιθυμητά αποτελέσματα μιας σωστής επιμόρφωσης θα πρέπει μεταξύ των άλλων να είναι η βελτίωση του σχολικού κλίματος, της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της επίδοσης των μαθητών, ο εκσυγχρονισμός του σχολείου, η εισαγωγή νέων σύγχρονων πρακτικών στην εκπαιδευτική διαδικασία, η υποστήριξη της επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού, καθώς και η αύξηση του κύρους του (Μπαγάκης, 2005).

Οι επιμορφωτικές ανάγκες είναι άρρηκτα συνυφασμένες με τα χαρακτηριστικά των νέων εξελίξεων. Η επιμόρφωση θα πρέπει να αποτελεί για τους εκπαιδευτικούς μια συστηματική διαδικασία για την αναβάθμιση των γνώσεων, των ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους με απώτερο σκοπό να είναι συγχρονισμένοι με τις νέες εξελίξεις. Για να θεωρηθεί επιτυχημένη η επιμόρφωσή τους θα πρέπει να συγκλίνει με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους (Σκίκος, Λουκά, Ζωγόπουλος & Μοσχούδης, 2010).

2.3 Σύντομη ιστορική αναδρομή στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αιτήθηκαν την επιμόρφωσή τους μέσω του συνδικαλιστικού τους φορέα, της Διπλωματική Εργασία

Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Εκπαιδευτικών (ΔΟΕ), το 1922. Το αίτημα αφορούσε την επιμόρφωσή τους προκειμένου να αναβαθμιστεί το σχολείο, να γίνει η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, αλλά και για να μπορέσει να διαχυθεί η μόρφωση και να αγκαλιάσει όλον τον ελληνικό λαό (Στρίγκας & Τσιμπίρης, 2019). Την ίδια χρονιά ιδρύθηκε το Μαράσλειο Διδασκαλείο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Π.Ε) διетуός φοίτησης, «μείζονος διάρκειας», όπως θεσπίστηκε μετά από εισήγηση του Ν. Εξαρχόπουλου, επιδιώκοντας την κατάρτιση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ο Αλέξανδρος Δελμούζος και ο Δημήτρης Γληνός, δύο από τους πρωτεργάτες του Εκπαιδευτικού Ομίλου, θήτευσαν στο Μαράσλειο Διδασκαλείο και με τις προχωρημένες για την εποχή ιδέες τους έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη μετέπειτα πορεία της ελληνικής εκπαίδευσης. Λόγω των καινοτόμων επιλογών τους οι παιδαγωγοί Δελμούζος και Γληνός παύτηκαν από τις θέσεις το 1925, διότι εισήγαγαν πολύ προχωρημένες για την εποχή εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Άλλωστε από το 1933 και μετά ιδρύθηκαν οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες και από το 1985 τα πανεπιστημιακά τμήματα δημοτικής εκπαίδευσης (τετραετούς φοίτησης). Το 1972 το Μαράσλειο Διδασκαλείο ανέλαβε την μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, έως το 1995. Το 1977 θεσμοθετήθηκε η περιοδική ετήσια επιμόρφωση (ΣΕΛΔΕ) , χωρίς εξετάσεις και με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα. Οι σχολές αυτές λειτούργησαν έως το 1992 όπου και ξεκίνησε η λειτουργία των Περιφερειακών Επιμορφωτικών Κέντρων (ΠΕΚ) και πλέον η επιμόρφωση απέκτησε υποχρεωτικό χαρακτήρα. Από το 1995 κα έπειτα λειτούργησαν διδασκαλεία με σκοπό την μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε όλα τα παιδαγωγικά τμήματα δημοτικής εκπαίδευσης και νηπιαγωγών.

Στη συνέχεια το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ανέλαβε το σχεδιασμό, τη μέριμνα και την εφαρμογή προγραμμάτων επιμόρφωσης καθώς και την αξιολόγησή τους. Επιπροσθέτως , το 2002 σταμάτησε η λειτουργία των Διδασκαλείων μετεκπαίδευσης δασκάλων και ιδρύθηκε ο Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών, από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο , με μέλημά του το σχεδιασμό της επιμορφωτικής εκπαιδευτικής πολιτικής και επιμόρφωσης όλων των εκπαιδευτικών Π.Ε και για την

Εξομοίωση του αρχικού τους πτυχίου σε πτυχίο Πανεπιστημιακής βαθμίδας. Αυτό διήρκεσε έως το 2013 (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008).

Η μεγαλύτερη προσπάθεια της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης πραγματοποιήθηκε το 2011, στο πλαίσιο Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών και επιδίωκε την εφαρμογή νέων σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών ώστε να αναδειχθεί ο ρόλος του εκπαιδευτικού και ταυτόχρονα να είναι έτοιμος ο μαθητής να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις της «κοινωνίας της γνώσης» (Θεοδωρίτση & Καλογρίδη, 2020).

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το 2011, παρέδωσε τη σκυτάλη στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) το οποίο αποτελεί όργανο διαρκούς τεχνικής υποστήριξης, σχεδιασμού και εφαρμογής εκπαιδευτικής πολιτικής. Κατά τα νέα δεδομένα με πρόσφατο σχέδιο νόμου (4547/2018), που αφορά την αναβάθμιση του σχολείου και άλλες διατάξεις, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα γίνεται από το ΙΕΠ σε συνεργασία με τους Συντονιστές εκπαιδευτικού έργου (πρώην σχολικοί σύμβουλοι), το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (Ι.Τ.Υ.Ε.) και το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Σκοπός των δράσεων είναι η περαιτέρω καλλιέργεια γνώσεων και ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών σε νέες διδακτικές και παιδαγωγικές μεθόδους διαμέσου σύγχρονων ψηφιακών μέσων και εργαλείων στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη δημιουργία ενός πλήρους δομημένου επιμορφωτικού προγράμματος συγχρηματοδότησε προγράμματα επιμόρφωσης, που προάγουν τις νέες τεχνολογίες. Έτσι λοιπόν, από το 2006, πραγματοποιείται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις Νέες Τεχνολογίες στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης καινοτομιών στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. (Βεργίδης, 2012).

Τη σχολική χρονιά 2019-2020, λόγω έκτακτης ανάγκης, της πανδημίας του COVID-19, κλήθηκαν οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) να χρησιμοποιήσουν την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.(ΕξΑΕ) Για το σκοπό αυτό με ταχύρρυθμα σεμινάρια το Υπουργείο Διπλωματική Εργασία

Παιδείας οργάνωσε διαδικτυακές επιμορφώσεις για την «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση». Αυτό το δύσκολο έργο το ανέλαβαν οι Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου και οι ομάδες υποστήριξης που δημιουργήθηκαν σε κάθε σχολική μονάδα.

2.4 Μορφές της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών

Οι μορφές επιμόρφωσης διακρίνονται με βάση ορισμένα κριτήρια που αφορούν τη διάρκεια των προγραμμάτων, τους στόχους, τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, την οργανωτική τους δομή κ.α. (Κατσαρού & Δεδούλη, 2008). Στην Ελλάδα οι μορφές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σύμφωνα με το Π.Δ. 250/92 διακρίνονται σε :

α) υποχρεωτική (εισαγωγική, περιοδική) επιμόρφωση, με ειδικά προγράμματα βραχείας διάρκειας και προγράμματα για την κάλυψη ειδικών και έκτακτων αναγκών, καθώς και ταχύρρυθμα υποχρεωτικά, επιμορφωτικά προγράμματα για την προσωπική και επαγγελματική ανέλιξη των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και

β) προαιρετική, με ταχύρρυθμα ή μέσης διάρκειας προγράμματα, σεμινάρια σε καινοτόμες δράσεις, ειδικής αγωγής, ισότητας των φύλων κτλ, βραχείας και μακράς διάρκειας, προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα και ειδικά καινοτόμα πιλοτικά εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Κατσαρού & Δεδούλη, 2008 · Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2009).

2.5 Μοντέλα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών

Τα επιμορφωτικά προγράμματα που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς είναι ποικιλόμορφα και υπάρχουν πολλές κατατάξεις ανάλογα με το είδος, το περιεχόμενο, την ποιότητα αλλά και τον οργανωτικό τους χαρακτήρα. Εξετάζοντας τα από την πλευρά της οργάνωσής τους διακρίνονται σε:

- Επιμορφώσεις σε Κέντρα (σεμιναριακού τύπου), όπου οι εκπαιδευτικοί εμπλουτίζουν τις υπάρχουσες γνώσεις τους.
- Ενδοσχολική επιμόρφωση, η οποία διεξάγεται σε πραγματικές συνθήκες σχολικού περιβάλλοντος και αποτελεί κυρίως τα τελευταία χρόνια την περισσότερη δημοφιλή εκδοχή, γιατί συντελεί σε άμεσο αποτέλεσμα επαγγελματικής βελτίωσης.
- Πανεπιστημιακή επιμόρφωση, η οποία πραγματοποιείται από Ινστιτούτα και Ανώτατα Ιδρύματα με θεματολογία που αφορά κυρίως την χρήση των Νέων Τεχνολογιών (N/T) στην εκπαίδευση, τις νέες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης, αλλά και εξειδικευμένα θέματα Ψυχολογίας και Ειδικής Αγωγής. Προσφέρουν οργανωμένες σπουδές σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο δίνοντας εξειδικευμένες σεμιναριακού τύπου επιμορφώσεις, μέσω κυρίως ευρωπαϊκών προγραμμάτων.
- Αυτό-επιμόρφωση, όπου καθένας μόνος του αναζητεί νέες πληροφορίες και αξιοποιεί διάφορες πηγές που του παρέχονται από τρίτους, όπως το Υπουργείο Παιδείας και διάφορα ερευνητικά προγράμματα και διευρύνει τις γνώσεις του και τις διδακτικές του μεθόδους.

και

- Εξ Αποστάσεως επιμόρφωση, η οποία αποτελεί μια δοκιμασμένη μέθοδο σε πολλά προηγμένα κράτη και έχει χρησιμοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό ώστε να προσφέρει ίσες ευκαιρίες μόρφωσης σε όλους. Έχει συμβάλει στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και έχει χρησιμοποιηθεί για να βελτιωθεί η διδακτική

κατάρτιση των εν ενεργεία εκπαιδευτικών. Προγράμματα αυτού του είδους είναι ευρείας κλίμακας, ευέλικτα, με εύκολη και γρήγορη πρόσβαση στο διδακτικό υλικό και δίνουν τη δυνατότητα να αρθούν αρκετά εμπόδια της μάθησης, όπως αυτό της απόστασης. (Μπράτισης, Χλαπάνης, Μηναιδής & Δημητρακοπούλου, 2003).

2.6 Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ένας νέος τύπος επιμόρφωσης, που φαίνεται να κερδίζει έδαφος παγκόσμια, λόγω της ευελιξίας. Ο Μπίκος (2014) συμπεραίνει πως η εξ αποστάσεως επιμόρφωση δίνει στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να αποκτήσουν καινούρια επαγγελματικά εφόδια πιο άμεσα και χωρίς κόστος και μετακινήσεις.

Διέπεται από τη φιλοσοφία της ανοιχτής εκπαίδευσης, δίνοντας δικαίωμα πρόσβασης σε κάθε ενδιαφερόμενο προς απόκτηση μορφωτικών αγαθών χωρίς να αποτελούν εμπόδιο η φυσική απόσταση του εκπαιδευόμενου από το εκπαιδευτικό ίδρυμα, η προηγούμενη εμπειρία του και η κοινωνικο-οικονομική του κατάσταση (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1999). Επιπλέον αυτό το μοντέλο επιμόρφωσης δίνει την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να οικοδομήσει τη γνώση, διότι στηρίζεται στη φιλοσοφία της αυτό-μάθησης και αυτό-βελτίωσης (Στρίγκας & Τσιμπήρης, 2019).

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση συνδυάζει σύμφωνα με τους Μπίκο και Τζιφόπουλο (2013) τη μικτή μάθηση και προϋποθέτει την αξιοποίηση ειδικά σχεδιασμένων ψηφιακών περιβαλλόντων μάθησης. Ο Αναστασιάδης και η Μανούσου (2017) αναφέρουν ότι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της πλην του περιορισμού του κόστους είναι ο διαφορετικός τρόπος και χρόνος αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων. Κατά τους ίδιους ο επιμορφωτής με τον επιμορφούμενο «συναντιούνται» σε συγκεκριμένους ηλεκτρονικούς χώρους σε καθορισμένη χρονική στιγμή και συνεργάζονται με

τεχνολογικά μέσα, οπότε χρειάζεται να έχουν σωστή και λειτουργική επικοινωνία. Επίσης, η Παναγιωτίδου (2016) αναφέρει πως η επικοινωνία σε αυτές τις περιπτώσεις είναι πολύ σημαντική, καθώς προσπαθεί να αντικαταστήσει την «πρόσωπο με πρόσωπο» αλληλεπίδραση. Αυτό πραγματοποιείται με τη σύγχρονη μάθηση (Παναγιωτίδου, 2016), ενώ αντίθετα στην ασύγχρονη μάθηση η επικοινωνία γίνεται με ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή αναρτήσεων σε πλατφόρμες.

Σύμφωνα με τον Burns (2011), έχει παρατηρηθεί σε χώρες «που καινοτομούν» πως έχει αυξηθεί ιδιαίτερα το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών σε εξ αποστάσεως προγράμματα, κάτι που σημειώνει και ο Παπαδημητρίου (2007) για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες διαμέσου δράσεων και φορέων έχουν εντάξει την επιμόρφωση εκπαιδευτικών από απόσταση στα προγράμματά τους.

Στην Ελλάδα τα περισσότερα ιδρύματα, κατά τον Δροσάτο (2019), έχουν ενσωματώσει τα εξ αποστάσεως προγράμματα με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) αποτελεί έναν έγκριτο φορέα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ή/και κατάρτισης των εκπαιδευτικών, που επιδιώκει τον εμπλουτισμό των επιστημονικών γνώσεων τους και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, χρησιμοποιώντας νέες μεθόδους και αξιοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες (Χριστάκη, Αναστασοπούλου, Κουτσίλεου & Μήτρου, 2019).

Σημαντικές προσπάθειες έχουν γίνει και από πλευράς του Υπουργείου Παιδείας στο παρελθόν, όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω, με τη δημιουργία από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (σημερινό Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΕΠ) του «Κέντρου εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών», με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων, την κατάρτιση των διδασκόντων και την αναβάθμιση της διδακτικής πράξης. Σκοπός των δράσεων είναι η περαιτέρω καλλιέργεια γνώσεων και ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών σε νέες διδακτικές και παιδαγωγικές μεθόδους διαμέσου σύγχρονων ψηφιακών μέσων και εργαλείων στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.

2.7 Προϋποθέσεις για εξ αποστάσεως επιμόρφωση

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση συνδυάζει την εξ αποστάσεως διδασκαλία και μάθηση και στηρίζεται σε τρεις άξονες, πιο συγκεκριμένα στον εκπαιδευτή, στον εκπαιδευόμενο και στο εκπαιδευτικό υλικό (Σκίκος, Λουκά, Ζωγόπουλος & Μοσχούδης, 2010). Οι εκπαιδευτές διαμορφώνουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για αποτελεσματικότερη μάθηση, δίνοντας βαρύτητα στα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων.

Οι βασικές προϋποθέσεις συνοψίζονται από τον Κόκκο (2008), ο οποίος θέτει ως πρωταρχικό μέλημα την εθελοντική συμμετοχή των εκπαιδευόμενων και πως αυτό αποτελεί το μήνυμα που πρέπει αρχικά να είναι ξεκάθαρο σε όλους. Στην πορεία θεωρεί πως πρέπει να γίνεται αποσαφήνιση των εκπαιδευτικών στόχων, λαμβάνοντας υπόψη του ο εκπαιδευτής όλες τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Στη συνέχεια δίνεται βαρύτητα στο σχεδιασμό και στην οργάνωση του εκπαιδευτικού προγράμματος σε όλα τα επίπεδα, καθώς αναφέρει και το περιεχόμενο του προγράμματος, το οποίο πρέπει να είναι πλήρως συνυφασμένο με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι οφείλουν να βρίσκονται μονίμως στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος θα πρέπει να δίνονται από τον εκπαιδευτή πολλά εναύσματα στους επιμορφούμενους, ώστε να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους και τις εμπειρίες τους. Επίσης θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά οι προτιμώμενοι τρόποι μάθησης, οι οποίοι έχουν διαγνωστεί πριν την έναρξη του προγράμματος. Αξιοσημείωτη και αναγκαία συνθήκη - η ενθάρρυνση της ενεργητικής συμμετοχής των επιμορφούμενων στη μαθησιακή διαδικασία (Κόκκος, 2008).

Πολύ βασική προϋπόθεση επίσης, αποτελεί η διερεύνηση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι και οι τρόποι για να τα ξεπεράσουν. Ο εκπαιδευτής οφείλει να διερευνήσει ξεχωριστά για τον καθένα τους παράγοντες

εκείνους που εμποδίζουν τη μάθηση. Ο εκπαιδευτής σε όλη τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος θα πρέπει να είναι συντονιστής, εμπυχωτής, διευκολυντής, συνεργάτης, καταλύτης, υποκινητής και σύμβουλος (Κόκκος, 2008).

Ακόμη σημαντικός παράγοντας στην εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί η δυνατότητα δημιουργίας ομάδων εργασίας, ώστε να ενισχύεται η συμμετοχή των εκπαιδευόμενων και οι ανθρώπινες σχέσεις. Σημαντικό είναι να διαμορφωθεί ένα επικοινωνιακό και συνεργατικό μαθησιακό κλίμα ,γεμάτο αμοιβαίο σεβασμό ώστε να λειτουργήσουν ομαλά όλες οι προϋποθέσεις για να επέλθει η αποτελεσματική μάθηση.

Βασικό ρόλο στην εξ αποστάσεως επιμόρφωση κατέχει το εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο σε αρκετές περιπτώσεις καλείται να υποκαταστήσει το ρόλο του εκπαιδευτή, οπότε θα πρέπει να είναι φιλικό, να παρουσιάζει πολλά ερεθίσματα, να παρέχει ανατροφοδότηση, να είναι απλό, ελκυστικό και διαβαθμισμένης δυσκολίας (Λιοναράκης, 2005).

2.8 Η επιμόρφωση των δασκάλων στις Νέες Τεχνολογίες

Η ενσωμάτωση των Νέων Τεχνολογιών (N/T) στα εκπαιδευτικά προγράμματα αποτελεί προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής στις περισσότερες χώρες του κόσμου (UNESCO, 2003). Όπως σημειώνουν οι Collis & Jyng, (2003) για αυτό κρίνεται αναγκαία η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις N/T, η οποία θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από πολυμορφία και ευέλικτες μαθησιακές διεργασίες.

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις Νέες Τεχνολογίες, διαμέσου ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης μάθησης, επιδιώκει την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων στις Νέες Τεχνολογίες και αξιοποίηση αυτών στη διδασκαλία, τη χρήση υπηρεσιών του Διαδικτύου, την προώθηση της αυτομόρφωσης και αυτοανάπτυξής τους, τη συμμετοχή τους σε δίκτυα πληροφόρησης, τη συνεργασία και την ανταλλαγή των απόψεων και εμπειριών τους, καθώς και την επαγγελματική

τους βελτίωση (Ράπτης & Ράπτη, 2006). Εκτός των άλλων κατά την εξ αποστάσεως επιμόρφωσή τους στις Νέες Τεχνολογίες θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να υποστηρίζονται συστηματικά και να τους παρέχονται οι απαραίτητοι πόροι προς αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων (Μπίκος, 2014). Οι Νέες Τεχνολογίες αποτελούν εργαλείο και ταυτόχρονα το υποστηρικτικό μέσο τόσο για την επιμόρφωση, όσο και για τη μάθηση γενικότερα (Μπίκος & Τζιφόπουλος, 2013).

3. Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο

3.1 Ο ορισμός της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ)

Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση κατά τον Βεργίδη (1998) χαρακτηρίζεται ως η μέθοδος εκπαίδευσης που διακατέχεται από πολυμορφικότητα και δύναται να εφαρμοστεί σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το Λιοναράκη (2001, σελ.185) η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση ορίζεται ως *«η εκπαίδευση που διδάσκει και ενεργοποιεί το μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης»*. Τις τελευταίες δεκαετίες η ΕξΑΕ αναπτύσσεται ραγδαία και αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο, μια εκπαιδευτική μεθοδολογία, η οποία μας επικουρεί στην πραγμάτωση της ανοιχτής εκπαίδευσης καθώς σύμφωνα με τους Μαυροειδή, Γκίσο και Κουτσούμπα (2014) συνάδει με το ιδεώδες της.

Η αστικοποίηση, η εκβιομηχάνιση της οικονομίας, και η εποχή της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών κατά τους Κύρμα και Μαυροειδή (2015) αλλάζουν το εκπαιδευτικό τοπίο έτσι ώστε να προβάλλεται όλο και πιο σταθερά η συμβολή της ΕξΑΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, υπογραμμίζοντας διαρκώς τη σημασία της, ως μεθόδου συνυφασμένης με τη φιλοσοφία της ανοιχτής εκπαίδευσης.

Η ανοιχτή εκπαίδευση (ή και ανοιχτή παιδεία) σημειώνουν ο Λιοναράκης και ο Λυκουργιώτης (1999) αποτελεί μια αντίληψη ή αλλιώς μια φιλοσοφία όπου το ιδεώδες της στηρίζεται στην ελεύθερη πρόσβαση όλων των ανθρώπων στην εκπαίδευση, στην άρση των όποιων περιορισμών προκύψουν ως προς την επιλογή των εκπαιδευόμενων του χρόνου, του τόπου καθώς και του ρυθμό μελέτης τους, τέλος στο αναφαίρετο δικαίωμά τους να δημιουργήσουν τη δική τους εκπαιδευτική οπτική στο γνωστικό αντικείμενο και στο επίπεδο των σπουδών τους.

Ο όρος «Εξ αποστάσεως» για τον Keegan (2000) συνδέεται με εκείνες τις μαθησιακές καταστάσεις και διδακτικές μεθόδους όπου εκπαιδευτής και

εκπαιδευόμενος είναι σε φυσική απόσταση μεταξύ τους και υποβοηθούνται με διάφορα ηλεκτρονικά κυρίως μέσα. Συμπληρώνουν ο Ζυγούρης και ο Μαυροειδής (2013) πως με αυτόν τον τρόπο γίνεται αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών, δίνοντας ένα νέο περιεχόμενο αφενός στην επικοινωνία εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου και αφετέρου στην παρουσίαση του ειδικά σχεδιασμένου εκπαιδευτικού υλικού. Στις μέρες μας η ΕξΑΕ συναντάται σε όλο το φάσμα του εκπαιδευτικού μας συστήματος, από το Νηπιαγωγείο έως το Πανεπιστήμιο.

3.2 Η σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Η Σχολική ΕξΑΕ αφορά καταρχήν μια συμπληρωματική μορφή εκπαίδευσης, που θα προσφέρει και θα ενισχύσει μαθησιακά τους μαθητές που έχουν δυσκολίες κατά την παρακολούθηση μιας συμβατικής μορφής εκπαιδευτικής διαδικασίας, είτε λόγω της διαμονής τους σε κάποια απομακρυσμένη περιοχή, είτε λόγω δυσκολίας στην πρόσβασή τους στο σχολείο, λόγω καιρικών συνθηκών, είτε λόγω ιδιαίτερων μαθησιακών δυσκολιών ή κενών κτλ. Αποτελεί δηλαδή μορφή έκτακτης ανάγκης. Υπάρχουν όμως και ιδιαίτερα έκτακτες καταστάσεις, κρισιακού χαρακτήρα, με απροσδιόριστο χρονικό όριο έντασης, όπως στην περίπτωση της πανδημίας (Covid-19) που η λειτουργία της ΕξΑΕ έχει αναπληρωματικό και ταυτόχρονα τον πιο ουσιαστικό χαρακτήρα μιας μάθησης η οποία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αλλιώς.

Για να μπορέσει να λειτουργήσει όμως χρειάζεται τις αναγκαίες τεχνολογικές υποδομές και το κατάλληλο υποστηρικτικό πλαίσιο (Μίμινου & Σπανακά, 2013).

Για το ρόλο και τις δυνατότητες της ΕξΑΕ έχει εκφραστεί κατά καιρούς αντίλογος. Το ερώτημα που τίθεται ιδιαίτερα αφορά το κατά πόσο οι ολοένα μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας και οι συνθήκες της ζωής μπορούν να καλυφθούν από τη συμβατική μορφή εκπαίδευσης ή αν πρέπει να υποβοηθηθούν με νέα ηλεκτρονικά μέσα. Προκύπτουν εύλογα συμπεράσματα για την αδυναμία της συμβατικής μορφής

εκπαίδευσης λόγω των επιτευγμάτων της τεχνολογίας και των αυξανόμενων εφαρμογών της στην εκπαίδευση (Βασάλα, 2005). Οι Νέες Τεχνολογίες μπορούν να δράσουν και συμπληρωματικά κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς η τεχνολογία ανοίγει διαρκώς νέους ορίζοντες και δρόμους, προσφέροντας ευέλικτες δραστηριότητες που μπορούν να προσαρμοστούν αναλόγως στις συμβατικές-παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας (Ευμορφοπούλου & Λιοναράκης, 2015).

3.2.1 Η έννοια της Εξ Αποστάσεως σχολικής Εκπαίδευσης

Η Εξ Αποστάσεως σχολική Εκπαίδευση αποτελεί έναν τύπο εκπαίδευσης με απώτερο σκοπό την επίλυση προβλημάτων και την αντιμετώπιση δυσκολιών των συμβατικών συστημάτων εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001), καθώς και η διεκπεραίωση ελλείψεων και παραλείψεων αυτών. Κατά τη Βασάλα (2005) με τον όρο σχολική ΕξΑΕ νοείται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που προσφέρεται τόσο σε άτομα σχολικής ηλικίας όσο και σε ενήλικους και αφορά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επιπροσθέτως ο Λιοναράκης και η Ευμορφοπούλου (2015) κάνουν λόγο για τη συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση η οποία δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να καλύψουν τις όποιες μαθησιακές ανάγκες που υπάρχουν από το συμβατικό εκπαιδευτικό σύστημα. Μαθητές χαρακτηρίζονται άτομα όλων των ηλικιακών και κοινωνικών τάξεων όπου έχουν τη δυνατότητα να ολοκληρώσουν ή να συμπληρώσουν τις σπουδές τους εξ αποστάσεως στις εκπαιδευτικές βαθμίδες που τους ενδιαφέρουν.

3.2.2 Η έννοια της πολυμορφικότητας στη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Η έννοια της πολυμορφικότητας στη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001) της προσδίδει μια ποιοτική διάσταση. Λειτουργεί με βάση τις αρχές της μάθησης και διδασκαλίας της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης, περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και προωθεί εξ ολοκλήρου την ποιοτική και ευέλικτη εκπαίδευση

(Χουλιάρα, Λιοναράκης, & Σπανακά, 2011). Οι δυνατότητες της πολυμορφικότητας είναι πολλαπλές. Κατά τους Λιοναράκη και Ευμορφοπούλου (2015) πλην του γεγονότος ότι λειτουργεί ευέλικτα, προσαρμόζεται ανάλογα με τις εκπαιδευτικές συνθήκες και το περιβάλλον διδασκαλίας και μάθησης. Επιπροσθέτως, η πολυμορφικότητα προάγει τις σημαντικές γνώσεις και τις κοινωνικές αποφάσεις, διευκολύνει την ανάπτυξη γνωστικών ικανοτήτων υψηλότερης τάξης και δημιουργεί ποιοτικότερο μαθησιακό περιβάλλον που διέπεται από δράση και προβληματισμό.

Κύριο χαρακτηριστικό της πολυμορφικότητας που αφορά τον τρόπο επικοινωνίας και τον τρόπο διαχείρισης της πληροφορίας αποτελεί η ελευθερία επιλογής τους λόγω των πολλαπλών εφαρμογών της σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (Λιοναράκης & Ευμορφοπούλου, 2015). Η πολυμορφικότητα στη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση αξιοποιεί όλες τις μορφές επικοινωνίας και όλα τα μέσα κατά τον Λιοναράκη (2001) όπως τη σύγχρονη, την ασύγχρονη, τη δια ζώσης επικοινωνία, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και κάθε άλλο τρόπο επικοινωνίας. Τέλος σύμφωνα με τους Χουλιάρα, Λιοναράκη και Σπανακά (2011) σπουδαίο ρόλο σε όλο το εγχείρημα κατέχει ο εκπαιδευτικός ως σχεδιαστής και οργανωτής τόσο της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και του πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού. Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό χαρακτηρίζεται από πολυμορφική διάσταση και επιδιώκει την ενεργοποίηση των μαθητών και την παροχή κινήτρων μάθησης.

3.3 Τα χαρακτηριστικά της Εξ Αποστάσεως σχολικής Εκπαίδευσης

Τα χαρακτηριστικά της Εξ Αποστάσεως σχολικής Εκπαίδευσης κατά τον Keegan (2000) είναι τα εξής:

- Η απόσταση ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο.
- Η ευθύνη ενός εκπαιδευτικού οργανισμού στο να σχεδιαστεί, να παραχθεί και να διανεμηθεί το εκπαιδευτικό υλικό καθώς και η εξυπηρέτηση και η υποστήριξη του εκπαιδευόμενου.

- Η χρήση τεχνολογικών μέσων όπως το διαδίκτυο και ψηφιακές πλατφόρμες για τη μεταφορά του εκπαιδευτικού περιεχομένου προκειμένου να γεφυρωθεί η απόσταση ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο.
- Η αμφίδρομη επικοινωνία που επιδιώκεται με απώτερο σκοπό ο διάλογος και η ανταλλαγή απόψεων του εκπαιδευτή και του εκπαιδευόμενου.
- Η δυνατότητα συναντήσεων για διδακτικούς και κοινωνικούς σκοπούς σε περιστασιακή βάση.

και

- Η πραγματικότητα ότι αφορά μια βιομηχανοποιημένη μορφή εκπαίδευσης, η οποία τη διαφοροποιεί από τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης.

Μεγαλύτερη έμφαση είθισται να δίνεται στην επικοινωνία του εκπαιδευτή με τον εκπαιδευόμενο μέσα από την καθοδήγηση, την υποστήριξη και τη διευκόλυνση του δεύτερου αλλά και σε ότι αφορά τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών. (Αρμακόλας& Παναγιωτακόπουλος, 2020).

3.4 Οι Νέες Τεχνολογίες στην Εξ Αποστάσεως σχολική Εκπαίδευση

Οι Νέες Τεχνολογίες κατέχουν βασικό ρόλο στην κοινωνική ζωή των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών, στην εκπαίδευση και στην οικονομία αυτών (Ράπτης & Ράπτη, 2002). Η αυξανόμενη χρήση τους συναντάται σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης και παραγωγικής δραστηριότητας (Εμβλωτής, 2002). Η εκπαίδευση δε θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να μείνει ανεπηρέαστη από όλο αυτό, με αποτέλεσμα η ένταξη των Νέων Τεχνολογιών στη σχολική εκπαίδευση να αποτελεί αναγκαιότητα της νέας- σύγχρονης εποχής, με τον εκπαιδευτικό να βρίσκεται σε κομβικό σημείο (Καμηλάρη & Σιάκουλη, 2016). Ο εκπαιδευτικός καλείται να εισαγάγει τις καινοτομίες στην εκπαίδευση, θέτοντας νέους στόχους, αλλάζοντας τις μεθόδους διδασκαλίας του, εφαρμόζοντας νέες πρακτικές και αξιοποιώντας σύγχρονα

μέσα κατά την εκπαιδευτική διαδικασία (Γιαβρίμης, Παπάνης, Νεοφώτιστος & Βαλκάνος, 2010).

Οι Νέες Τεχνολογίες έχουν ενσωματωθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών των Ελληνικών σχολείων (ΑΠΣ) από το 2001 και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθώς είναι εργαλεία της μάθησης και της διδασκαλίας (Ψυχάρης, 2009).

Οι Νέες Τεχνολογίες παρέχουν μεγάλη ποικιλία από ψηφιακές πλατφόρμες, ψηφιακά εργαλεία καθώς και υπηρεσίες σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης που καθιστούν ικανούς τους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν και να χρησιμοποιήσουν την καλύτερη γι' αυτούς (Κελενίδου, Αντωνίου & Παπαδάκης, 2017).

Η αποτελεσματική αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στην Εξ Αποστάσεως σχολική Εκπαίδευση επιτυγχάνεται με σωστό σχεδιασμό, υπευθυνότητα, επαγγελματική ανάπτυξη και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε αυτό, σωστή χρήση και ενσωμάτωση της τεχνολογίας καθώς και υποστήριξη του εκπαιδευτικού από τους ανωτέρους του, όπως το σχολείο, τη διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, την αρμόδια περιφέρεια και κατ' επέκταση το Υπουργείο Παιδείας (Παπαδάκης, 2020)

Οι Νέες Τεχνολογίες μεταξύ άλλων στο δημοτικό σχολείο μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως εξαιρετικό εποπτικό μέσο διδασκαλίας, ως εργαλείο επικοινωνίας και αναζήτησης της γνώσης (Αρμακόλας & Παναγιωτακόπουλος, 2020). Επιπλέον μπορούν να μετατρέψουν τη μάθηση σε διαδικασία ενθουσιασμού και ανακάλυψης (Μάγκου & Ζέτου, 2020). Επιπλέον μέσω των Νέων Τεχνολογιών στην ΕξΑΕ επιτυγχάνεται η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών που τη χρησιμοποιούν και η ανατροφοδότηση (Ζαρωνάκη, 2020).

Στις μέρες μας λόγω της παγκόσμιας πανδημίας του Covid-19 για την οποία θα γίνει λόγος παρακάτω χρησιμοποιήθηκαν ευρύτατα οι Νέες Τεχνολογίες στην σχολική ΕξΑΕ εκπαίδευση, που κρίθηκε αναγκαία. Εκπαιδευτές, εκπαιδευτικοί, μαθητές έκαναν μεταστροφή στην ψηφιακή εκπαίδευση, λόγω της έκτακτης συγκυρίας, αξιοποιώντας ψηφιακές πλατφόρμες σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης. Πιο

συγκεκριμένα στο πλαίσιο αναστολής λειτουργίας των σχολείων στις πιο πρόσφατες οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας (Υ.ΠΑΙ.Θ. υπ' αρ. πρωτ. 39676/δ2/20-03-2020) υπογραμμίζεται η ανάγκη για ΕξΑΕ με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών, πλατφόρμες και εργαλεία σύγχρονης και ασύγχρονης σχολικής ΕξΑΕ(περιβάλλον Cisco, Webex Meetings και τις πλατφόρμες e-τάξη/e-me).

3.5 Σύγχρονη και ασύγχρονη εκπαίδευση

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί το εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάθε έκτακτη ανάγκη που προκύπτει προκειμένου να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διακρίνεται σε σύγχρονη και ασύγχρονη.

3.5.1 Η σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Η σύγχρονη εξ αποστάσεως είναι η απευθείας διδασκαλία και μετάδοση του μαθήματος. Πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο και υπάρχει αλληλεπίδραση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Οι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε ζωντανή σύνδεση με τον εκπαιδευτή χρησιμοποιώντας μια ψηφιακή πλατφόρμα, ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα, ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης. Για την είσοδο στην πλατφόρμα απαιτείται σύνδεση στο διαδίκτυο και ηλεκτρονική συσκευή όπως ηλεκτρονικός υπολογιστής, κινητό τηλέφωνο, τάμπλετ κ.α. Υπάρχει ταυτόχρονη εμπλοκή η οποία επιτρέπει τη ζωντανή μετάδοση του μαθήματος, την αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή αρχείων, την ομαδοσυνεργατική εργασία σε κοινόχρηστους πίνακες, το διάλογο-συζήτηση-επικοινωνία και την επίλυση αποριών (Ανακοίνωση Υ.ΠΑΙ.Θ, 13/3/2020).

3.5.2 Η ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Η ασύγχρονη ΕξΑΕ είναι η διδασκαλία κατά την οποία δεν απαιτείται ταυτόχρονη συμμετοχή του εκπαιδευτή και του εκπαιδευόμενου. Πραγματοποιείται σε διαφορετικό χρόνο και είναι περισσότερο ευέλικτη από τη σύγχρονη. Ο εκπαιδευόμενος έχει πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό μέσω διαδικτύου και χρησιμοποιούνται ειδικά σχεδιασμένες ψηφιακές πλατφόρμες. Στις πλατφόρμες αναρτώνται εργασίες, ασκήσεις, το εκπαιδευτικό υλικό, πηγές προς μελέτη, βιντεομαθήματα, καθώς και μπορεί να υπάρξει ανταλλαγή μηνυμάτων και αλληλεπίδραση αρχείων σε μη πραγματικό χρόνο, μπορεί να πραγματοποιηθεί υποβολή των απαντήσεων των εκπαιδευόμενων και να υπάρξει και ανατροφοδότηση (Ανακοίνωση Υ.ΠΑΙ.Θ, 13/3/2020).

4. Η περίπτωση της πανδημίας του Covid-19

Το Δεκέμβριο του 2019, ενημερώθηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) από τις κινεζικές αρχές για μια συρροή περιστατικών βαριάς πνευμονίας. Αργότερα, τον Ιανουάριο του 2020, διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για ένα νέο ιό που ανήκει στην οικογένεια των κορονοϊών, με το όνομα SARS-CoV-2, και σε αυτόν οφείλεται η λοίμωξη τύπου Covid-19.

Λόγω αυτής της έκτακτης συγκυρίας, της πανδημίας του Covid-19, τον Μάρτιο του 2020 με εντολή του Υπουργού Υγείας έκλεισαν όλα τα σχολεία της χώρας μας (δημόσια και ιδιωτικά), τα φροντιστήρια και κάθε άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα ανώτερης και ανώτατης βαθμίδας, ως μέτρο πρόληψης. Άμεσα φρόντισε το Υπουργείο Παιδείας να θέσει σε εφαρμογή την ΕΞΑΕ (με απόφαση στις 13/3/2020, που αφορούσε την Γ' Λυκείου, τα ΙΕΚ και τα Πανεπιστήμια). Οι εκπαιδευτικοί όφειλαν να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα και να ενεργοποιήσουν άμεσα τα αντανεκλαστικά τους καθώς και αποκτήσουν νέες λειτουργικές δεξιότητες στα ψηφιακά μέσα που έπρεπε να αξιοποιήσουν (Γλέζου, 2020). Ταυτόχρονα έπρεπε να γνωρίσουν τα ψηφιακά εργαλεία σύγχρονης και ασύγχρονης μάθησης τα οποία ενεργοποίησε το Υπουργείο Παιδείας προς εφαρμογή της εξ αποστάσεως διδασκαλίας (Λυμπέρη, 2020). Κατά την πραγματοποίηση του όλου εγχειρήματος μετά την αναστολή λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων, λόγω του Covid-19, οι Συντονιστές Εκπαίδευσης όφειλαν να ενημερώσουν και να επιμορφώσουν τους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων της αρμοδιότητάς τους (Καπανιάρης, 2020).

Επιχειρώντας μία γενική περιγραφή του περιεχομένου των ΦΕΚ, των ανακοινώσεων, των αποφάσεων και των οδηγιών που εξέδωσε το Υπουργείο Παιδείας θα μπορούσαν να αναφερθούν τα εξής:

- Σχετίζονται κυρίως με την επαναλειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων μετά τα διαστήματα του lockdown. Σε αυτά δίνονται αναλυτικές οδηγίες όχι μόνο για τα μέτρα προστασίας που πρέπει να λαμβάνονται από όλους, αλλά και για τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου εν γένει (λειτουργία κυλικείων,

λειτουργία Ολοήμερου, αναδιαμόρφωση ωρολογίου προγράμματος, ρυθμίσεις αδειών εκπαιδευτικών ειδικού σκοπού, μετακινήσεις μαθητών, εκπαιδευτικών, λειτουργία συναφών εκπαιδευτικών δομών κλπ)

- Τα υπόλοιπα αφορούν την προσωρινή παύση λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών (ξεχωριστό ΦΕΚ ανάλογα με τη δομή), όπως αυτή επιβλήθηκε σε διάφορα χρονικά διαστήματα από το Φεβρουάριο του 2020 που ξεκίνησε η πανδημία έως και σήμερα (11.02.2021).
- Οι πρώτες οδηγίες για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που δημοσιεύθηκαν στις 20-3-2020, περιείχαν τη βασική ορολογία και επεξηγήσεις αυτής, τη διαδικασία σύνδεσης στους ιστότοπους, που εν δυνάμει θα χρησιμοποιούνταν, καθώς και έναν κατάλογο ενδεικτικών ψηφιακών εκπαιδευτικών εργαλείων για τη διευκόλυνση των εκπαιδευτικών (ο αριθμός της εγκυκλίου που εμπεριείχε αυτές τις οδηγίες ήταν 39676/Δ2/20-3-2020). Οι πλατφόρμες και τα εργαλεία που προτάθηκαν στους εκπαιδευτικούς ήταν το περιβάλλον CiscoWebexMeetings (σύγχρονη διδασκαλία) και οι πλατφόρμες η-τάξη/e-me (ασύγχρονη διδασκαλία)
- Επίσης με το ΦΕΚ, 5727/τ. Β' /28-12-2020 (απόφαση 174545/Ε3) που αφορά στην ταχύρρυθμη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ διευκρινίστηκαν περαιτέρω ζητήματα για τους εμπλεκόμενους φορείς, τις διαδικασίες επιλογής επιμορφωτών / επιμορφούμενων αλλά και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης.

Όλο το προηγούμενο διάστημα από τότε που άρχισε η τηλεεκπαίδευση έως σήμερα, η υποστήριξη των εκπαιδευτικών γινόταν από τους Συντονιστές Εκπαίδευσης, τους Διευθυντές των σχολικών μονάδων και την πληθώρα οδηγίων που ήταν διαθέσιμες στους εκπαιδευτικούς, μέσα από τα εκπαιδευτικά site και τις πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης. Στην πραγματικότητα οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της τηλεεκπαίδευσης, έπρεπε μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα να διαβάσουν, να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν στην πράξη πολλές νέες άγνωστες πληροφορίες.

Να σημειωθεί πως εκτός από τις εγκυκλίους και τα ΦΕΚ του Υπουργείου Παιδείας, όλο το ανωτέρω διάστημα (Φεβρουάριος 2020 – Φεβρουάριος 2021) οι πολίτες και οι διάφοροι επαγγελματίες «κατακλύστηκαν» από οδηγίες του ΕΟΔΥ και από εγκυκλίους του Υπουργείου Εσωτερικών για τους τρόπους προφύλαξης και αποτροπής της διασποράς του ιού. Μόνο ο ΕΟΔΥ έχει δημοσιεύσει 30 εγκυκλίους για τη λειτουργία του δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανόμενης εννοείται της εκπαίδευσης) στην εποχή της πανδημίας. Η πιο πρόσφατη δημοσιεύθηκε 1/2/2021 (αρ. πρωτ.: ΔΙΔΑΔ/Φ69/142/οικ. 1813 – ΦΕΚ Β'341/Αρ. Δ1α/ΓΠ. οικ: 6877/29-01-2021) και αφορά τα έκτακτα μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Αυτή λοιπόν η σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα, λόγω της πανδημίας του Covid-19, συνδέθηκε άμεσα με τη σχολική ΕξΑΕ σε νέα διευρυμένα περιβάλλοντα μάθησης (Μάγκου & Ζέτου, 2020). Η εμπειρία της πανδημίας έδειξε ότι στάθηκε δυνατό σε ένα τόσο σύντομο χρονικό διάστημα οι επιμορφωτές, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να ανταποκριθούν σε νέες και δύσκολες προκλήσεις (Χατζηλάκος, 2020).

Το πρόγραμμα της σχολικής ΕξΑΕ και επιμόρφωσης που πραγματοποιείται εκτάκτως στην Ελλάδα με εντατικούς ρυθμούς επιδιώκει να ενδυναμώσει το έργο της σχολικής μονάδας σε όλα τα επίπεδα με κυρίαρχη κατεύθυνση την επανασύνδεση και επικοινωνία εκπαιδευτικών/μαθητών (Κοκκονός & Λιακοπούλου, 2020).

5. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Μέσα από μία σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση διαφαίνεται ότι το θέμα της αναγκαιότητας της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις Ν/Τ, προκειμένου για την ετοιμότητά τους στη χρήση της ΕξΑΕ, απασχόλησε και απασχολεί ξένους και Έλληνες ερευνητές.

Αρχικά, οι έρευνες του Rezabek (1999), καθώς και των Berge και Mrozowski (1999) έθεσαν το ζήτημα της διερεύνησης της κουλτούρας εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών.

Η έρευνα των Νάσαινα και Τσίγκα (2004) εστίασε στις προσδοκίες των εκπαιδευτικών από τις νέες διδακτικές μεθόδους επιμόρφωσης και την εξοικείωση στις Ν/Τ, όπως και η έρευνα των Βασάλα και Μότσιου (2005). Αρκετά διαδεδομένη μορφή επιμόρφωσης η ΕξΑΕ αναδεικνύεται στις έρευνες των Νάσαινα και Τσίγκα (2004) καθώς και της Σαρρή (2017). Παρόλο που οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσής τους, οι έρευνες των Πεσματζόγλου και Παπαδοπούλου (2013) και της Τάσση (2014) κατέδειξαν ότι οι επιμορφωτικές τους ανάγκες δεν μπορούν να καλυφθούν εξ ολοκλήρου μέσω της ΕξΑΕ. Επιπλέον η έρευνα των Debruler, Denton, McKay & Sicilia, (2020) κατέδειξε πως η επιμόρφωση τους στο επιστημονικό τους αντικείμενο δεν είναι ατομική υπόθεση του καθενός και είναι υποχρέωση της πολιτείας, οπότε θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης.

Μεταγενέστερες έρευνες, όπως της Κιουπρούλη (2010) και του Κέντρου Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε (2021) εστίασαν στις δυσκολίες που έθεταν οι επιμορφούμενοι, όπως η έλλειψη χρόνου, λόγω κοινωνικών, επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων, καθώς και η απουσία οικονομικών κινήτρων για εκπαίδευση. Στις έρευνες των Dabaj (2011), Καλογιαννάκη και Παπαδάκη (2012) και Γερούκη (2014) εμπόδιο φάνηκε να αποτελούν οι ελλειπείς γνώσεις χρήσης των Ν/Τ, η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και η καταλληλότητα αυτών και η οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ.

Επιπροσθέτως στις μελέτες της Τάσση (2014) και της Αθανασίου (2018) σημαντικότερα εμπόδια για τη χρήση των Ν/Τ κατά την επιμόρφωση αλλά και κατά την εκπαιδευτική διαδικασία αποτελούν το άγχος και ο φόβος της αποτυχίας, ενώ στην πρόσφατη έρευνα των Στρίγκα, Τσιμπίρη και Βαρσάμη (2019) διαφάνηκαν οι «τεχνικής» υφής δυσκολίες των συμμετεχόντων σε εξ αποστάσεως επιμορφώσεις.

Επιπλέον, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών φαίνεται να υστερεί στην προετοιμασία της εξ αποστάσεως διδασκαλίας τους σύμφωνα με έρευνες των Debruler, Denton, McKay και Sicilia (2020). Επίσης κατά τους Mailizar, Maulina και Bruce (2020) οι εκπαιδευτικοί λόγω της έλλειψης γνώσεων τους πάνω στην ΕξΑΕ και της χαμηλής αυτοπεποίθησης τους κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση εξ αποστάσεως μαθημάτων δυσκολεύονται να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν την ΕξΑΕ.

Σημαντική κρίνεται από τους Αναστασιάδη, Κωτσίδα και Συννεφάκη (2021) η συμβολή των επιμορφωτικών δράσεων που αφορούν στην απόκτηση βασικών γνώσεων σχεδιασμού και υλοποίησης διδακτικών παρεμβάσεων με την εξ αποστάσεως μέθοδο και στην απόκτηση δεξιοτήτων χρήσης και αξιοποίησης των διαθέσιμων τεχνολογικών εργαλείων της ΕξΑΕ. Επίσης οι ίδιοι προτείνουν την πραγματοποίηση επιμορφώσεων που στοχεύουν στην ανταλλαγή εμπειριών και προβληματισμών των εκπαιδευτικών στο πεδίο της ΕξΑΕ, καθώς με αυτό τον τρόπο θεωρείται πως δημιουργείται ένα κλίμα αισιοδοξίας και αλληλεγγύης ιδιαιτέρως σε δύσκολες συνθήκες αβεβαιότητας και απειλής όπως αυτή της πανδημικής κρίσης.

Η έρευνα των Μηλιωρίτσα και Γεωργιάδη (2010) κατέστησε σαφές πως με την πραγματοποίηση εξ αποστάσεως επιμορφωτικών δράσεων και συγκεκριμένα με τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης, όταν οι δια ζώσης συναντήσεις δεν ήταν εφικτές λόγω περιοριστικών μέτρων, ενισχύθηκαν οι εκπαιδευτικοί με την άμβλυνση του αισθήματος της απομόνωσης, με τη διευκόλυνση της επικοινωνίας τους και με την ενεργό συμμετοχή τους.

Τέλος, στη μελέτη της Μάνεση (2016) διαπιστώνεται η θετική στάση των εκπαιδευτικών στη χρήση των Ν/Τ και η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης

εκπαίδευσης, μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση σύμφωνα με την έρευνα των Μηλιωρίτσα και Γεωργιάδη (2010), Καλογιαννάκη και Παπαδάκης (2012), Μάνεση (2016), Τίγκα (2016), Αθανασίου (2018), Αναστασιάδη, Κωτσίδα και Συννεφάκη (2021).

6. Σημασία- αναγκαιότητα

Σχετικά με την αναγκαιότητα και τη σημασία της παρούσας έρευνας, καθώς και τη συμβολή της στην κεκτημένη γνώση μπορεί να καταστεί σαφές ότι, δεδομένης της πολύ πρόσφατης εξέλιξης της πανδημικής κρίσης που επηρέασε τόσο την κοινωνικοοικονομική όσο και την εκπαιδευτική πραγματικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, η παρούσα έρευνα μπορεί να χαρακτηριστεί επίκαιρη. Η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών κατά την επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ, ως προς τον προσδιορισμό της αξιοποίησης της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ως μορφής επιμόρφωσης, ως προς την εξοικείωση τους με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ, ως προς τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν κατά την εφαρμογή της ΕξΑΕ την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολικών μονάδων θα βοηθήσει στον εμπλουτισμό του συγκεκριμένου ερευνητικού πεδίου.

Επίσης η διερεύνηση της προσωπική τους στάση απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση σε σχέση με τη στάση τους για τη συγκεκριμένη επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ πρόκειται να προσδώσει ένα νέο ενδιαφέρον σχετικά με την επίδραση της πανδημίας του COVID – 19 στο εκπαιδευτικό σύστημα. Κατά συνέπεια η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο κρίθηκε απαραίτητη λόγω της ξαφνικής πανδημικής κρίσης. Η παρούσα έρευνα θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της ΕξΑΕ και του ρόλου της στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς και στη βελτίωση της χρήσης των ψηφιακών της εργαλείων από τους εκπαιδευτικούς με απώτερο σκοπό των εκσυγχρονισμό τόσο της επιμόρφωσής τους όσο και των πρακτικών τους με την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και τις επεξεργασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα θέματα που αφορούν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών φαίνεται ότι παγιώνεται η πεποίθηση ότι οι Νέες Τεχνολογίες (Ν.Τ)

μπορούν να κάνουν πιο αποτελεσματική τη διαδικασία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Επομένως, αξίζει να μελετηθεί η περίπτωση της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης που έλαβαν οι εκπαιδευτικοί την πρώτη περίοδο που έκλεισαν τα σχολεία , λόγω πανδημίας, την Άνοιξη του 2020 αλλά και μετέπειτα. Συγκεκριμένα να αναζητηθούν οι προτάσεις, οι πιθανές δυσκολίες , ίσως και οι ενστάσεις τους για το εγχείρημα, προκειμένου να αξιοποιηθούν καλύτερα στην εκπαιδευτική πράξη.

Η παρούσα έρευνα θα συμβάλλει στην περαιτέρω διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών στις υπάρχουσες έκτακτες συνθήκες του κλεισίματος των σχολείων, λόγω καραντίνας COVID-19 , και επομένως, της επιβεβλημένης ανάγκης για επιμόρφωση κατά τη de facto εφαρμογή της ΕξΑΕ.

7. Στόχος και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της μελέτης είναι η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών της Δ/σης Π.Ε της Δυτικής Θεσσαλονίκης, κατά την επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ, την περίοδο της 1ης πανδημίας, λόγω COVID-19. Θα καταγραφούν οι απόψεις τους, ως προς τον προσδιορισμό της αξιοποίησης της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ως μορφής επιμόρφωσης, οι δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ίδιοι μέσα από τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και τέλος θα διερευνηθεί η προσωπική τους στάση απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση σε σχέση με τη στάση τους για τη συγκεκριμένη επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ.

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής.

1. Ποιες είναι οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης, σχετικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφής επιμόρφωσής τους
α) γενικά και β) ειδικότερα στην παρούσα συγκυρία της πανδημίας;
2. Ποιες είναι οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης, σχετικά με την χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ, ως προς
α) τα προτερήματα και β) τις δυσκολίες
3. Πόσο επηρεάζεται η στάση των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης από το περιεχόμενο της συγκεκριμένης επιμόρφωσης πάνω στην ΕξΑΕ, σε σχέση με τις απόψεις τους για την αναγκαιότητα της χρήσης Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση;

B. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

8. Μεθοδολογία της έρευνας

8.1 Μεθοδολογική προσέγγιση

Η έρευνα που διεξήχθη ήταν ποσοτική, ώστε να συλλεχθούν τα δεδομένα που χρειάζονται για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα και να επιτευχθεί ο σκοπός της. Η μεθοδολογική αυτή προσέγγιση κρίθηκε καταλληλότερη, διότι αφορούσε τη διερεύνηση των στάσεων και απόψεων των δασκάλων της Δ/νσης Π.Ε της Δυτικής Θεσσαλονίκης κατά την επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ, την περίοδο της 1ης πανδημίας, λόγω COVID-19 (Μάρτιος - Μάιος 2020) σχετικά με τον προσδιορισμό της αξιοποίησης της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ως μορφής επιμόρφωσης, τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν οι ίδιοι μέσα από τη χρήση ψηφιακών εργαλείων καθώς και η προσωπική τους στάση απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση σε σχέση με τη στάση τους για τη συγκεκριμένη επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ. Επομένως, τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν θα έπρεπε να έχουν μετρήσιμο χαρακτήρα, οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις να είναι προκαθορισμένες και τα αριθμητικά δεδομένα να συλλέγονται από ένα αρκετά μεγάλο αριθμό ατόμων (Creswell , 2016).

Επιπλέον σύμφωνα με τον Robson (2010) η ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση είναι κατάλληλη για έρευνες, οι οποίες στοχεύουν να περιγράψουν και να προσδιορίσουν προσωπικές στάσεις και πεποιθήσεις ατόμων. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα να συλλεχθούν στοιχεία σε μικρό διάστημα, με μικρό κόστος, με συνέπεια και επιτυγχάνεται μια πληρέστερη εικόνα της τάσης που επικρατεί τη συγκεκριμένη δεδομένη χρονική στιγμή (Βάμβουκας, 2007). Τέλος με την ποσοτική μέθοδο συλλέγονται δεδομένα, όπου εύκολα κωδικοποιούνται και μπορούν να

συσχετιστούν οι μεταβλητές προς εξαγωγή συμπερασμάτων, διερευνώντας τις γενικές τάσεις και αντιλήψεις του δείγματος και να είναι αμερόληπτα. (Creswell, 2016).

8.2 Συμμετέχοντες (δείγμα)

Η επιλογή του δείγματος για τη διεξαγωγή της έρευνας έγινε με τη μέθοδο της δειγματοληψίας χιονοστιβάδας, εφόσον στόχος μας είναι η εγκυρότητα των διαδικασιών, προκειμένου να είναι χρήσιμη. Ο Creswell (2016) υποστηρίζει πως με τη μέθοδο της δειγματοληψίας χιονοστιβάδας ο ερευνητής επιλέγει τα υποκείμενα που είναι πρόθυμα και διαθέσιμα να συμμετέχουν στην έρευνα και είναι σε θέση να παρέχουν πληροφορίες. Επειδή η έρευνα αφορούσε τα σχολεία της Δ/νσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης, τα οποία από τις 4 Μαρτίου 2021 έως τις 10 Μαΐου 2021, λειτουργούσαν μόνο μέσω Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ηλεκτρονικά σε ορισμένα δημοτικά σχολεία της Διεύθυνσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης και έπειτα από παράκληση της ερευνήτριας, οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων το προώθησαν στους/στις δασκάλους/ες προς συμπλήρωση.

Λόγω αντικειμενικών δυσκολιών και της έλλειψης τακτικής επαφής των μελών των συλλόγων διδασκόντων το δείγμα δεν μπόρεσε να ξεπεράσει τους 111 δασκάλους/λες, παρ' όλες τις προσπάθειες της ερευνήτριας. Εν τούτης, το δείγμα μας αποτελείται από 111 δασκάλους/λες της Δ/νσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης, οι οποίοι έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και έχουν επιμορφωθεί μέσω της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, από την Άνοιξη του 2020 έως και σήμερα, πάνω στην ΕξΑΕ με χρήση ψηφιακών εργαλείων κυρίως μετά την επιτακτική ανάγκη αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων την περίοδο της πανδημίας του Covid-19. και είναι πρόθυμοι και διαθέσιμοι για έρευνα.

8.3 Εργαλείο συλλογής δεδομένων

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ως μεθοδολογικό εργαλείο το δομημένο ερωτηματολόγιο που περιλάμβανε 34 ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες συμπληρώνονται εύκολα, επεξεργάζονται άμεσα και δε δίνουν περιθώριο διφορούμενων απαντήσεων κατά τον Robson (2010). Σκοπός είναι να εξάγουμε συμπεράσματα στηριζόμενοι σε αριθμητικά δεδομένα, με χαμηλό οικονομικό κόστος και σε μικρό χρονικό διάστημα (Creswell, 2016). Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε ηλεκτρονικά (διαδικτυακά), λόγω των έκτακτων συνθηκών της πανδημίας και πιο συγκεκριμένα μέσω της εφαρμογής Google forms από 111 δασκάλους της Διεύθυνσης Π.Ε. της Δυτικής Θεσσαλονίκης, τον Μάρτιο του 2021. Το ερωτηματολόγιο συνοδευόταν με μια επιστολή, η οποία ενημέρωνε τους δασκάλους για το σκοπό της έρευνας προκειμένου να υπάρξει κλίμα οικειότητας και εμπιστοσύνης (Παράρτημα Εργασίας, σελ. 138). Επιπλέον στην επιστολή διευκρινιζόταν ότι η συμμετοχή τους είναι εθελοντική, ότι θα τηρηθεί η ανωνυμία τους και τονιζόταν πως μόνο για το σκοπό της παρούσας έρευνας θα χρησιμοποιηθούν οι απαντήσεις τους.

Κατά τη διάρκεια δημιουργίας του ερωτηματολογίου δόθηκε βαρύτητα στην κάλυψη όλων των ερευνητικών ερωτημάτων με σαφήνεια. Επίσης, καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια το ερωτηματολόγιο να δείχνει εύκολο και ενδιαφέρον, η εμφάνιση του να είναι δελεαστική, οι ερωτήσεις να είναι απλές και διατυπωμένες με σαφήνεια, καθώς και οι οδηγίες να είναι ξεκάθαρες. Οι απαντήσεις που έδωσαν οι δάσκαλοι/λες βασίστηκαν σε πενταβάθμια κλίμακα Likert, με πιθανές απαντήσεις «καθόλου», «λίγο», «μέτρια», «πολύ» και «πάρα πολύ», προκειμένου να καλυφθεί το φάσμα των πιθανών απόψεων και να διευκολυνθεί η αξιοπιστία και εγκυρότητα των μετρήσεων. Άλλωστε, όπως σημειώνει ο Robson (2010) η κλίμακα Likert χρησιμοποιείται ευρύτατα, διότι οι συμμετέχοντες χαίρονται να τη συμπληρώνουν και θεωρείται «εύκολη» στην ανάπτυξή της.

Το ερωτηματολόγιο λοιπόν, αποτελούταν από 34 ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες εξέταζαν τα 3 ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί, αναφορικά με την αξιοποίηση της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ως μορφή επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Παράμετροι των ερευνητικών ερωτημάτων αφορούσαν τις δυσκολίες και τα εμπόδια στην εξ αποστάσεως επιμόρφωσή τους και των σκεπτικισμό μιας μερίδας εκπαιδευτικών απέναντι στη χρήση των Ν/Τ στην εκπαιδευτική πράξη και κατά συνέπεια τη στάση τους για την επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ κυρίως μετά την επιτακτική ανάγκη αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων την περίοδο της πανδημίας του Covid-19.

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώθηκε σε 5 ενότητες. Η πρώτη ενότητα είχε καθαρά ενημερωτικό χαρακτήρα, εφόσον αναφερόταν ο τίτλος της έρευνας και υπήρχε και η συνοδευτική επιστολή. Η δεύτερη ενότητα περιείχε τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος, τα οποία αποτελούνταν από έξι ερωτήσεις, καθώς και ακόμη τρεις ερωτήσεις που αφορούσαν τις γνώσεις των δασκάλων πάνω στις Ν/Τ. Η τρίτη ενότητα αφορούσε το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, αποτελούταν από εννέα ερωτήσεις και διερευνούνταν οι απόψεις/στάσεις των δασκάλων σχετικά με την αξιοποίηση της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) ως μορφή επιμόρφωσής τους. Η τέταρτη ενότητα περιελάμβανε δέκα αναγκαίους παράγοντες για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ τους οποίους καλούνταν οι εκπαιδευτικοί να απαντήσουν σε ποιο βαθμό θεωρούσαν ότι τους είχαν στη διάθεσή τους. Σε αυτή την ενότητα επιδιωκόταν να δοθούν απαντήσεις για ένα μέρος του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος της παρούσας έρευνας που σχετιζόταν με τις απόψεις και τις στάσεις των δασκάλων σχετικά με τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ ως προς τα προτερήματα. Τέλος, στην πέμπτη ενότητα δόθηκαν οι απαντήσεις για τη συνέχεια του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος και αφορούσαν τις δυσκολίες σχετικά με τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ. Πιο συγκεκριμένα υπήρχαν έξι ανασταλτικοί παράγοντες, τους οποίους καλούνταν οι εκπαιδευτικοί να απαντήσουν σε ποιο βαθμό θεωρούσαν ότι αυτοί οι παράγοντες δυσχέραιναν την επιμόρφωσή τους στην ΕξΑΕ.

Για το τρίτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα υπήρξαν συσχετίσεις των ερωτήσεων 17 και 18 της τρίτης ενότητας.

8.3.1 Αξιοπιστία και εγκυρότητα ερωτηματολογίου

Τα αξιόπιστα και έγκυρα αποτελέσματα σε κάθε έρευνα αποτελούν ζητούμενό της. Τόσο η συνέπεια όσο και η σταθερότητα στις τιμές κάποιου εργαλείου, αποτελούν την αξιοπιστία μιας έρευνας (Creswell, 2016). Για να ελεγχθεί η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου, στάλθηκε αρχικά σε δέκα εκπαιδευτικούς προς συμπλήρωση προκειμένου να αξιολογήσουν το πόσο κατανοητές είναι οι ερωτήσεις και να μελετηθεί η συνέπεια των απαντήσεων τους. Επίσης, ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διευκρινιστεί ο απαιτούμενος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, αλλά και για να βρεθούν τυχόν παραλείψεις ή λάθη. Να σημειωθεί πως στην τελική έρευνα και την επεξεργασία των δεδομένων δεν συμπεριλήφθηκαν αυτά τα δέκα ερωτηματολόγια. Επιπροσθέτως η αξιοπιστία του ερευνητικού εργαλείου αποδίδεται τόσο στη συνέπεια των αποτελεσμάτων σε επαναληπτικές μετρήσεις, οι οποίες διενεργούνται στο ίδιο δείγμα σε άλλες χρονικές στιγμές, όσο και στην ομοιογένεια των αποτελεσμάτων. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγονται τυχαία σφάλματα καθώς μειώνει και τις ενδεχόμενες αποκλίσεις εξασφαλίζοντας την ορθότητα των αποτελεσμάτων. Στην προκειμένη περίπτωση δυστυχώς δεν στάθηκε δυνατό λόγω περιορισμένου χρονικού περιθωρίου

Επιπλέον βασικό εκτός από την αξιοπιστία, για να διαπιστωθεί αν οι τιμές που θα δοθούν είναι έγκυρες, αποτελεί και η εγκυρότητα του εργαλείου. (Creswell, 2016).

Για να εξασφαλιστεί επομένως η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εγκυρότητα του ερωτηματολογίου, οι ερωτήσεις του εργαλείου έπρεπε να ανταποκρίνονται με επάρκεια στο περιεχόμενο του σκοπού και των ερευνητικών ερωτημάτων της έρευνας (εγκυρότητα περιεχομένου, content validity), ώστε να απαντηθούν με αμερόληπτο τρόπο κατά τον Creswell, (2016), κάτι που επιδιώχθηκε στην παρούσα έρευνα, όπως θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

8.4 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

Στην παρούσα έρευνα για να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής. Για την αξιολόγηση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα λογιστικά φύλλα του Excel και το πρόγραμμα στατιστικής ανάλυσης SPSS 23 (Statistic Package in Social Sciense), προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια συνοπτική παρουσίαση στατιστικών στοιχείων και να διεξαχθούν στατιστικές αναλύσεις. Η επεξεργασία των δεδομένων και η στατιστική τους ανάλυση πραγματοποιήθηκε κυρίως με την Περιγραφική Στατιστική, όπου παρουσιάστηκαν τα ποσοστιαία αποτελέσματα των απαντήσεων για κάθε μία ερώτηση, για κάθε μία ενότητα και καθένα ερευνητικό ερώτημα χωριστά. Ωστόσο, ταυτόχρονα για την περιγραφή των αποτελεσμάτων, πέρα από τη συχνότητα και το ποσοστό εμφάνισης των τιμών, δόθηκε η διάμεση τιμή και το ενδοτεταρτημοριακό τους εύρος (Habibzadeh, 2017). Στη συνέχεια, για να δοθούν τα κατάλληλα περιγραφικά μέτρα, πραγματοποιήθηκε έλεγχος κανονικότητας, τόσο μέσω του ελέγχου Kolmogorov – Smirnov σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%, όσο και μέσω κατάλληλων γραφημάτων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μεταβλητές δεν ακολουθούσαν κανονική κατανομή σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5% (p -values $< 0,05$).

Επιπλέον, μέσω της Επαγωγικής Στατιστικής, έγινε έλεγχος για την ενδεχόμενη ύπαρξη συσχετίσεων μεταξύ δύο μεταβλητών, προκειμένου να διερευνηθεί η πιθανότητα ανεξαρτησίας – επίδρασης μεταξύ δύο μεταβλητών (Creswell, 2016). Για τον σκοπό αυτόν, χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής Spearman, καθώς όπως προαναφέρθηκε οι μεταβλητές δεν ακολουθούσαν κανονική κατανομή. Ειδικότερα, μέσω του ελέγχου αυτού, διερευνήθηκε αν οι μεταβλητές παρουσιάζουν γραμμική σχέση. Πιο αναλυτικά, οι δυνατές τιμές του συντελεστή κυμαίνονται από -1 έως 1, με την τιμή 1 να υποδηλώνει ισχυρά θετική γραμμική σχέση, την τιμή -1 να υποδηλώνει ισχυρά αρνητική γραμμική σχέση, ενώ τιμές κοντά στο 0, υποδηλώνουν απουσία γραμμικής σχέσης. Τέλος, να σημειωθεί ότι όταν οι τιμές του συντελεστή είναι μικρότερες από 0,3, συμπεραίνεται ότι η σχέση είναι χαμηλή, όταν κυμαίνονται από

0,3 έως 0,5, η σχέση χαρακτηρίζεται ως μέτρια, ενώ όταν έχει τιμές μεγαλύτερες από 0,5, θεωρείται ότι υπάρχει ισχυρή γραμμική σχέση. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στο Κεφάλαιο 9.

8.5 Ερευνητική διαδικασία

Αρχικά επιλέχθηκε το θέμα, πραγματοποιήθηκε η βιβλιογραφική ανασκόπηση, τέθηκε ο ερευνητικός σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα, επιλέχθηκε η κατάλληλη μεθοδολογική προσέγγιση (ποσοτική) και η ερευνητική μέθοδος, επιλέχθηκε το δείγμα και σχεδιάστηκε το ερευνητικό εργαλείο συλλογής των δεδομένων. Μετά το σχεδιασμό του ερευνητικού εργαλείου και συγκεκριμένα του διαδικτυακού ερωτηματολογίου (βασισμένου σε όλες τις απαιτούμενες παραμέτρους, οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά παραπάνω), διενεργήθηκε μια μικρή πιλοτική έρευνα (αποτελούμενη από 10 άτομα) προκειμένου να ελεγχθεί η ορθότητά του και στάλθηκε ηλεκτρονικά στους δασκάλους της Δ/σης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης (οι οποίοι αποτελούν το δείγμα μας) μαζί με εισαγωγική επιστολή που έχει ενημερωτικό χαρακτήρα. Συγκεντρώθηκαν οι απαντήσεις τον Μάρτιο του 2021 και έγινε κωδικοποίηση και ανάλυση των δεδομένων με τη χρήση των υπολογιστικών φύλλων του Excel και του στατιστικού πακέτου SPSS 23 (Statistic Package in Social Science).

Τέλος πραγματοποιήθηκε η ερμηνεία των αποτελεσμάτων, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η καταγραφή των προτάσεων για μελλοντική χρήση.

8.5.1 Εγκυρότητα και αξιοπιστία

Για να διασφαλιστούν οι προϋποθέσεις αξιοπιστίας και εγκυρότητας της παρούσας έρευνας κατά τον Robson (2010) είναι σκόπιμο να αποφευχθεί το φαινόμενο της μεροληψίας. Δημιουργώντας και διατηρώντας ένα κλίμα ήρεμο, σταθερό, φιλικό και ουδέτερο επιτυγχάνεται η διασφάλιση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας. Η Διπλωματική Εργασία

αξιοπιστία και η εγκυρότητα είναι δύο έννοιες που αλληλοεξαρτώνται χωρίς να ταυτίζονται (Creswell, 2016). Η αξιοπιστία αφορά τη συνέπεια κατά την οποία μετριέται κάτι και η εγκυρότητα αφορά το πόσο ακριβές μπορεί να είναι το αποτέλεσμα και επιπλέον αφορά το κατά πόσο το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε μετράει αυτό για το οποίο σχεδιάστηκε να μετράει (Βάμβουκας, 2007).

Τέλος για την τήρηση των βασικών κανόνων δεοντολογίας, υπήρχε συνοδευτική ενημερωτική επιστολή με τις απαραίτητες πληροφορίες και οδηγίες τόσο για το ερωτηματολόγιο, το οποίο καλούνταν να συμπληρώσουν όσο και για την έρευνα που θα διεξαγόταν γενικότερα. Οι οδηγίες ήταν ίδιες σε όλους προς αποφυγή τυχόν ενδείξεων ή παρακινήσεων. Επιπλέον δόθηκαν τα στοιχεία επικοινωνίας της ερευνήτριας για οποιαδήποτε διευκρίνιση καθώς και για γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας σε όποιον/α το επιθυμούσε. Με αυτό τον τρόπο αποκτήθηκε η εμπιστοσύνη των συμμετεχόντων, καθώς υπήρξαν εγγυήσεις για τη διατήρηση της ανωνυμίας τους και διαβεβαίωση για εχεμύθεια.

8.5.2 Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα είχε αρκετούς περιορισμούς, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που δυσχέραιναν την διεξαγωγή της. Η πανδημική κρίση του COVID-19 ίσως και από μόνη της να αποτελεί τον βασικότερο περιορισμό της παρούσας έρευνας. Άλλωστε όταν διενεργήθηκε η συλλογή των δεδομένων τα σχολεία βρίσκονταν για 2^η φορά σε αναστολή λειτουργίας για τη σχολική χρονιά 2020-2021, καθώς και τα περιοριστικά μέτρα για τη μη εξάπλωση του ιού δυσχέραιναν την ανεύρεση επαρκούς δείγματος. Όπως προαναφέρθηκε το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε ηλεκτρονικά, διότι ήταν ο πιο εφικτός τρόπος για εκείνη την περίοδο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη χαμηλή ανταπόκριση και με αρκετή δυσκολία να καταλήξει ο αριθμός των συμμετεχόντων σε 111, καθώς και ακόμη 10 που χρειαζόντουσαν για την αξιοπιστία και εγκυρότητα του ερευνητικού εργαλείου.

Επιπλέον περιορισμός υπήρξε και για την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, εφόσον συμμετείχαν όσοι ήταν πρόθυμοι και διαθέσιμοι. Επιπλέον συμμετείχαν μόνο 111 δάσκαλοι/λες της Διεύθυνσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης, με τη μέθοδο της δειγματοληψίας χιονοστιβάδας, γεγονός που δεν επιτρέπει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων για το σύνολο των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων στην Ελλάδα.

9. Αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης

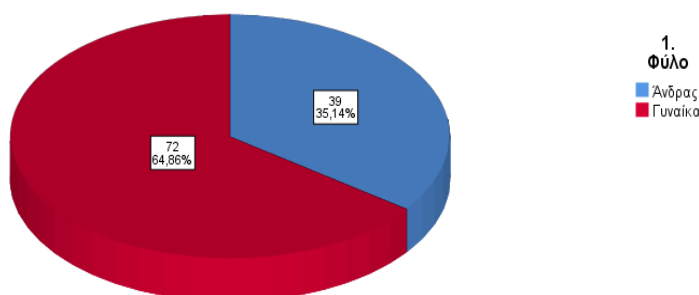
9.1 Περιγραφική Στατιστική

9.1.1 Δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων

Το δείγμα της παρούσας ποσοτικής μελέτης αποτέλεσαν 111 δάσκαλοι της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης, εκ των οποίων 72 (64,9%) ήταν γυναίκες και 39 (35,1%) ήταν άνδρες (Πίνακας 1, Διάγραμμα 1).

Πίνακας 1. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων (N=111)

Φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό %
Άνδρες	39	35,1%
Γυναίκες	72	64,9%

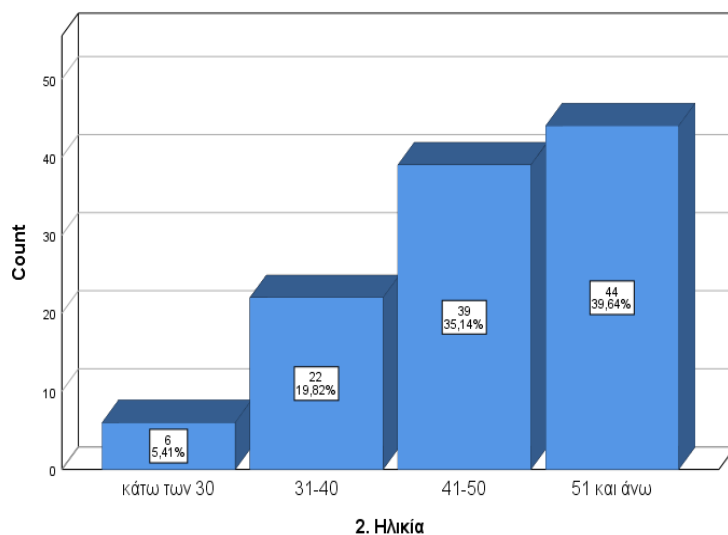

Διάγραμμα 1: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων (N=111)

Αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων, 39 (35,1%) ανήκαν στην ηλικιακή κατηγορία 41-50 ετών, 44 (39,6%) ήταν άνω των 51 ετών, 22 (19,8%) ανήκαν στην κατηγορία 31-40 ετών και 6 (5,4%) ήταν κάτω των 30 ετών (**Πίνακας 2, Διάγραμμα 2**). Να σημειωθεί ότι βάσει των αποτελεσμάτων, το 39,6% των συμμετεχόντων ήταν άνω των 50 ετών. Συνεπώς, ενδέχεται η στάση των εκπαιδευτικών αναφορικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφής επιμόρφωσής τους, και τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ, να μην είναι τόσο θετική, λόγω της συμμετοχής πολλών δασκάλων άνω των 50 ετών.

Πίνακας 2. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων (N=111)

Ηλικία	Συχνότητα	Ποσοστό %
κάτω των 30	6	5,4%
31-40	22	19,8%
41-50	39	35,1%
51 και άνω	44	39,6%

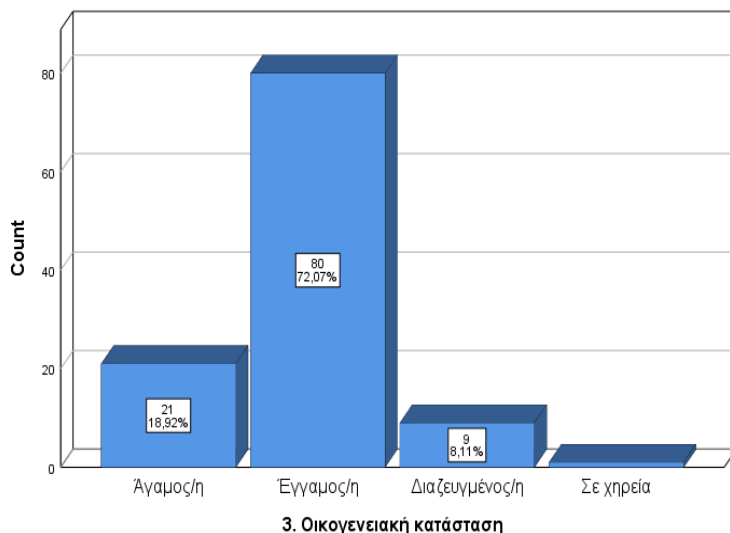

Διάγραμμα 2: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων (N=111)

Επιπλέον, όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων, 80 (72,1%) δάσκαλοι ήταν έγγαμοι/ες, 21 (18,9%) ήταν άγαμοι/ες, 9 (8,1%) ήταν διαζευγμένοι/ες και μία συμμετέχουσα (0,9%) δήλωσε ότι διατελεί σε χηρεία (**Πίνακας 3, Διάγραμμα 3**).

Πίνακας 3. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων (N=111)

Οικογενειακή κατάσταση	Συχνότητα	Ποσοστό %
Άγαμος/η	21	18,9%
Έγγαμος/η	80	72,1%
Διαζευγμένος/η	9	8,1%
Σε χηρεία	1	0,9%

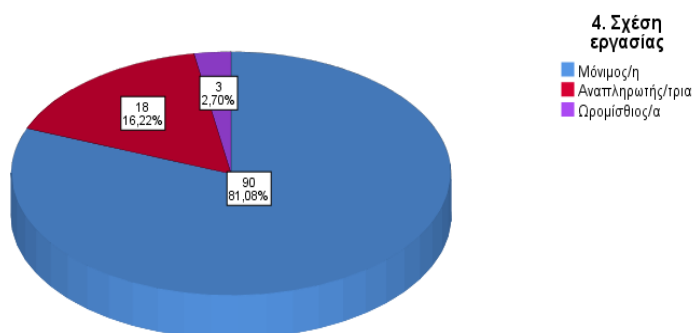

Διάγραμμα 3: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων (N=111)

Ακόμα, αναφορικά με τη σχέση εργασίας, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων, δηλαδή 90 (81,1%) δάσκαλοι, ανέφερε ότι έχουν μόνιμη εργασία, 18 (16,2%) δήλωσαν ότι εργάζονται ως αναπληρωτές/τριες και 3 (2,7%) ανέφεραν ότι είναι ωρομίσθιοι/ες (Πίνακας 4, Διάγραμμα 4).

Πίνακας 4. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη σχέση εργασίας των συμμετεχόντων (N=111)

Σχέση εργασίας	Συχνότητα	Ποσοστό %
Μόνιμος/η	90	81,1%
Αναπληρωτής/τρια	18	16,2%
Ωρομίσθιος/α	3	2,7%

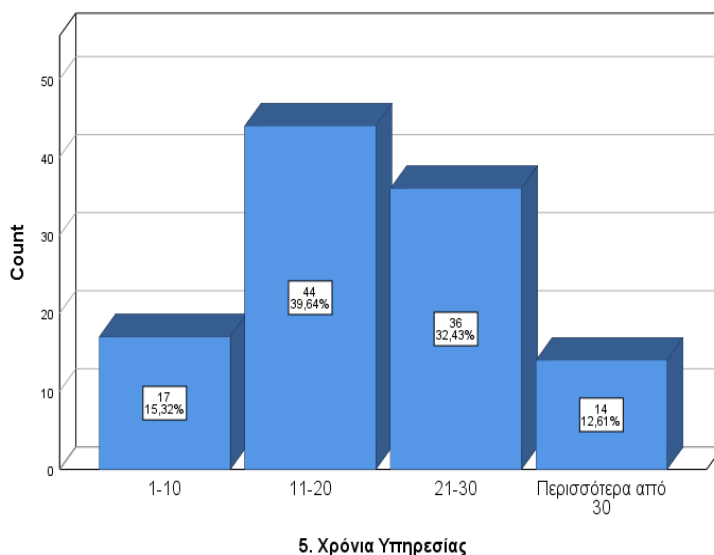

Διάγραμμα 4: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη σχέση εργασίας των συμμετεχόντων (N=111)

Επιπροσθέτως, όσον αφορά τα έτη υπηρεσίας των συμμετεχόντων, 44 (39,6%) δάσκαλοι διέθεταν 11-20 έτη, 36 (32,4%) διέθεταν 21-30 έτη, 17 (15,3%) διέθεταν 1-10 έτη και 14 (12,6%) διέθεταν άνω των 30 ετών υπηρεσία (Πίνακας 5, Διάγραμμα 5). Επομένως, το 45% των συμμετεχόντων είχαν άνω των 20 ετών προϋπηρεσία.

Πίνακας 5. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τα έτη υπηρεσίας των συμμετεχόντων (N=111)

Χρόνια υπηρεσίας	Συχνότητα	Ποσοστό %
1-10	17	15,3%
11-20	44	39,6%
21-30	36	32,4%
Περισσότερα από 30	14	12,6%

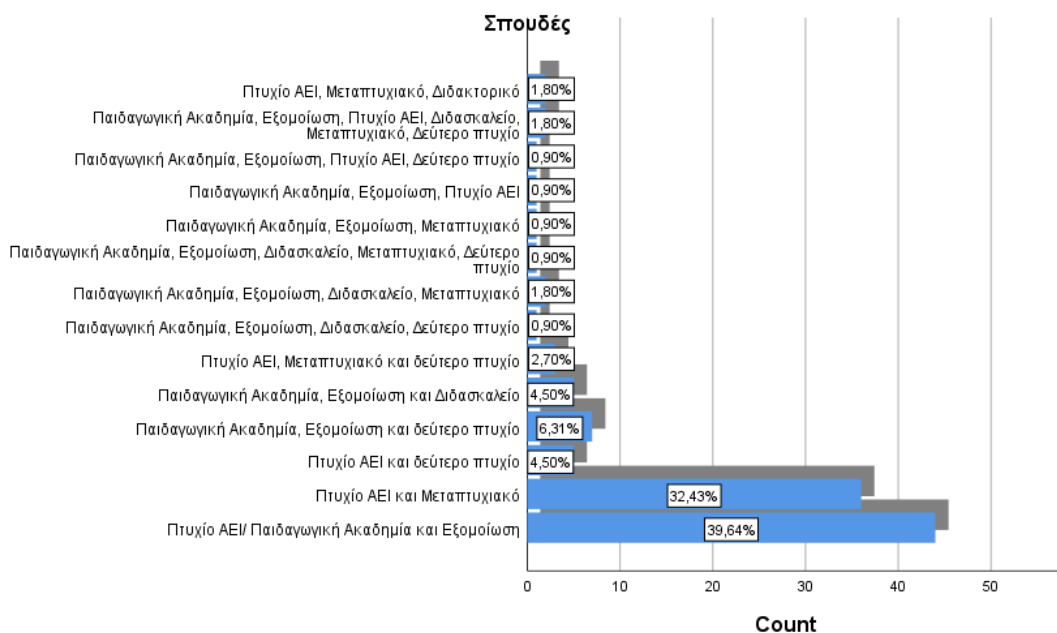
Διάγραμμα 5: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τα έτη υπηρεσίας των συμμετεχόντων (N=111)

Ακολουθώντας, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν για τις σπουδές που διαθέτουν. Από το **Διάγραμμα 6** και τον **Πίνακα 6**, φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες κυρίως ανέφεραν ότι είναι κάτοχοι Πτυχίου ΑΕΙ ή έχουν αποφοιτήσει από Παιδαγωγική Ακαδημία και έχει γίνει Εξομοίωση (39,6%), κάτοχοι Πτυχίου ΑΕΙ και Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (32,4%), έχουν αποφοιτήσει από Παιδαγωγική Ακαδημία, το πτυχίο τους έχει εξομοιωθεί και είναι κάτοχοι δεύτερου πτυχίου (6,3%) και έχουν Πτυχίο ΑΕΙ και δεύτερο πτυχίο (4,5%). Συνολικά, να σημειωθεί ότι το 36,9% των συμμετεχόντων ήταν κάτοχοι Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ενώ μόνο το 1,8% ήταν κάτοχοι Διδακτορικού τίτλου σπουδών.

Πίνακας 6. Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τις σπουδές των συμμετεχόντων (N=111)

Σπουδές	Συχνότητα	Ποσοστό %
Πτυχίο ΑΕΙ/ Παιδαγωγική Ακαδημία και Εξομοίωση	44	39,6
Πτυχίο ΑΕΙ και Μεταπτυχιακό	36	32,4
Πτυχίο ΑΕΙ και δεύτερο πτυχίο	5	4,5
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση και δεύτερο πτυχίο	7	6,3
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση και Διδασκαλείο	5	4,5
Πτυχίο ΑΕΙ, Μεταπτυχιακό και δεύτερο πτυχίο	3	2,7
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση, Διδασκαλείο, Δεύτερο πτυχίο	1	0,9
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση, Διδασκαλείο, Μεταπτυχιακό	2	1,8
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση, Διδασκαλείο, Μεταπτυχιακό, Δεύτερο πτυχίο	1	0,9

Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση, Μεταπτυχιακό	1	0,9
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση, Πτυχίο ΑΕΙ	1	0,9
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση, Πτυχίο ΑΕΙ, Δεύτερο πτυχίο	1	0,9
Παιδαγωγική Ακαδημία, Εξομοίωση, Πτυχίο ΑΕΙ, Διδασκαλείο, Μεταπτυχιακό, Δεύτερο πτυχίο	2	1,8
Πτυχίο ΑΕΙ, Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό	2	1,8

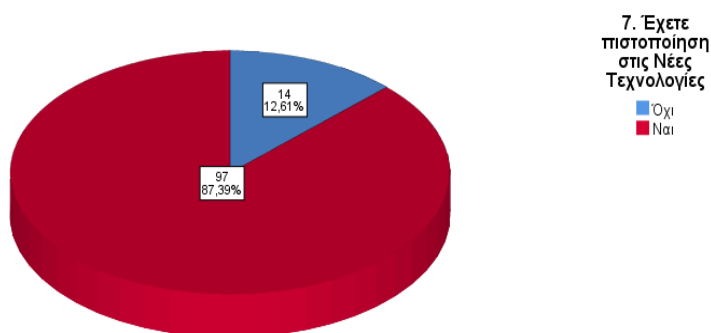

Διάγραμμα 6: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τις σπουδές των συμμετεχόντων (N=111)

Εν συνεχεία, ερωτώντας τους συμμετέχοντες αν έχουν πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες, 97 (87,4%) απάντησαν «ναι» και 14 (12,6%) απάντησαν «όχι» (Πίνακας 7, Διάγραμμα 7). Συνεπώς, ανεξαρτήτως του φορέα επιμόρφωσης, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων έχει πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες.

Πίνακας 7. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Έχετε πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες;» (N=111)

Έχετε πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες;	Συχνότητα	Ποσοστό %
Όχι	14	12,6%
Ναι	97	87,4%

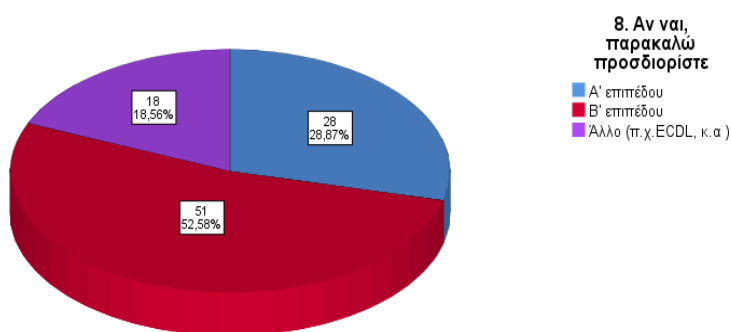
Διάγραμμα 7: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Έχετε πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες;» (N=111)

Από τους συμμετέχοντες που είχαν πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες, 51 (52,6%) ανέφεραν ότι διαθέτουν πιστοποίηση Β' επιπέδου, 28 (28,9%) δήλωσαν ότι διαθέτουν

πιστοποίηση Α' επιπέδου και 18 (18,6%) έδωσαν την απάντηση «άλλο (π.χ. ECDL, κ.α)» (Πίνακας 8, Διάγραμμα 8). Συνεπώς, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων διαθέτει πιστοποίηση Β' επιπέδου.

Πίνακας 8. Κατανομή των απαντήσεων στην πρόταση «Αν ναι, παρακαλώ προσδιορίστε» (N=111)

Αν ναι, παρακαλώ προσδιορίστε	Συχνότητα	Ποσοστό %
Α' επιπέδου	28	28,9%
Β' επιπέδου	51	52,6%
Άλλο (π.χ. ECDL, κ.α)	18	18,6%

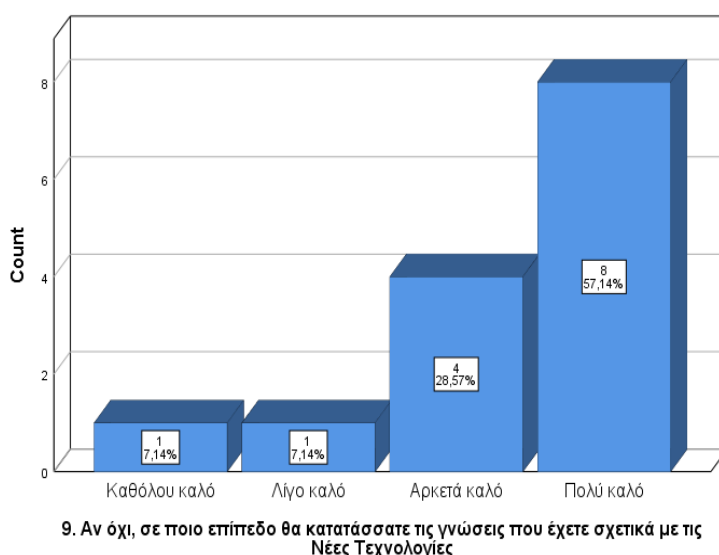
Διάγραμμα 8: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Αν ναι, παρακαλώ προσδιορίστε» (N=111)

Τέλος, από τους 14 συμμετέχοντες που ανέφεραν ότι δεν έχουν πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες, 8 (57,1%) δήλωσαν ότι το επίπεδο γνώσεων που διαθέτουν σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες είναι «πολύ καλό», 4 (28,6%) ανέφεραν ότι είναι

«αρκετά καλό», ένας συμμετέχοντας (7,1%) δήλωσε ότι είναι «λίγο καλό» και μία συμμετέχουσα (7,1%) το χαρακτήρισε ως «καθόλου καλό» (Πίνακας 9, Διάγραμμα 9).

Πίνακας 9. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αν όχι, σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσετε τις γνώσεις που έχετε σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες;» (N=111)

Αν όχι, σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσετε τις γνώσεις που έχετε σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες;	Συχνότητα	Ποσοστό %
Καθόλου καλό	1	7,1%
Λίγο καλό	1	7,1%
Αρκετά καλό	4	28,6%
Πολύ καλό	8	57,1%

Διάγραμμα 9: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Αν όχι, σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσετε τις γνώσεις που έχετε σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες» (N=111)

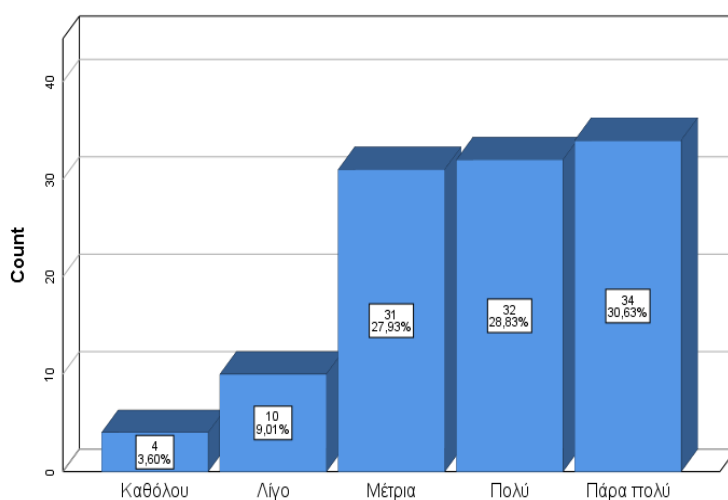
9.1.2 Απόψεις και στάσεις συμμετεχόντων σχετικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφής επιμόρφωσής τους

Στη συνέχεια, κρίθηκε σκόπιμο να διερευνηθούν οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων σχετικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφής επιμόρφωσής τους, τόσο γενικά, όσο και κατά την παρούσα συγκυρία της πανδημίας. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι για να δοθούν τα κατάλληλα περιγραφικά μέτρα, πραγματοποιήθηκε έλεγχος κανονικότητας, τόσο μέσω του ελέγχου Kolmogorov–Smirnov σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%, όσο και μέσω κατάλληλων γραφημάτων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μεταβλητές δεν ακολουθούσαν κανονική κατανομή σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5% ($p\text{-values} < 0,05$). Επομένως, για την περιγραφή των αποτελεσμάτων, πέρα από τη συχνότητα και το ποσοστό εμφάνισης των τιμών, δόθηκε η διάμεση τιμή και το ενδοτεταρτημοριακό τους εύρος (Habibzadeh, 2017).

Αρχικά, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι γνωρίζουν την ΕξΑΕ ως μορφής επιμόρφωσης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που αναπαρίστανται στον **Πίνακα 10** και στο **Διάγραμμα 10**, φαίνεται ότι 34 (30,6%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 32 (28,8%) απάντησαν «πολύ», 31 (27,9%) απάντησαν «μέτρια», 10 (9%) απάντησαν «λίγο» και 4 (3,6%) απάντησαν «καθόλου». Επομένως, η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων που έλαβαν μέρος στη μελέτη, θεωρεί ότι γνωρίζει την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης, από μέτριο έως υψηλό βαθμό.

Πίνακας 10. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι γνωρίζετε την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	4	3,6%	
Λίγο	10	9,0%	
Μέτρια	31	27,9%	4 (2)
Πολύ	32	28,8%	
Πάρα πολύ	34	30,6%	

10. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι γνωρίζετε την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης;

Διάγραμμα 10: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι γνωρίζετε την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης;» (N=111)

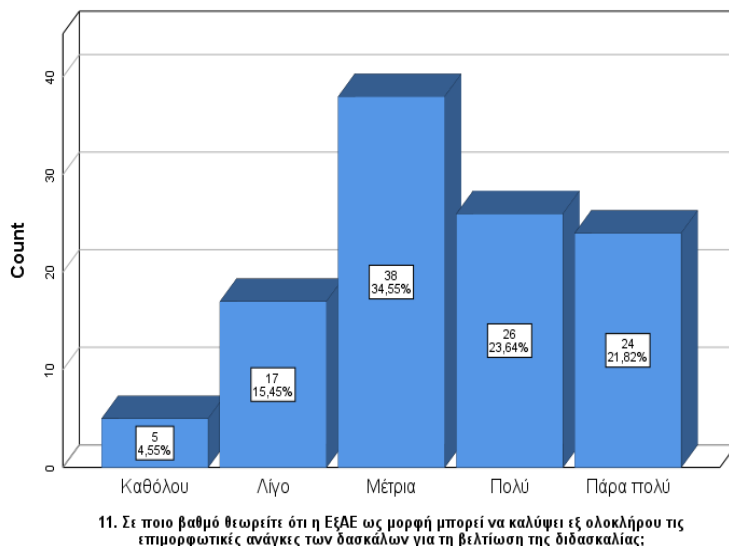
Επιπλέον, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων

για τη βελτίωση της διδασκαλίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που αναπαρίστανται στον **Πίνακα 11** και στο **Διάγραμμα 11**, προκύπτει ότι 24 (21,8%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 26 (23,6%) απάντησαν «πολύ», 38(34,5%) απάντησαν «μέτρια», 17 (15,5%) απάντησαν «λίγο» και 5 (4,5%) απάντησαν «καθόλου». Επομένως, μολονότι η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων, θεωρεί ότι η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων για τη βελτίωση της διδασκαλίας, σημαντικό ποσοστό ατόμων (20%) δήλωσαν ότι μπορεί να τις καλύψει από «καθόλου» έως «λίγο».

Πίνακας 11. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων για τη βελτίωση της διδασκαλίας;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	5	4,5%	
Λίγο	17	15,5%	
Μέτρια	38	34,5%	3 (1)
Πολύ	26	23,6%	
Πάρα πολύ	24	21,8%	

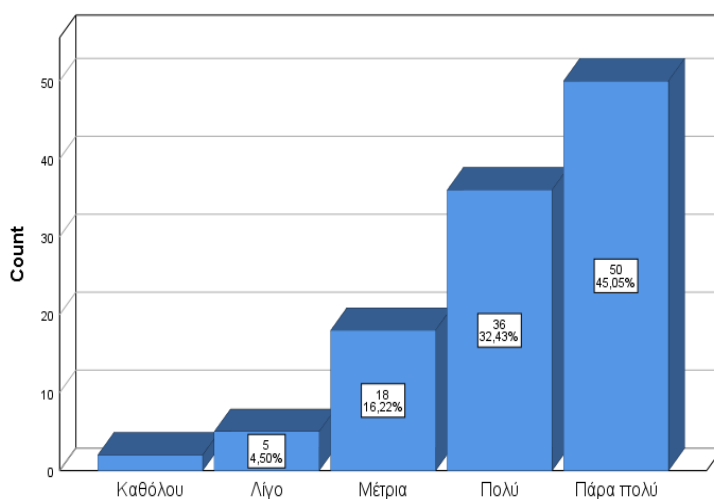

Διάγραμμα 11: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων για τη βελτίωση της διδασκαλίας;» (N=111)

Ακόμα, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία. Από τα αποτελέσματα που αναπαρίστανται στον **Πίνακα 12** και στο **Διάγραμμα 12**, φαίνεται ότι 50 (45%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 36 (32,4%) απάντησαν «πολύ», 18(16,2%) απάντησαν «μέτρια», 5 (4,5%) απάντησαν «λίγο» και 2 (1,8%) απάντησαν «καθόλου». Συνεπώς, για την πλειοψηφία των δασκάλων, η δια ζώσης επιμόρφωσή τους θεωρείται αναντικατάστατη διαδικασία.

Πίνακας 12. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	2	1,8%	
Λίγο	5	4,5%	
Μέτρια	18	16,2%	4 (1)
Πολύ	36	32,4%	
Πάρα πολύ	50	45,0%	

12. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία;

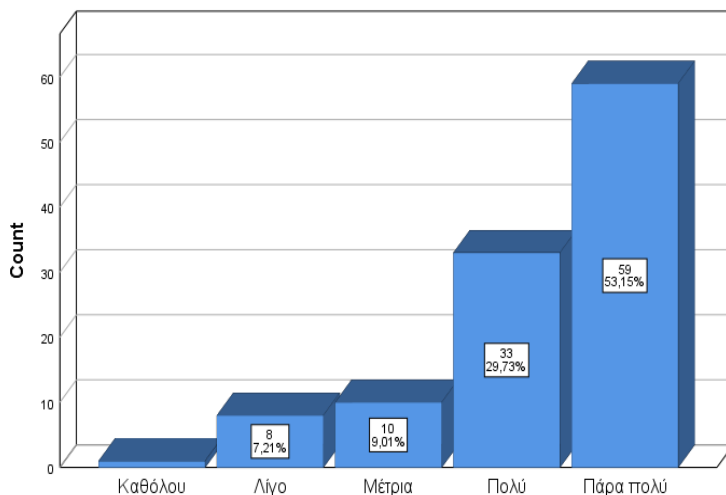
Διάγραμμα 12: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία;» (N=111)

Εν συνεχεία, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η Διπλωματική Εργασία

περίπτωση της πανδημίας Covid-19). Από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον **Πίνακα 13** και στο **Διάγραμμα 13**, προκύπτει ότι 59 (53,2%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 33 (29,7%) απάντησαν «πολύ», 10(9%) απάντησαν «μέτρια», 8 (7,2%) απάντησαν «λίγο» και μία συμμετέχουσα (0,9%) απάντησε «καθόλου». Συνεπώς, για την πλειοψηφία των δασκάλων, οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις θεωρούνται από μέτρια έως πάρα πολύ χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις, όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19.

Πίνακας 13. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19);	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	1	0,9%	
Λίγο	8	7,2%	
Μέτρια	10	9,0%	5 (1)
Πολύ	33	29,7%	
Πάρα πολύ	59	53,2%	

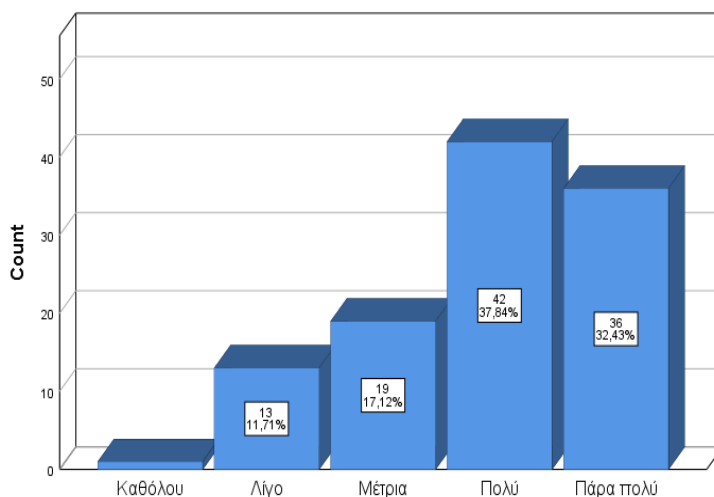
13. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19)...

Διάγραμμα 13: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19);» (N=111)

Ακολουθώντας, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν πως η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης, μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων. Από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον **Πίνακα 14** και στο **Διάγραμμα 14**, φαίνεται ότι 36 (32,4%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 42 (37,8%) απάντησαν «πολύ», 19 (17,1%) απάντησαν «μέτρια», 13 (11,7%) απάντησαν «λίγο» και μία συμμετέχουσα (0,9%) απάντησε «καθόλου». Άρα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων, θεωρεί από μέτριο έως υψηλό βαθμό ότι η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ, μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων.

Πίνακας 14. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής(N=111)

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	1	0,9%	
Λίγο	13	11,7%	
Μέτρια	19	17,1%	4 (2)
Πολύ	42	37,8%	
Πάρα πολύ	36	32,4%	

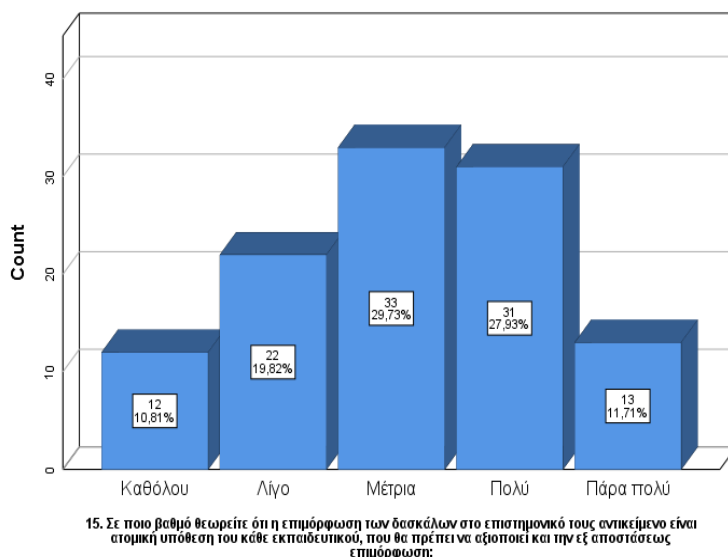
14. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης...

Διάγραμμα 14: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων;» (N=111)

Επιπροσθέτως, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον **Πίνακα 15** και στο **Διάγραμμα 15**, διαφαίνεται ότι 13 (11,7%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 31 (27,9%) απάντησαν «πολύ», 33 (29,7%) απάντησαν «μέτρια», 22 (19,8%) απάντησαν «λίγο» και 10 (9,8%) απάντησαν «καθόλου». Επομένως, μολονότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων, θεωρεί από μέτριο έως υψηλό βαθμό ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση, το 30,6% των συμμετεχόντων φαίνεται να θεωρεί ότι δεν είναι ατομική υπόθεση.

Πίνακας 15. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	12	10,8%	
Λίγο	22	19,8%	
Μέτρια	33	29,7%	3 (2)
Πολύ	31	27,9%	
Πάρα πολύ	13	11,7%	

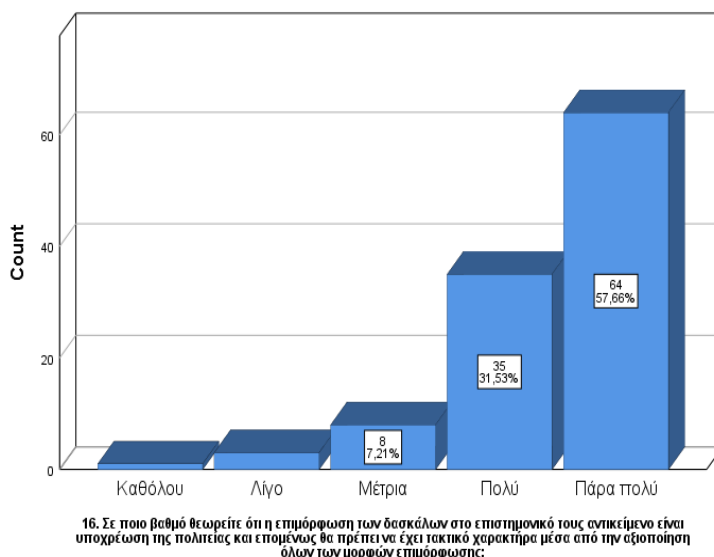

Διάγραμμα 15: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση;» (N=111)

Ακόμα, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον **Πίνακα 16** και στο **Διάγραμμα 16**, διαφαίνεται ότι 64 (57,7%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 35 (31,5%) απάντησαν «πολύ», 8 (7,2%) απάντησαν «μέτρια», 3 (2,7%) απάντησαν «λίγο» και μία συμμετέχουσα (0,9%) απάντησε «καθόλου». Άρα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, θεωρεί σε υψηλό βαθμό ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης.

Πίνακας 16. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	1	0,9%	
Λίγο	3	2,7%	
Μέτρια	8	7,2%	5 (1)
Πολύ	35	31,5%	
Πάρα πολύ	64	57,7%	

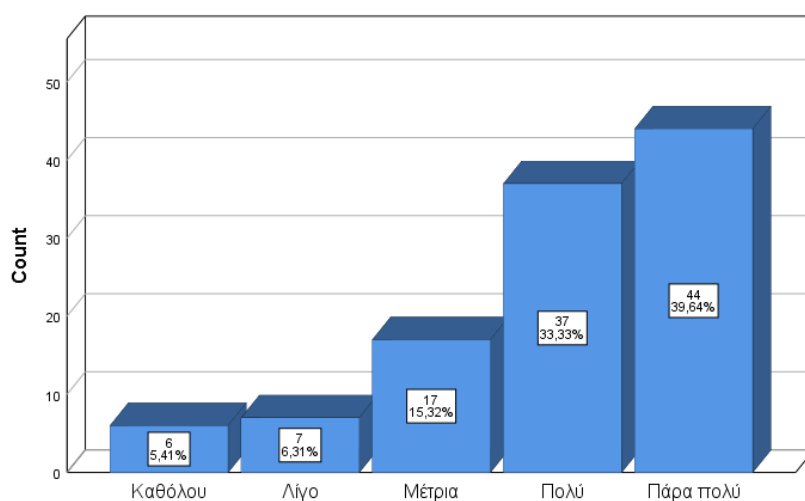

Διάγραμμα 16: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης;» (N=111)

Επίσης, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό πιστεύουν πως η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική τους στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που αναπαρίστανται στον **Πίνακα 17** και στο **Διάγραμμα 17**, προκύπτει ότι 44 (39,6%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 37 (33,3%) απάντησαν «πολύ», 17 (15,3%) απάντησαν «μέτρια», 7 (6,3%) απάντησαν «λίγο» και 6 (5,4%) απάντησαν «καθόλου». Άρα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, θεωρεί σε υψηλό βαθμό ότι η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ, επηρεάζεται από τη συνολική τους στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση.

Πίνακας 17. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική σας στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	6	5,4%	
Λίγο	7	6,3%	
Μέτρια	17	15,3%	4 (2)
Πολύ	37	33,3%	
Πάρα πολύ	44	39,6%	

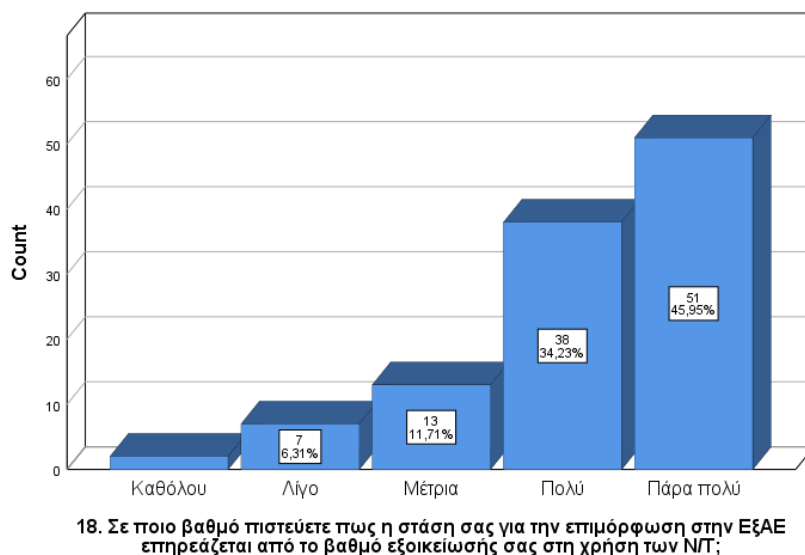
17. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική σας στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση;

Διάγραμμα 17: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική σας στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση;» (N=111)

Τέλος, οι δάσκαλοι ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό πιστεύουν πως η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ, επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής τους στη χρήση των Ν/Τ. Από τα αποτελέσματα που αναπαρίστανται στον **Πίνακα 18** και στο **Διάγραμμα 18**, προκύπτει ότι 51 (45,9%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 38 (34,2%) απάντησαν «πολύ», 13 (11,7%) απάντησαν «μέτρια», 7 (6,3%) απάντησαν «λίγο» και 2 (1,8%) απάντησαν «καθόλου». Συνεπώς, διαφαίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, θεωρεί σε υψηλό βαθμό ότι η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ, επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής τους στη χρήση των Ν/Τ.

Πίνακας 18. Κατανομή των απαντήσεων στην αναγραφόμενη ερώτηση και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής σας στη χρήση των Ν/Τ;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	2	1,8%	
Λίγο	7	6,3%	
Μέτρια	13	11,7%	4 (1)
Πολύ	38	34,2%	
Πάρα πολύ	51	45,9%	

Διάγραμμα 18: Κατανομή απαντήσεων συμμετεχόντων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής σας στη χρήση των Ν/Τ;» (N=111)

Από τα αποτελέσματα των προαναφερόμενων πινάκων, φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν «πάρα πολύ» ότι «οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19)», ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι «η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης» (Διάμεσες τιμές=5).

Ακόμα, συμπεραίνεται ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν «πολύ» ότι «γνωρίζουν την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης», ότι «η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία», ότι «η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων», ότι «η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική τους στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση και από τον βαθμό εξοικείωσής σας στη χρήση των Ν/Τ» (Διάμεσες τιμές=4).

Επιπλέον, οι δάσκαλοι δήλωσαν ότι θεωρούν σε *μέτριο* βαθμό ότι «ότι η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων για τη βελτίωση της διδασκαλίας» και ότι «η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση» (Διάμεσες τιμές=3).

Συμπεραίνοντας, σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι απόψεις και στάσεις τους, σχετικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφή επιμόρφωσής τους, συμφωνούν από «μέτρια» έως «πάρα πολύ» με τις αναγραφόμενες προτάσεις.

9.1.3 Απόψεις και οι στάσεις συμμετεχόντων σχετικά με τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ

Ακολούθως, διερευνήθηκαν οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων σχετικά με τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ, τόσο ως προς τα προτερήματα, όσο και ως προς τις δυσκολίες της. Για να δοθούν τα κατάλληλα περιγραφικά μέτρα, πραγματοποιήθηκε έλεγχος κανονικότητας, τόσο μέσω του ελέγχου Kolmogorov-Smirnov σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%, όσο και μέσω κατάλληλων γραφημάτων, μέσω των οποίων διαπιστώθηκε ότι οι μεταβλητές δεν ακολουθούσαν κανονική κατανομή ($p\text{-values} < 0,05$). Έτσι, για την περιγραφή των αποτελεσμάτων, εκτός από τη συχνότητα και το ποσοστό εμφάνισης των τιμών, δόθηκε η διάμεση τιμή και το ενδοτεταρτημοριακό τους εύρος.

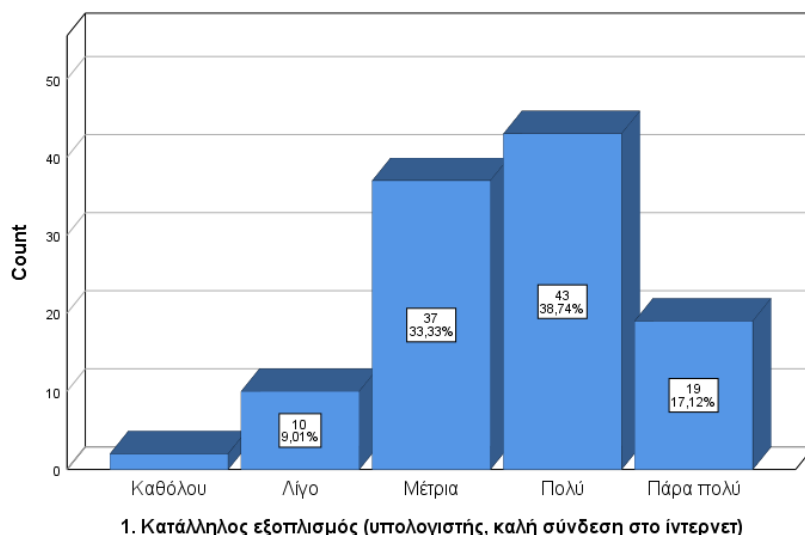
Αρχικά, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι έχουν στη διάθεσή τους, μια σειρά από αναγκαίους παράγοντες για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ. Πιο αναλυτικά, αναφορικά με τον κατάλληλο εξοπλισμό (υπολογιστής, καλή σύνδεση στο ίντερνετ) για τη χρήση των Ν/Τ, 19 (17,1%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 43 (38,7%) απάντησαν «πολύ», 37 (33,3%) απάντησαν «μέτρια», 10 (9%) απάντησαν «λίγο» και 2 (1,8%) απάντησαν «καθόλου» (**Πίνακας 19,**

Διάγραμμα 19). Από τα αποτελέσματα αυτά, συμπεραίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων διαθέτει κατάλληλο εξοπλισμό από «μέτρια» έως «πάρα πολύ».

Πίνακας 19. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας κατάλληλο εξοπλισμό (υπολογιστής, καλή σύνδεση στο ίντερνετ) για τη χρήση των Ν/Τ, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Κατάλληλος εξοπλισμός (υπολογιστής, καλή σύνδεση στο ίντερνετ) χρήση των Ν/Τ;	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	2	1,8%	
Λίγο	10	9,0%	
Μέτρια	37	33,3%	4 (1)
Πολύ	43	38,7%	
Πάρα πολύ	19	17,1%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

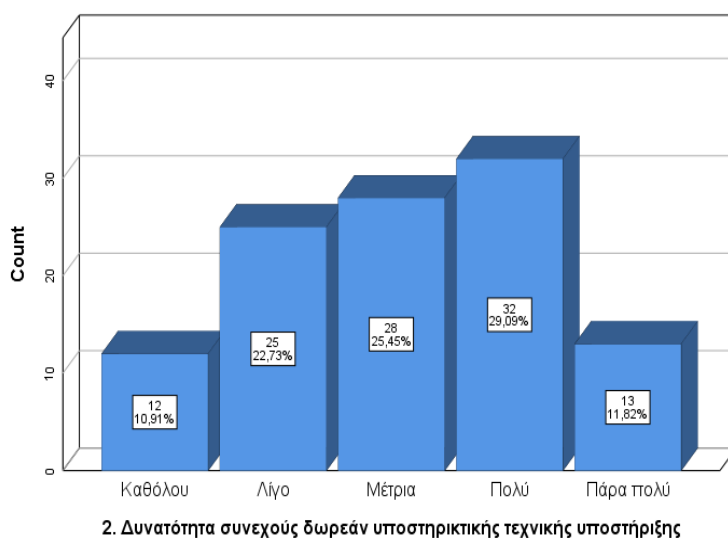
Διάγραμμα 19: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την καταλληλότητα του εξοπλισμού

Ακόμα, όσον αφορά τη δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης, 13 (11,8%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 32 (29,1%) απάντησαν «πολύ», 28 (25,5%) απάντησαν «μέτρια», 25 (2,7%) απάντησαν «λίγο» και 12 (10,9%) απάντησαν «καθόλου» (**Πίνακας 20, Διάγραμμα 20**). Από τα αποτελέσματα αυτά, συμπεραίνεται ότι μολονότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων έχει δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης, το 33,6% των συμμετεχόντων απάντησε ότι έχει από «καθόλου» έως «λίγο».

Πίνακας 20. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας τη δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Δυνατότητα δωρεάν τεχνικής υποστήριξης	συνεχούς υποστηρικτικής Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	12	10,9%	
Λίγο	25	22,7%	
Μέτρια	28	25,5%	3 (2)
Πολύ	32	29,1%	
Πάρα πολύ	13	11,8%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

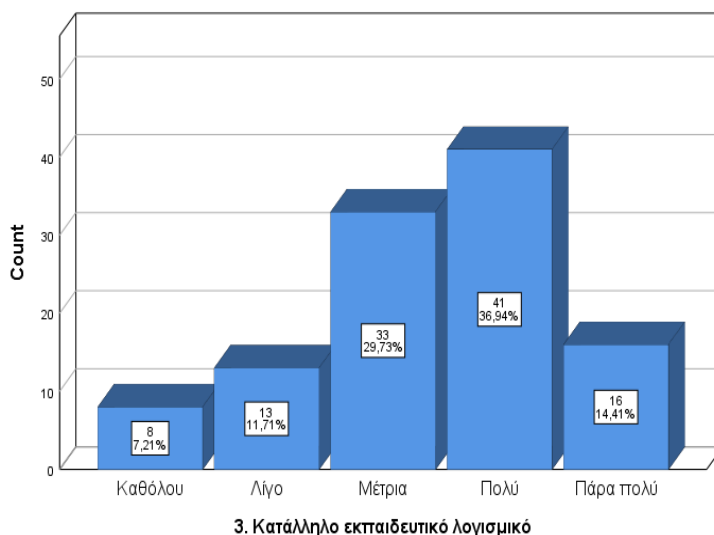
Διάγραμμα 20: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης

Επιπλέον, ερωτώντας τους συμμετέχοντες σε τι βαθμό έχουν στη διάθεση τους κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό, 16 (14,4%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 41 (36,9%) απάντησαν «πολύ», 33 (29,7%) απάντησαν «μέτρια», 13 (11,7%) απάντησαν «λίγο» και 8 (7,2%) απάντησαν «καθόλου» (**Πίνακας 21, Διάγραμμα 21**). Από τα αποτελέσματα αυτά, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων διαθέτει κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό.

Πίνακας 21. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας το κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	8	7,2%	4 (1)
Λίγο	13	11,7%	
Μέτρια	33	29,7%	
Πολύ	41	36,9%	
Πάρα πολύ	16	14,4%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

Διάγραμμα 21: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό

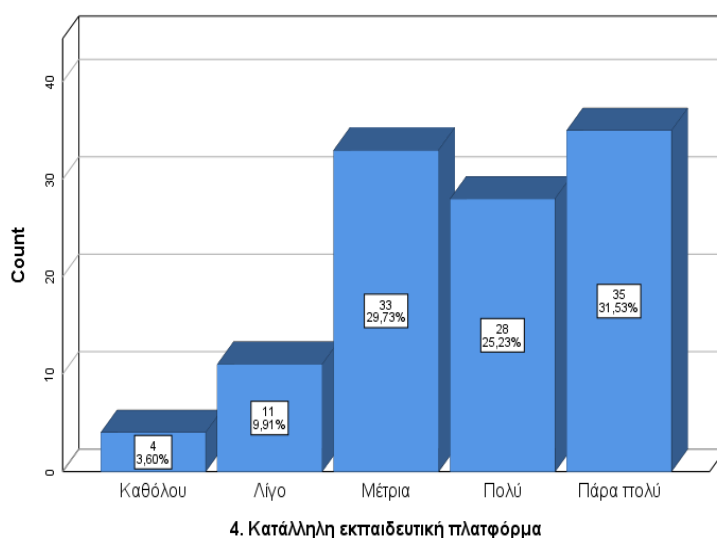
Ακόμα, όσον αφορά την κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα, 35 (31,5%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 28 (25,2%) απάντησαν «πολύ», 33 (29,7%) απάντησαν «μέτρια», 11 (9,9%) απάντησαν «λίγο» και 4 (3,6%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 22, Διάγραμμα 22). Έτσι, συμπεραίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων έχει κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα από μέτριο έως υψηλό βαθμό.

Πίνακας 22. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	4	3,6%	4 (2)
Λίγο	11	9,9%	
Μέτρια	33	29,7%	

Πολύ	28	25,2%
Πάρα πολύ	35	31,5%

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

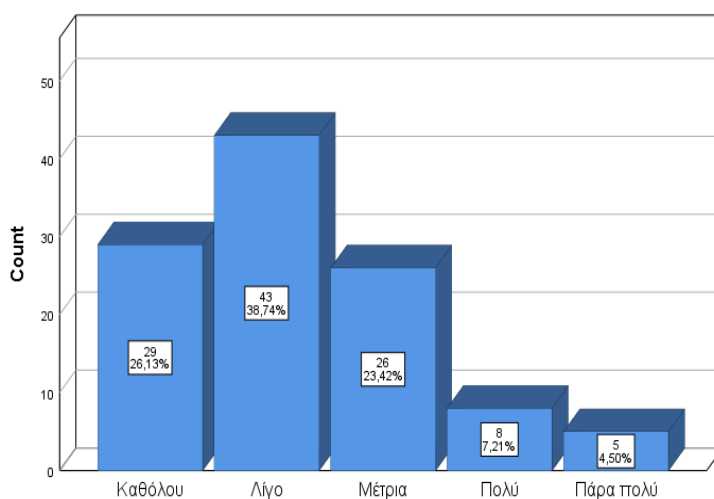
Διάγραμμα 22: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα

Επιπροσθέτως, όσον αφορά την έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση, 5 (4,5%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 8 (7,2%) απάντησαν «πολύ», 26 (23,4%) απάντησαν «μέτρια», 43 (38,7%) απάντησαν «λίγο» και 29 (26,1%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 23, Διάγραμμα 23). Από τα αποτελέσματα αυτά, συμπεραίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων θεωρεί ότι έχει στη διάθεση της έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση από «καθόλου» έως «λίγο», ενώ μικρό ήταν το ποσοστό που έδωσε τις απαντήσεις «πολύ» και «πάρα πολύ».

Πίνακας 23. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	29	26,1%	2 (2)
Λίγο	43	38,7%	
Μέτρια	26	23,4%	
Πολύ	8	7,2%	
Πάρα πολύ	5	4,5%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

Διάγραμμα 23: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση

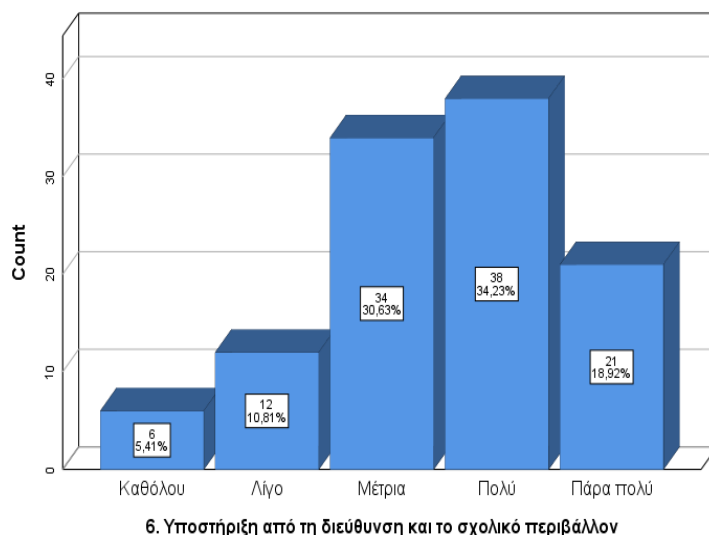
Ακόμα, αναφορικά με την υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον, 21 (18,9%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 38 (34,2%) απάντησαν «πολύ», Διπλωματική Εργασία

34 (30,6%) απάντησαν «μέτρια», 12 (10,8%) απάντησαν «λίγο» και 6 (5,4%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 24, Διάγραμμα 24). Έτσι, διαφαίνεται ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων έχει υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον.

Πίνακας 24. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	6	5,4%	
Λίγο	12	10,8%	
Μέτρια	34	30,6%	4 (1)
Πολύ	38	34,2%	
Πάρα πολύ	21	18,9%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

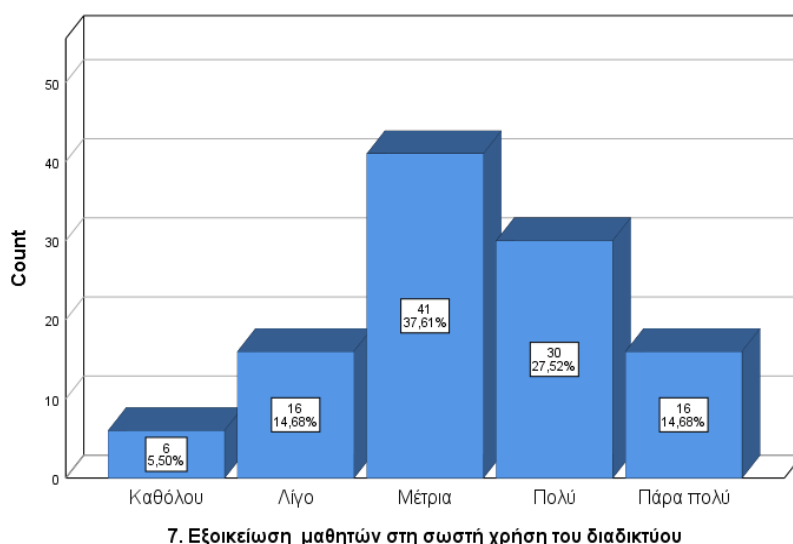
Διάγραμμα 24: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον

Ακόμα, όσον αφορά την εξοικείωση των μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου, 16 (14,7%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 30 (27,5%) απάντησαν «πολύ», 41 (37,6%) απάντησαν «μέτρια», 16 (14,7%) απάντησαν «λίγο» και 6 (5,5%) απάντησαν «καθόλου» (**Πίνακας 25, Διάγραμμα 25**). Από τα αποτελέσματα αυτά, φαίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων αναφέρει ότι οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι στη σωστή χρήση του διαδικτύου από μέτριο έως υψηλό βαθμό.

Πίνακας 25. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	6	5,5%	
Λίγο	16	14,7%	
Μέτρια	41	37,6%	3 (1)
Πολύ	30	27,5%	
Πάρα πολύ	16	14,7%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

Διάγραμμα 25: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου

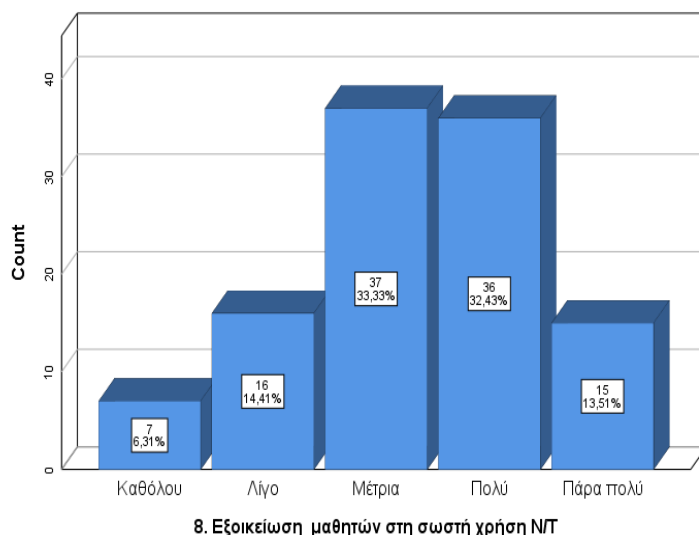
Επιπλέον, αναφορικά με την εξοικείωση των μαθητών στη σωστή χρήση N/T, 15 (13,5%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 36 (32,4%) απάντησαν «πολύ», 37 Διπλωματική Εργασία

(33,3%) απάντησαν «μέτρια», 16 (14,4%) απάντησαν «λίγο» και 7 (6,3%) απάντησαν «καθόλου» (**Πίνακας 26, Διάγραμμα 26**). Επομένως, φαίνεται ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων αναφέρει ότι οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι στη σωστή χρήση Ν/Τ, από μέτριο έως υψηλό βαθμό.

Πίνακας 26. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση Ν/Τ, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση Ν/Τ	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	7	6,3%	
Λίγο	16	14,4%	
Μέτρια	37	33,3%	3 (1)
Πολύ	36	32,4%	
Πάρα πολύ	15	13,5%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

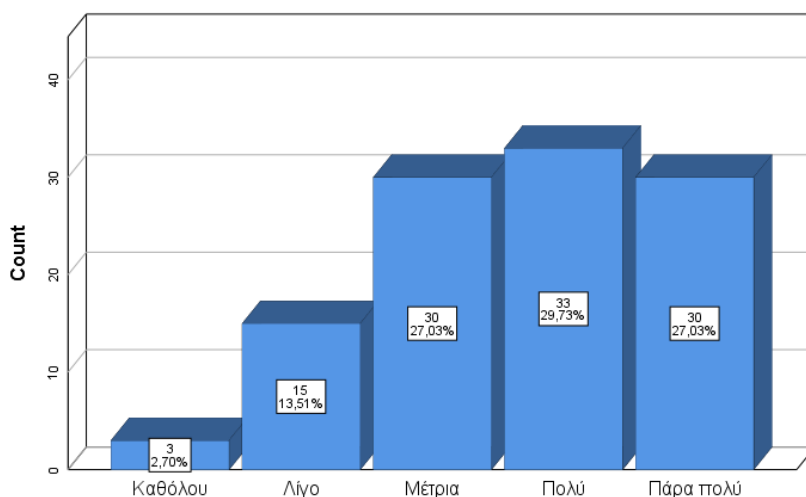
Διάγραμμα 26: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση Ν/Τ

Ακολουθώντας, ερωτώντας τους συμμετέχοντες σχετικά με το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή από πλευράς των μαθητών, 30 (27%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 33 (29,7%) απάντησαν «πολύ», 30 (27%) απάντησαν «μέτρια», 15 (13,5%) απάντησαν «λίγο» και 3 (2,7%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 27, Διάγραμμα 27). Συνεπώς, διαφαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων, ανέφερε ότι οι μαθητές ενδιαφέρονται και συμμετέχουν από μέτριο έως υψηλό βαθμό, ένα εύρημα ιδιαίτερος ενθαρρυντικό.

Πίνακας 27. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή από πλευράς των μαθητών, για την επιτυχή διαδικασία της ΕΞΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Ενδιαφέρον και συμμετοχή από πλευράς των μαθητών	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	3	2,7%	
Λίγο	15	13,5%	
Μέτρια	30	27,0%	4 (2)
Πολύ	33	29,7%	
Πάρα πολύ	30	27,0%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

9. Ενδιαφέρον και συμμετοχή από πλευράς των μαθητών

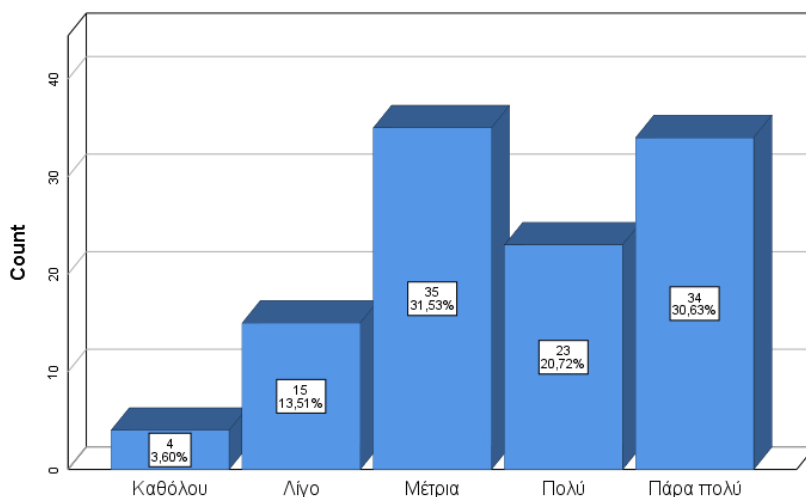
Διάγραμμα 27: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή από πλευράς των μαθητών

Τέλος, αναφορικά με τη διακριτική στάση και επικούρηση των γονέων για την ΕξΑΕ, 34 (30,6%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 23 (20,7%) απάντησαν «πολύ», 35 (31,5%) απάντησαν «μέτρια», 15 (13,5%) απάντησαν «λίγο» και 4 (3,6%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 28, Διάγραμμα 28). Επομένως, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η πλειονότητα των γονέων είχε διακριτική στάση και επικούρηση για την ΕξΑΕ, από «μέτρια» έως «πάρα πολύ».

Πίνακας 28. Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας τη διακριτική στάση και επικούρηση γονέων για την ΕξΑΕ, για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Διακριτική στάση και επικούρηση γονέων για την ΕξΑΕ	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	4	3,6%	
Λίγο	15	13,5%	
Μέτρια	35	31,5%	4 (2)
Πολύ	23	20,7%	
Πάρα πολύ	34	30,6%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

10. Διακριτική στάση και επικούρηση γονέων για την ΕξΑΕ

Διάγραμμα 28: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τη διακριτική στάση και επικούρηση γονέων για την ΕξΑΕ

Από τα αποτελέσματα των πινάκων, φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν «πολύ» ότι διαθέτουν «κατάλληλο εξοπλισμό (υπολογιστής, καλή σύνδεση στο ίντερνετ)», «κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό», «κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα» και «υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον» (Διάμεσες τιμές=4).

Εν τούτοις, οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι διαθέτουν σε «μέτριο» βαθμό «δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης», «εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου και N/T» (Διάμεσες τιμές=3). Τέλος, οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι έχουν σε «λίγο» βαθμό «έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση» (Διάμεση τιμή=2).

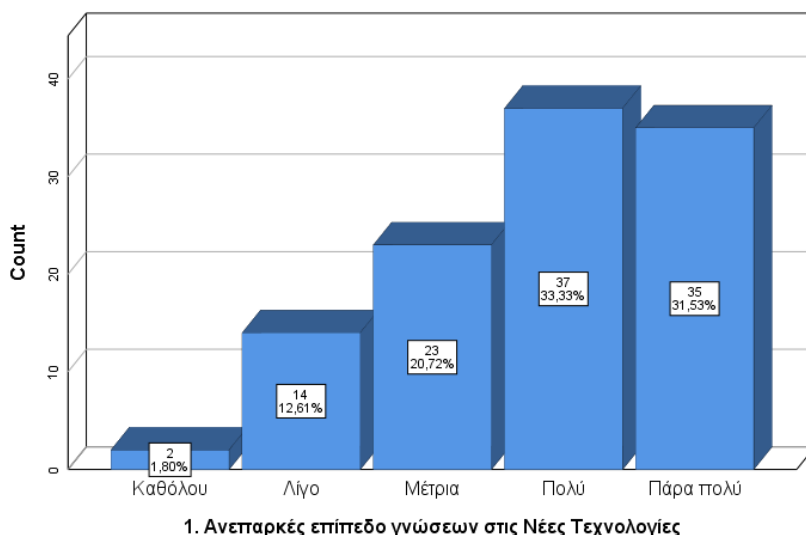
Εν συνεχεία, διερευνήθηκαν οι παράγοντες που αναστέλλουν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ. Αρχικά, αναφορικά με το ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων στις N/T, 35 (31,5%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 37 (33,3%) απάντησαν «πολύ», 23 (20,7%) απάντησαν «μέτρια», 14 (12,6%) απάντησαν «λίγο» και 2 (1,8%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 29, Διάγραμμα 29). Άρα, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η πλειονότητα των δασκάλων αναφέρουν το ανεπαρκές επίπεδο

γνώσεων στις Ν/Τ, ως βασικό ανασταλτικό παράγοντα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ.

Πίνακας 29. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε το ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων για τις Ν/Τ, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων στις Νέες Τεχνολογίες	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	2	1,8%	4 (2)
Λίγο	14	12,6%	
Μέτρια	23	20,7%	
Πολύ	37	33,3%	
Πάρα πολύ	35	31,5%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

Διάγραμμα 29: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με το ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων στις Νέες Τεχνολογίες

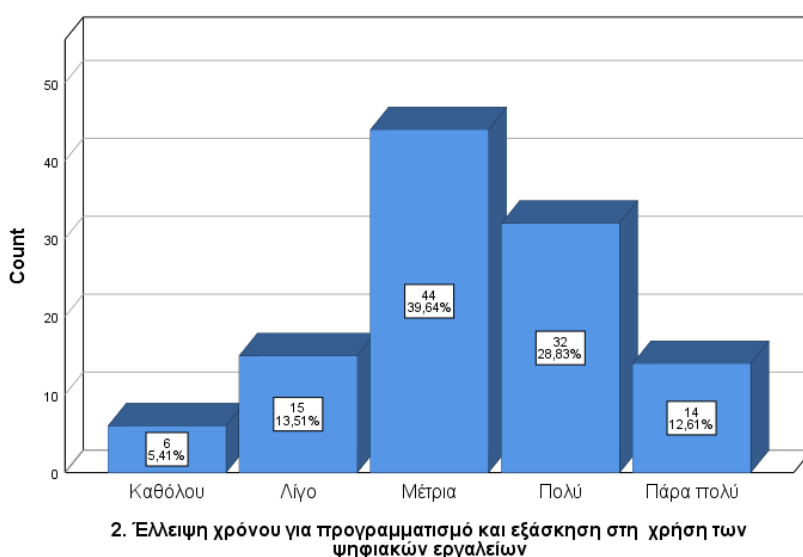
Επιπλέον, όσον αφορά την έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων, 14 (12,6%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 32 (28,8%) απάντησαν «πολύ», 44 (39,6%) απάντησαν «μέτρια», 15 (13,5%) απάντησαν «λίγο» και 6 (5,4%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 30, Διάγραμμα 30). Έτσι, διαφαίνεται ότι η έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων, περιλαμβάνεται στους παράγοντες που αναστέλλουν σε μέτριο βαθμό την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ.

Πίνακας 30. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενο ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε την έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	6	5,4%	3 (1)

Λίγο	15	13,5%
Μέτρια	44	39,6%
Πολύ	32	28,8%
Πάρα πολύ	14	12,6%

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

Διάγραμμα 30: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την «έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων»

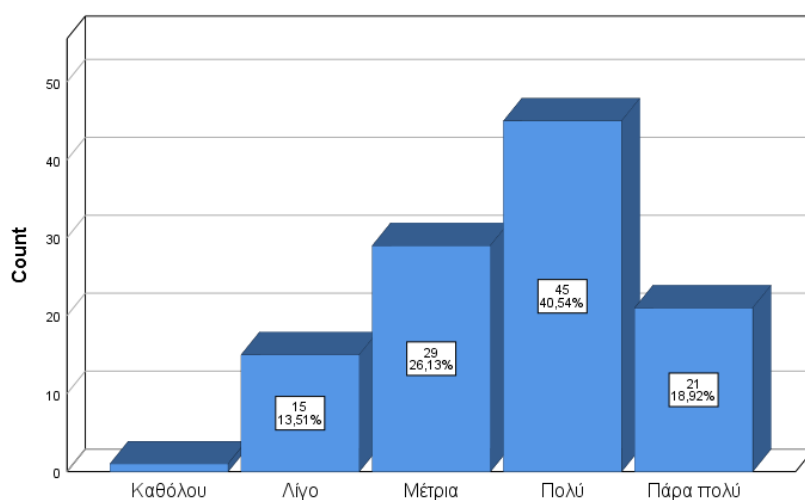
Επίσης, όσον αφορά την έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών, 21 (18,9%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 45 (40,5%) απάντησαν «πολύ», 29 (26,1%) απάντησαν «μέτρια», 15 (13,5%) απάντησαν «λίγο» και 1 (0,9%) απάντησαν «καθόλου» (Πίνακας 31, Διάγραμμα 31). Έτσι, διαφαίνεται ότι η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών, αποτελεί σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ.

Πίνακας 31. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε την έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών,

ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	1	0,9%	
Λίγο	15	13,5%	
Μέτρια	29	26,1%	4 (1)
Πολύ	45	40,5%	
Πάρα πολύ	21	18,9%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

3. Έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών

Διάγραμμα 31: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την «έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών»

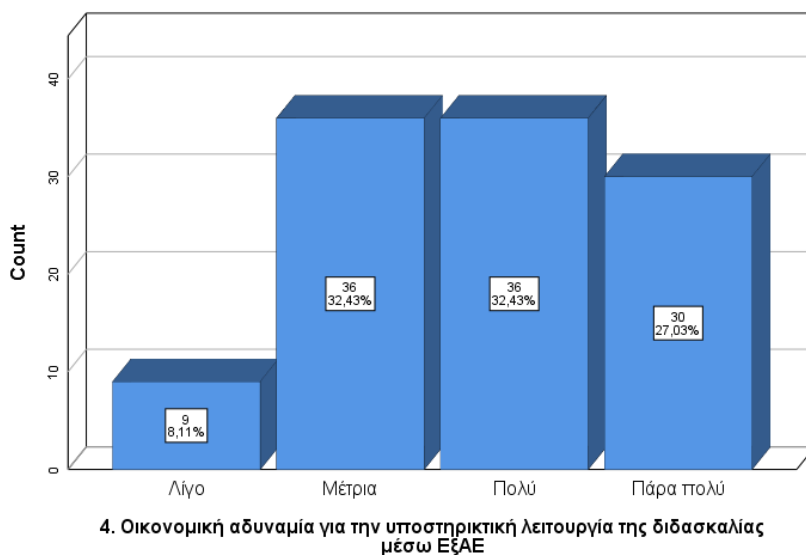
Ακολουθώντας, αναφορικά με την οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ, 30 (27%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα Διπλωματική Εργασία

πολύ», 36 (32,4%) απάντησαν «πολύ», 36 (32,4%) απάντησαν «μέτρια» και 9 (8,1%) απάντησαν «λίγο» (Πίνακας 32, Διάγραμμα 32). Επομένως, σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, η οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ, φαίνεται να αποτελεί σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ.

Πίνακας 32. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε την οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	-	-	
Λίγο	9	8,1%	
Μέτρια	36	32,4%	4 (2)
Πολύ	36	32,4%	
Πάρα πολύ	30	27,0%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

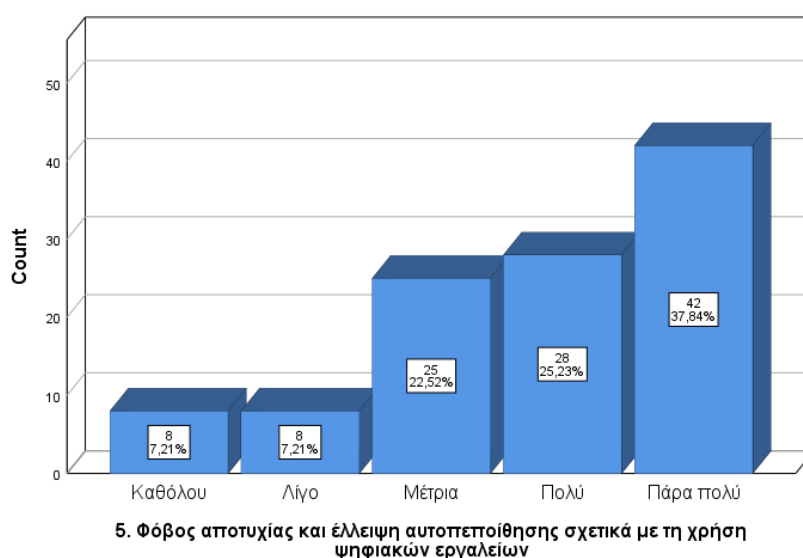
Διάγραμμα 32: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με την «οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ»

Εν συνεχεία, σχετικά με τον φόβο αποτυχίας και την έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, 42 (37,8%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 28 (25,2%) απάντησαν «πολύ», 25 (22,5%) απάντησαν «μέτρια», 8 (7,2%) απάντησαν «λίγο» και 8 (7,2%) απάντησαν «καθόλου» (**Πίνακας 33, Διάγραμμα 33**). Άρα, ο φόβος αποτυχίας και η έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, φαίνεται να λειτουργούν ανασταλτικά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ. Εκτιμάται ότι το εύρημα αυτό προκύπτει λόγω της συμμετοχής πολλών δασκάλων άνω των 51 ετών στη μελέτη, οι οποίοι ενδέχεται να μην είναι τόσο εξοικειωμένοι με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, λόγω της ηλικίας τους.

Πίνακας 33. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε τον φόβο αποτυχίας και την έλλειψη αυτοπεποίθησης, σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Φόβος αποτυχίας και έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	8	7,2%	
Λίγο	8	7,2%	
Μέτρια	25	22,5%	4 (2)
Πολύ	28	25,2%	
Πάρα πολύ	42	37,8%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

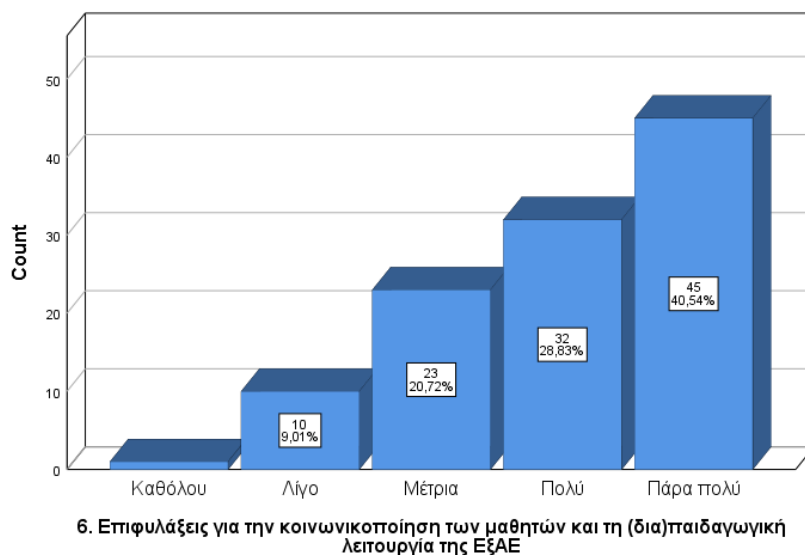
Διάγραμμα 33: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τον «φόβο αποτυχίας και έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων»

Τέλος, όσον αφορά τις επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ, 45 (40,5%) συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ», 32 (28,8%) απάντησαν «πολύ», 23 (20,7%) απάντησαν «μέτρια», 10 (9%) απάντησαν «λίγο» και μία συμμετέχουσα (0,9%) απάντησε «καθόλου» (**Πίνακας 34, Διάγραμμα 34**). Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ, φαίνεται να αποτελούν πολύ σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών απάντησε από «μέτρια» έως «πάρα πολύ».

Πίνακας 34. Κατανομή των απαντήσεων στον αναγραφόμενη ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε τις επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια) παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ, ανασταλτικό παράγοντα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ;» και περιγραφικά μέτρα αυτής (N=111)

Επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ	Συχνότητα	Ποσοστό %	Δ.Τ* (Ε.Ε)
Καθόλου	1	0,9%	
Λίγο	10	9,0%	
Μέτρια	23	20,7%	4 (2)
Πολύ	32	28,8%	
Πάρα πολύ	45	40,5%	

*Δ.Τ: Διάμεση τιμή, Ε.Ε: Ενδοτεταρτημοριακό εύρος

Διάγραμμα 34: Κατανομή των απαντήσεων αναφορικά με τις «επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ»

Συμπεραίνοντας, στους ανασταλτικούς παράγοντες περιλαμβάνονται το «ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων στις Νέες Τεχνολογίες», η «έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών», η «οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ», ο «φόβος αποτυχίας και η έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων» και οι «επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ» (Διάμεσες τιμές=4). Αντιθέτως, η «έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων» φαίνεται να θεωρείται ότι αναστέλλει «μέτρια» την επιτυχή διαδικασία της ΕΞΑΕ (Διάμεση τιμή=3).

9.2 Έλεγχος συσχετίσεων

Στο τελευταίο μέρος της εξετάστηκε πόσο επηρεάζεται η στάση των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης από το περιεχόμενο της συγκεκριμένης επιμόρφωσης πάνω στην ΕξΑΕ, σε σχέση με τις απόψεις τους για την αναγκαιότητα

της χρήσης Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Για τον σκοπό αυτόν, χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής Spearman, καθώς όπως προαναφέρθηκε οι μεταβλητές δεν ακολουθούσαν κανονική κατανομή. Ειδικότερα, μέσω του ελέγχου αυτού, διερευνάται αν οι μεταβλητές παρουσιάζουν γραμμική σχέση. Πιο αναλυτικά, οι δυνατές τιμές του συντελεστή κυμαίνονται από -1 έως 1, με την τιμή 1 να υποδηλώνει ισχυρά θετική γραμμική σχέση, την τιμή -1 να υποδηλώνει ισχυρά αρνητική γραμμική σχέση, ενώ τιμές κοντά στο 0, υποδηλώνουν απουσία γραμμικής σχέσης. Τέλος, να σημειωθεί ότι όταν οι τιμές του συντελεστή είναι μικρότερες από 0,3, συμπεραίνεται ότι η σχέση είναι χαμηλή, όταν κυμαίνονται από 0,3 έως 0,5, η σχέση χαρακτηρίζεται ως μέτρια, ενώ όταν έχει τιμές μεγαλύτερες από 0,5, θεωρείται ότι υπάρχει ισχυρή γραμμική σχέση.

Από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον **Πίνακα 35**, διαπιστώνεται ότι οι μεταβλητές «Η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική σας στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση» και «Η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τον βαθμό εξοικείωσής σας στη χρήση των Ν/Τ», παρουσιάζουν υψηλή θετική γραμμική σχέση με τις απόψεις των συμμετεχόντων για την αναγκαιότητα της χρήσης Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Συνεπώς, απορρέει ότι η στάση των συμμετεχόντων απέναντι στη χρήση Ν.Τ στην εκπαίδευση, επηρεάζει τη διάθεση για επιμόρφωση, καθώς όσο πιο θετική στάση έχουν οι συμμετέχοντες, τόσο περισσότερο αισθάνονται την ανάγκη να επιμορφώνονται μέσω ΕΞΑΕ. Τέλος, παρατηρούνται ορισμένες θετικά γραμμικές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών που αφορούν τις απόψεις και τις στάσεις των συμμετεχόντων αναφορικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, μορφή επιμόρφωσής τους.

Πίνακας 35. Αποτελέσματα ελέγχου Spearman

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων για τη βελτίωση της διδασκαλίας	0,751**	1,000		
Η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία	0,221*	0,176	1,000	

Οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19)	0,659**	0,714**	0,126	1,000
--	---------	---------	-------	-------

Η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη διαζώσης επιμόρφωση των δασκάλων;

0,650**

0,742**

0,163

0,703**

1,000

Η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση	0,057	0,117	-0,110	0,148	0,227*	1,000	
Η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική σας στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση;	0,593*	0,658**	0,179	0,608**	0,788**	0,202*	1,000

Η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής σας στη χρήση των Ν/Τ;

0,564** 0,67** 0,165 0,682* 0,689** 0,168 0,803** 1,000

10. Συζήτηση-Συμπεράσματα –Προτάσεις

10.1 Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών της Δ/σης Π.Ε της Δυτικής Θεσσαλονίκης, κατά την επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ, την περίοδο της 1ης πανδημίας, λόγω COVID-19. Καταγράφηκαν οι απόψεις δασκάλων σχετικά με τον προσδιορισμό της αξιοποίησης της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ως μορφής επιμόρφωσης, τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ίδιοι μέσα από τη χρήση ψηφιακών καθώς και η προσωπική τους στάση απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση σε σχέση με τη στάση τους για τη συγκεκριμένη επιμόρφωσή τους πάνω στην ΕξΑΕ.

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 111 δάσκαλοι δημοσίων δημοτικών σχολείων της Δυτικής Θεσσαλονίκης εκ των οποίων τα δύο τρίτα ήταν γυναίκες (64,9%) και το ένα τρίτο 35,1%) άνδρες. Η ηλικιακή κατανομή τους ήταν η εξής: το 35,1% ανήκαν στην ηλικιακή κατηγορία 41-50 ετών, το 39,6% ήταν άνω των 51 ετών, το 19,8% ανήκαν στην κατηγορία 31-40 ετών και το 5,4% ήταν κάτω των 30 ετών. Παρατηρείται λοιπόν πως το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων ήταν άνω των 50 ετών, γεγονός που επηρεάζει τη στάση τους απέναντι στις Νέες Τεχνολογίες, στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων και στη αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφής επιμόρφωσης, διότι η μορφή αυτή της διδασκαλίας είναι πρωτόγνωρη για τις ηλικιακές αυτές ομάδες των οποίων οι αρχικές σπουδές δεν συμπεριλάμβαναν σε πρακτικό επίπεδο αυτό το πεδίο. Όπως έγινε φανερό και από τις απαντήσεις τους σε σχετική ερώτηση που θα αναλυθεί παρακάτω, η πλειοψηφία των δασκάλων προτιμούν τις δια ζώσης επιμορφώσεις και θεωρούν ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες κυρίως σε περιόδους κρίσεων όπως αυτή της πανδημίας και μπορούν επίσης να λειτουργήσουν συμπληρωματικά.

Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση η πλειοψηφία (72,1%) ήταν έγγαμοι. Όσον αφορά τη σχέση εργασίας τους η συντριπτική πλειοψηφία (81,1 %) ήταν μόνιμοι εκπαιδευτικοί με τους περισσότερους (39,6%) να έχουν από 11 έως 20 έτη υπηρεσίας και ένα επίσης μεγάλο μέρος τους (32,4%) να έχουν από 21 έως 30 έτη υπηρεσίας. Ως προς το επίπεδο σπουδών τους, οι συμμετέχοντες σε ποσοστό (39,6%) ανέφεραν ότι είναι κάτοχοι Πτυχίου ΑΕΙ ή έχουν αποφοιτήσει από Παιδαγωγική Ακαδημία και έχουν κάνει Εξομοίωση και ένα μεγάλο ποσοστό (36,9 %) είναι και κάτοχοι Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Επίσης είναι κάτοχοι δεύτερου πτυχίου αθροιστικά το (10,8%) και ένα μικρό ποσοστό (1,8%) είναι κάτοχοι Διδακτορικού τίτλου σπουδών. Ακολούθως οι συμμετέχοντες δήλωσαν σε συντριπτική ποσοστιαία πλειοψηφία (87,4%) ότι έχουν πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες και όσοι δεν έχουν χαρακτηρίζουν σε ποσοστό 57,1 % το επίπεδο των γνώσεών τους «πολύ καλό».

Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, οι απόψεις και οι στάσεις των δασκάλων σχετικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσής τους, τόσο γενικά, όσο και κατά την παρούσα συγκυρία της πανδημίας, έδειξαν αρχικά ότι, αθροιστικά, σε μεγάλο ποσοστό γνωρίζουν «πάρα πολύ» την ΕξΑΕ, ως μορφή επιμόρφωσής τους. Σε συμφωνία με το παραπάνω έρχονται και οι έρευνες των Νάσαινα και Τσίγκα (2004) καθώς και της Σαρρή (2017).

Εν συνεχεία απάντησαν στο ερώτημα σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι η ΕξΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές τους ανάγκες για τη βελτίωση της διδασκαλίας. Ένα αξιόλογο 34,5% πιστεύει ότι μπορούν οι επιμορφωτικές τους ανάγκες εξ ολοκλήρου μέσω της ΕξΑΕ να καλυφθούν «μέτρια» και ένα 20% θεωρεί ότι μπορεί να τις καλύψει από «καθόλου» έως «λίγο». Αυτό έρχεται σε συμφωνία με τις έρευνες των Πεσματζόγλου και Παπαδοπούλου (2013) και της Τάσση (2014). Επιπροσθέτως ένα αξιοπρόσεκτο ποσοστό των δασκάλων (45%) θεωρεί ότι η δια ζώσης επιμόρφωση είναι μια αναντικατάστατη διαδικασία και σε ποσοστό 53,2% εκτιμούν «πάρα πολύ» ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις θεωρούνται χρήσιμες κυρίως σε έκτακτες περιπτώσεις όπως αυτή της πανδημίας , το οποίο ανέδειξε και η μελέτη του Κέντρου Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε τον Απρίλιο του 2021.

Σε συνδυασμό με το παραπάνω ένα μεγάλο ποσοστό αθροιστικά (70,2%) απάντησε ότι η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης, μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη διαζώσης επιμόρφωση τους από «πολύ» έως «πάρα πολύ». Με το παραπάνω συμφωνεί και η έρευνα των Αναστασιάδη, Κωτσίδη και Συννεφάκη (2021).

Ακολούθως οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν στο κατά πόσο η επιμόρφωση τους στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του καθενός ώστε να πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση και κατά πόσο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης. Ένα συντριπτικό 89,2% θεωρεί από «πολύ» έως «πάρα πολύ» ότι αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας, το οποίο έχει αναδείξει και η έρευνα των Debruler, Denton, McKay & Sicilia, (2020). Γύρω στο 60% των δασκάλων πιστεύουν από «μέτρια» έως «πολύ» ότι όντως αποτελεί ατομική ευθύνη. Ακόμη σε ποσοστό 72,9% οι εκπαιδευτικοί θεωρούν από «πολύ» έως «πάρα πολύ» πως η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική τους στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση και επιπλέον το 80,1% θεωρούν από «πολύ» έως «πάρα πολύ» πως η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ, επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής τους στη χρήση των Ν/Τ. Σε πλήρη συμφωνία με τα παραπάνω αποτελέσματα βρίσκονται οι έρευνες των Μηλιωρίτσα & Γεωργιάδη, (2010), Καλογιαννάκη & Παπαδάκη, (2012), Μάνεση, (2016), Τίγκα, (2016) και Αθανασίου, (2018).

Το δεύτερο ερώτημα είχε ως στόχο να διερευνήσει τις απόψεις και τις στάσεις των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης, σχετικά με την χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ, ως προς α) τα προτερήματα και β) τις δυσκολίες. Αρχικά, οι συμμετέχοντες/ουσες ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι έχουν στη διάθεσή τους μια σειρά από αναγκαίους παράγοντες για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ. Αυτοί οι παράγοντες είναι οι εξής: ο κατάλληλος εξοπλισμός -όπως υπολογιστής και καλή σύνδεση στο ιντερνέτ για τη χρήση των Ν/Τ, η δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής και τεχνικής υποστήριξης, το κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό, η κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα, η έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση, η υποστήριξη από τη διεύθυνση και το

σχολικό περιβάλλον, η εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου, η εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση των Νέων Τεχνολογιών, το ενδιαφέρον και η συμμετοχή από πλευράς των μαθητών και τέλος η διακριτική στάση και επικοινωνία των γονέων για την ΕΞΑΕ.

Όσον αφορά τον κατάλληλο εξοπλισμό -όπως υπολογιστής και καλή σύνδεση στο ιντερνέτ για τη χρήση των Ν/Τ, το 38,7% των ερωτηθέντων τον διαθέτουν «πολύ» και το 33,3% «μέτρια», κάτι που σημαίνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία (72 %) των εκπαιδευτικών διαθέτει κατάλληλο εξοπλισμό. Επίσης τη δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης σε ποσοστό 29,1% οι δάσκαλοι δήλωσαν ότι τη διαθέτουν «πολύ», το 25,5% «μέτρια» και ένα 11,8% «πάρα πολύ». Ενώ στον αντίποδα το 33,6% των δασκάλων απάντησε ότι τη διαθέτουν από «καθόλου» έως «λίγο». Στην ίδια λογική φαίνεται ότι κινήθηκαν οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους εκπαιδευτικούς στην πρόσφατη έρευνα που διενήργησε το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε τον Απρίλιο του 2021, όπου ενώ το 50,1% διέθετε τον κατάλληλο εξοπλισμό, επιβαρύνθηκαν οικονομικά οι ίδιοι, καθώς επίσης αναδείχθηκε έντονα σε ποσοστό 70,8% το πρόβλημα σύνδεσης στο διαδίκτυο.

Επιπλέον, οι δάσκαλοι δήλωσαν ότι διαθέτουν το κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό αθροιστικά σε ποσοστό 51,3% από «πολύ» έως «πάρα πολύ» σε αντίθεση με το 18,9% που το διαθέτουν από «λίγο» έως «καθόλου». Όσο για το αν διαθέτουν την κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα απάντησαν αθροιστικά σε ποσοστό 56,7% ότι τη διαθέτουν από «πολύ» έως «πάρα πολύ» σε αντίθεση με το 13,5% που τη διαθέτουν από «λίγο» έως «καθόλου».

Σχετικά με την ενδοσχολική επιμόρφωση μόλις το 11,7% δήλωσε από «πολύ» έως «πάρα πολύ» ότι επιμορφώθηκε ενδοσχολικά. Η συντριπτική πλειοψηφία, το 64,8% απάντησε με το «λίγο» έως «καθόλου», κάτι που συμφωνεί με το 74,8% της αντίστοιχης ερώτησης στη μελέτη που έκανε το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε τον Απρίλιο του 2021.

Σε πολύ μεγάλο βαθμό, αθροιστικά (53,1%) δηλώθηκε από τους συμμετέχοντες με τους δείκτες «πολύ» έως «πάρα πολύ», ότι υπήρξε υποστήριξη από τη διεύθυνση του σχολείου και από το σχολικό περιβάλλον γενικότερα. Η σημασία της αναγνώρισης του σχολικού

οργανισμού μάθησης και ειδικότερα τη συνεισφορά της διεύθυνσης του σχολείου, έρχεται να επιβεβαιώσει τις επισημάνσεις των Κουτούζη (2018) και Αργυροπούλου (2018).

Επιπλέον, αναφορικά με την εξοικείωση των μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου 41 δάσκαλοι από τους 111, σε ποσοστό το 37,6%, απάντησαν «μέτρια» και αναφορικά με την εξοικείωση των μαθητών στη σωστή χρήση των Νέων Τεχνολογιών οι 37 από τους 111, σε ποσοστό 33,3% απάντησαν επίσης «μέτρια». Ακόμη το 42,2 % των δασκάλων πιστεύουν από «πολύ» έως «πάρα πολύ» ότι οι μαθητές/τριες είναι εξοικειωμένοι/ες με τη σωστή χρήση του διαδικτύου και το 45,9% πιστεύουν από «πολύ» έως «πάρα πολύ» ότι οι μαθητές/τριες είναι εξοικειωμένοι/ες με τη σωστή χρήση των Ν/Τ. Σε συνολικό 56,7% φτάνει το ποσοστό των δασκάλων που θεωρεί από «πολύ» έως «πάρα πολύ» ότι οι μαθητές/τριες έδειξαν ενδιαφέρον και συμμετείχαν ενεργά στο όλο εγχείρημα της τηλεεκπαίδευσης λόγω της αναστολής της λειτουργίας των σχολείων εξαιτίας του ξεσπάσματος της πανδημίας του COVID-19.

Κατά συνέπεια, είναι θετικό που οι μαθητές/τριες είχαν εξοικείωση με τη χρήση του διαδικτύου και των Ν/Τ, διότι αυτή η παράμετρος διευκολύνει τον εκπαιδευτικό στο έργο του. Επιπροσθέτων χάρη σε αυτή την εξοικείωση, επιτυγχάνεται η ενδυνάμωση της αμοιβαίας κατανόησης για την αναγκαιότητα της λειτουργίας της ΕξΑΕ. Επίσης η εξοικείωση των μαθητών/τριων με το διαδίκτυο και τις Ν/Τ αποτελεί ισχυρό κίνητρο για την καλλιέργεια της ενεργητικής συμμετοχής στη μάθηση και για την ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικού πνεύματος. Παρά τα προβλήματα που αφορούν την αδυναμία της προσωπικής επαφής των δασκάλων με τους μαθητές και τις περιορισμένες δυνατότητες αλληλεπίδρασης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, προηγείται ο σκεπτικισμός των δασκάλων ότι κατάφεραν να διατηρήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για μάθηση μέσω με τη χρήση ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών και με τη διαμόρφωση του κατάλληλου κλίματος κατά την εφαρμογή της σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης.

Τέλος αναφορικά με τη διακριτική στάση και επικούρηση των γονέων οι συμμετέχοντες/ουσες σε ποσοστό 31,5% τη θεωρούν «μέτρια», 20,7% «πολύ» και 30,6% «πάρα πολύ». Θεωρούν λοιπόν οι δάσκαλοι σε αθροιστικό ποσοστό 51,3% από «πολύ» έως «πάρα πολύ» ότι οι γονείς στάθηκαν αρωγοί δίχως να εμπλέκονται στη μαθησιακή

διαδικασία πλην του να επεξηγούν κάποιες οδηγίες των δασκάλων και να βοηθούν σε τεχνικά ζητήματα σύνδεσης κυρίως στις μικρές ηλικίες, των παιδιών του δημοτικού. Αυτό που χρειαζόταν σε αυτές τις δύσκολες και πρωτόγνωρες ώρες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από την πλευρά των γονέων ήταν στήριξη και αγάπη και όχι να επιφορτίζουν τα παιδιά με άγχος και ένα σωρό αρνητικά συναισθήματα. Σύμφωνα με την παρούσα έρευνα οι γονείς ανταποκρίθηκαν στο νέο τους ρόλο και ενθάρρυναν τα παιδιά τους για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Συνοψίζοντας οι συμμετέχοντες/ουσες θεωρούν «πολύ» με ποσοστό 38,7% ότι διαθέτουν «κατάλληλο εξοπλισμό», με ποσοστό 36,9% ότι διαθέτουν «κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό», με ποσοστό 25,2% ότι διαθέτουν «κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα» και με ποσοστό 34.2% ότι διαθέτουν «υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον». Τα μεγάλα ποσοστά στις παραπάνω απαντήσεις δείχνουν την ανάγκη αναβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων της εκπαιδευτικής κοινότητας στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων, ώστε να επωφεληθούν τόσο η διαδικασία της διδασκαλίας όσο και της μάθησης. Ο ψηφιακός εξοπλισμός και η αξιοποίηση των ψηφιακών πόρων και μέσων διευκολύνει την εκπόνηση και εφαρμογή δραστηριοτήτων και διδακτικών πρακτικών στο πλαίσιο της ΕξΑΕ. Επιπροσθέτως πολύ σημαντικό το να έχουν οι εκπαιδευτικοί τη στήριξη από το διευθυντή του σχολείου και από το σχολικό περιβάλλον γενικότερα, διότι με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η καλλιέργεια ενός υγιούς κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας.

Επίσης οι συμμετέχοντες/ουσες δήλωσαν ότι διαθέτουν σε «μέτριο» βαθμό με ποσοστό 25,5% «δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης», με ποσοστό 37,6% «εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου», με ποσοστό 33,3% «εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση N/T» και με ποσοστό 31,5% «διακριτική στάση και επικούρηση των γονέων». Τα σχετικά μέτρια αυτά ποσοστά που αναφέρονται στην εξοικείωση των μαθητών/τριων στη σωστή χρήση του διαδικτύου και των N/T αναδεικνύουν την ανάγκη για την ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όσο περισσότερο είναι εξοικειωμένοι οι μαθητές/τριες με τη χρήση του διαδικτύου και των N/T τόσο θα διευκολύνεται το εκπαιδευτικό έργο των δασκάλων, κατά συνέπεια θα πρέπει ενδεχομένως να προστεθούν επιπλέον ώρες διδασκαλίας του μαθήματος της πληροφορικής στο δημοτικό

σχολείο. Καλό θα ήταν να αντιληφθούν οι μαθητές/τριες ότι οι Ν/Τ αποτελούν χρήσιμο εργαλείο χωρίς όμως να γίνεται κατάχρηση.

Τέλος, οι συμμετέχοντες/ουσες με ποσοστό 38,7% θεωρούν ότι έχουν σε «λίγο» βαθμό «έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση». Η αλήθεια είναι ότι οι δάσκαλοι δεν είχαν την ευκαιρία να επιμορφωθούν πάνω στην ΕξΑΕ πριν την αναστολή της δια ζώσης λειτουργίας των σχολικών μονάδων. Για να ανταπεξέλθουν στις ιδιαίτερες απαιτήσεις της σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στηρίχθηκαν στις δικές τους πρωτοβουλίες και σε όσες ψηφιακές δεξιότητες διέθετε ο καθένας. Ταυτόχρονα με την εφαρμογή της ΕξΑΕ επιμορφώθηκαν από τους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου προκειμένου να επιτευχθεί η εξ αποστάσεως διδασκαλία και μάθηση. Χάρη στον επαγγελματισμό, στην προσαρμοστικότητα και στην αφοσίωση των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της πανδημίας επετεύχθη η ποιοτική εκπαίδευση.

Εν συνεχεία στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, διερευνήθηκαν οι παράγοντες που αναστέλλουν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ. Οι παράγοντες για τους οποίους ερωτήθηκαν είναι οι εξής: το ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων στις Ν/Τ, η έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και την εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων, η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με τα εκπαιδευτικά λογισμικά, καθώς και η καταλληλότητα αυτών, η οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ, ο φόβος αποτυχίας και η έλλειψη αυτοπεποίθησης, σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και τέλος οι επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια) παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ.

Ως βασικό ανασταλτικό παράγοντα της επιμόρφωσής τους οι δάσκαλοι/λες θεωρούν σε βαθμό «πολύ» (33,3%) και «πάρα πολύ» (31,5%) το ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων για τις Ν/Τ κάτι, που επιβεβαιώνεται και στην έρευνα των Στρίγκα, Τσιμπήρη και Βαρσάμη (2019). Αξιοσημείωτο πως παρόλο που η συντριπτική πλειοψηφία των δασκάλων που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα δήλωσε ότι έχει πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες και όσοι δεν έχουν χαρακτηρίζουν σε ποσοστό που ξεπερνά το 50% το επίπεδο των γνώσεών τους «πολύ καλό» φαίνεται ότι νιώθουν ανασφάλεια με τη χρήση των Ν/Τ. Ίσως παίζει καθοριστικό ρόλο και το ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων ήταν άνω των 50 ετών που

σημαίνει ότι δεν είναι εξοικειωμένοι με τις Ν/Τ με αποτέλεσμα να διστάζουν να τις χρησιμοποιήσουν, γιατί προφανώς νιώθουν ευάλωτοι. Αυτό δείχνει την επιτακτική ανάγκη για πρόσθετη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις Ν/Τ επιδιώκοντας τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την εξοικείωσή τους με τις Ν/Τ.

Επιπλέον διαφαίνεται η έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων σε μέτριο βαθμό (39,6%) που επιβεβαιώνει την έρευνα του Κέντρου Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε τον Απρίλιο του 2021, όπου επισημαίνεται ότι ο χρόνος προετοιμασίας για την εξ αποστάσεως διδασκαλία αυξήθηκε σημαντικά και αυξήθηκε και η απασχόλησή τους πέραν του θεσμοθετημένου εργασιακού ωραρίου, για την πραγματοποίηση παιδαγωγικών συνεδριάσεων, για την ενημέρωση και υλοποίηση εγκυκλίων και οδηγιών του Υ.ΠΑΙ.Θ σε μεγάλο ποσοστό. Επομένως αυξήθηκαν οι απαιτήσεις για τη σωστή προετοιμασία στη διδασκαλία.

Επιπλέον ανασταλτικό παράγοντα της επιμόρφωσής τους θεωρούν οι δάσκαλοι/λες «πολύ» σε βαθμό (40,5%) την έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών, κάτι, που συμφωνεί και η έρευνα του Dabaj (2011). Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας κρίνεται και η οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ σε βαθμό «πολύ» (32,4%), γεγονός που συμφωνεί με τις έρευνες των Κιουπρούλη (2010), Καλογιαννάκη και Παπαδάκη (2012) και Γερούκη (2014).

Οι έρευνες των Τάσση (2014) και Αθανασίου (2018) κατέδειξαν ως σημαντικότερα εμπόδια για τη χρήση των Ν/Τ κατά την επιμόρφωση αλλά και κατά την εκπαιδευτική διαδικασία το άγχος και το φόβο της αποτυχίας. Κάτι αντίστοιχο αναδεικνύεται και από την παρούσα έρευνα, όπου οι απαντήσεις «πάρα πολύ» φτάνουν σε ποσοστό 37,8%. Ο φόβος αποτυχίας και η έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων λειτουργούν ανασταλτικά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ. Εκτιμάται ότι το εύρημα αυτό προκύπτει λόγω της συμμετοχής πολλών δασκάλων άνω των 51 ετών στη μελέτη, οι οποίοι ενδέχεται να μην είναι τόσο εξοικειωμένοι με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, λόγω της ηλικίας τους.

Τέλος οι επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια) παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ αποτελούν για την παρούσα έρευνα πολύ βασικό ανασταλτικό παράγοντα στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ καθώς η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών απάντησε σε ποσοστό 40,5% «πάρα πολύ». Επιπλέον οι δάσκαλοι σε ποσοστό 28,8% απάντησαν «πολύ» και σε ποσοστό 20,7% «μέτρια» ότι οι επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια) παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ αποτελούν επιβραδυντικό παράγοντα στην εξ αποστάσεως επιμόρφωσή τους για την ΕξΑΕ. Όπως διαφαίνεται η πλειοψηφία των δασκάλων κατέχουν τον σκεπτικισμό ότι κατά την εφαρμογή της ΕξΑΕ ο ρόλος τους είναι περιορισμένος κυρίως λόγω της έλλειψης της φυσικής παρουσίας και της προσωπικής επαφής με τους/τις μαθητές/τριες. Θεωρείται πως με αυτόν τον τρόπο δεν αναδεικνύεται η παιδαγωγική διάσταση της εκπαίδευσης και της καθοδήγησης στην κοινωνικοποίηση των μαθητών παρά μόνο ενδείκνυται η ΕξΑΕ για τη διάσταση της εκπαίδευσης που αφορά καθαρά τη μετάδοση γνώσεων. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των δασκάλων ισχύουν οι επιφυλάξεις τους για τη (δια) παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ εφόσον η αιφνιδιαστική λόγω της πανδημικής κρίσης ΕξΑΕ μετατρέπει τη διδασκαλία σε μια διαδικασία αυτοματισμού και απλής μετάδοσης γνώσεων και δεξιοτήτων αφαιρώντας κάθε ίχνος διαπαιδαγώγησης, καθοδήγησης και εκδήλωσης κοινωνικής συμπεριφοράς κυρίως από την πλευρά των μαθητών/τριων.

Ολοκληρώνοντας, το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που αφορούσε το κατά πόσο επηρεάζεται η στάση των δασκάλων της Δ/σης Π.Ε Δυτικής Θεσσαλονίκης από το περιεχόμενο της συγκεκριμένης επιμόρφωσης πάνω στην ΕξΑΕ, σε σχέση με τις απόψεις τους για την αναγκαιότητα της χρήσης Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει μια άμεση συσχέτιση που επηρεάζει τη διάθεση για επιμόρφωση, καθώς όσο πιο θετική στάση έχουν οι συμμετέχοντες, τόσο περισσότερο αισθάνονται την ανάγκη να επιμορφώνονται μέσω της ΕξΑΕ, όπως έχουν δείξει άλλες αντίστοιχες έρευνες σε εκπαιδευτικούς (Μηλιωρίτσας & Γεωργιάδη, 2010', Καλογιαννάκης & Παπαδάκης, 2012', Μάνεση, 2016', Τίγκας, 2016, Αθανασίου, 2018).

10.2 Συμπεράσματα

Αυτή η εργασία αναδεικνύει ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι αναγκαίες και χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19), καθώς ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας, επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης.

Ακόμα, συμπεραίνεται ότι οι συμμετέχοντες/ουσες γνωρίζουν την ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης, και ταυτόχρονα, αναγνωρίζουν ότι η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία και πως η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕξΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης μπορεί να λειτουργεί συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων. Από την άλλη πλευρά οι δάσκαλοι/λες θεωρούν ότι η ΕξΑΕ ως μορφή δεν μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές τους ανάγκες για τη βελτίωση της διδασκαλία τους. Επιπροσθέτως προκύπτει ότι η επιμόρφωσή τους με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ στο επιστημονικό τους αντικείμενο δεν αποτελεί μόνο ατομική υπόθεση του καθενός, αλλά συνολικά υποχρέωση της πολιτείας, που θα πρέπει να παρέχει όλα τα αναγκαία μέσα για συνεχή προγράμματα επιμόρφωσης.

Όσον αφορά το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, αναφορικά με τα προτερήματα της χρήσης των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ, προέκυψε ότι για την επιτυχή διαδικασία της ΕξΑΕ θα πρέπει να διασφαλιστούν μια σειρά από αναγκαίους παράγοντες. Συγκεκριμένα ο «κατάλληλος εξοπλισμός (υπολογιστής, καλή σύνδεση στο ίντερνετ)», το «κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό», η «κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα» και η «υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον». Ο προσωπικός τεχνολογικός εξοπλισμός των εκπαιδευτικών και οι οικιακές τους υποδομές αποτέλεσαν βασικό πυλώνα υλοποίησης της επιμόρφωσης. Σε μικρότερο βαθμό διέθεταν «δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης», «εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση τόσο του διαδικτύου όσο και των Ν/Τ». Σε περίπτωση λοιπόν που κάποιος δεν τα διέθετε βίωνε τον αποκλεισμό, όπου με αυτόν τον τρόπο διαταράσσεται σε επικίνδυνο βαθμό η συνέχιση της μάθησης και

φαίνεται ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να γίνει παιδαγωγικά απρόσφορη για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με τις Ν/Τ γενικότερα.

Ακολούθως, σε ελάχιστο βαθμό υπήρχε η «έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση». Η ενδοσχολική επιμόρφωση θα ήταν αυτή που θα παρείχε στους δασκάλους τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να ανταπεξέλθουν στις έκτακτες και συγκυριακές καταστάσεις για εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης. Από τον Μάρτιο του 2020 που ξεκίνησε το καθολικό κλείσιμο των σχολείων λόγω της πανδημίας και η εφαρμογή της ΕξΑΕ, το Υ.ΠΑΙ.Θ προσκάλεσε τους εκπαιδευτικούς για ταχύρρυθμη παρακολούθηση εξ αποστάσεως επιμορφωτικού προγράμματος πάνω στην ΕξΑΕ τον Ιανουάριο του 2021 με την προοπτική να ξεκινήσει τον Απρίλιο του ίδιου έτους. Γι αυτό στην παρούσα έρευνα δήλωσαν οι εκπαιδευτικοί ότι δεν επιμορφώθηκαν έγκαιρα, στην πραγματικότητα όλοι οι εκπαιδευτικοί αυτοεπιμορφώθηκαν. Με την ανεπαρκή επιμόρφωση των δασκάλων σχετίζεται ο σκεπτικισμός τους για το πόσο απαραίτητη θεωρούν την επιμόρφωσή τους σε θέματα σχετικά με τη χρήση των Ν/Τ, στη διαδικτυακή μάθηση, και στον εμπλουτισμό των γνώσεών τους προς περαιτέρω εξέλιξη. Η επιμόρφωση άλλωστε για την πλειοψηφία των εκπαιδευτικών οφείλει να καλύπτει τις ανάγκες που προκύπτουν συνεχώς, όπως και στην προκειμένη εκπαιδευτική συνθήκη, οι οποίες σχετίζονται με νέες παιδαγωγικές πρακτικές, με νέες διδακτικές μεθόδους, με ενσωμάτωση των Ν/Τ στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και για αντιμετώπιση των αυξανόμενων απαιτήσεων στη χρήση ψηφιακών εφαρμογών.

Επιπλέον, όσον αφορά το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, αναφορικά με τις δυσκολίες και τα εμπόδια σχετικά με την χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ συμπεραίνεται ότι στους ανασταλτικούς παράγοντες περιλαμβάνονται η «εξοικείωση με τις Νέες Τεχνολογίες», η «έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών», η «οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕξΑΕ», ο «φόβος αποτυχίας και η έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων» και οι «επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕξΑΕ». Αντιθέτως, η «έλλειψη χρόνου για

προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων» φαίνεται να μη θεωρείται ότι αναστέλλει σημαντικά την επιτυχή διαδικασία της ΕΞΑΕ.

Αναλυτικότερα η εξοικείωση με τις Νέες Τεχνολογίες αποτελεί μεγάλο εμπόδιο σχετικά με την χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕΞΑΕ, καθώς μπορεί να λειτουργήσει αρνητικά στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπροσθέτως θα πρέπει να υπάρχει πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών, άλλωστε ένας σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι το εκπαιδευτικό υλικό. Το ψηφιακό υλικό θα πρέπει να είναι κατάλληλο, επεξηγηματικό, ελκυστικό, να ανταποκρίνεται στους επιδιωκόμενους μαθησιακούς στόχους, ευέλικτο και να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να το βρουν ή να το κατασκευάσουν και να το χρησιμοποιήσουν άμεσα με ευκολία.

Σε σχέση με την οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕΞΑΕ, οι εκπαιδευτικοί διαφάνηκε να τη θεωρούν επίσης σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα, εφόσον οι ίδιοι επιβαρύνθηκαν οικονομικά. Πιο συγκεκριμένα, δεν υπήρξε από την πλευρά της πολιτείας καμιά οικονομική ενίσχυση για την προμήθεια του απαραίτητου τεχνολογικού εξοπλισμού και τις ψηφιακές υποδομές που ήταν αναγκαίες για την πραγματοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Όσον αφορά το φόβο της αποτυχίας και την έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων αποτελούν επίσης καθοριστικούς ανασταλτικούς παράγοντες, διότι επηρεάζουν άμεσα την προσωπική και επαγγελματική εξέλιξη και αποτελεσματικότητα των δασκάλων. Ειδικότερα, σε αυτή την πανδημική κρίση του COVID-19 που οι δάσκαλοι προσπάθησαν να συνεχίσουν τη διδασκαλία και τη μάθηση με κάθε εφικτό τρόπο, έπρεπε να νιώθουν σίγουροι για τον εαυτό τους, τις γνώσεις τους, τις δεξιότητές τους και να έχουν υψηλή αυτοπεποίθηση προκειμένου να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της ΕΞΑΕ επιδεικνύοντας επαγγελματισμό.

Ως τελευταίος ανασταλτικός παράγοντας στην παρούσα έρευνα αναδεικνύονται οι επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕΞΑΕ. Στην περίπτωση της μακροχρόνιας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθητές/τριες

δημοτικού δημιουργούνται σοβαρά εμπόδια στην ομαλή κοινωνικοποίησή τους λόγω του νεαρού της ηλικίας τους, καθώς και ψυχοκοινωνικά και παιδαγωγικά προβλήματα όπως προβλήματα κόπωσης, όρασης, συγκέντρωσης, διαχείρισης του «σχολικού» και προσωπικού χρόνου, επικοινωνίας των μαθητών μεταξύ τους και μεταξύ των μαθητών με τους εκπαιδευτικούς. Η μορφή της ΕξΑΕ έχει μειωμένες δυνατότητες αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων και αυξάνει σε μεγάλο βαθμό το αίσθημα της απομόνωσης και αποξένωσης.

Τέλος αναφορικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα για το πόσο επηρεάζεται η στάση των δασκάλων από το περιεχόμενο της συγκεκριμένης επιμόρφωσης πάνω στην ΕξΑΕ, σε σχέση με τις απόψεις τους για την αναγκαιότητα της χρήσης Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση, προέκυψε ότι η στάση τους για την επιμόρφωση στην ΕξΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική τους στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση και από τον βαθμό εξοικείωσής τους στη χρήση των Ν/Τ. Η στάση των δασκάλων σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ και των Ν/Τ επηρεάζει τη συνολική τους στάση και διάθεση για την αξιοποίηση της ΕξΑΕ ως μορφή επιμόρφωσής τους. Η στάση τους για ένταξη των Ν/Τ στην επιμόρφωσή τους και στην εκπαιδευτική διαδικασία χαρακτηρίζεται θετική και λειτουργεί ενθαρρυντικά στο νέο εγχείρημα της ΕξΑΕ.

10.3 Προτάσεις

Η έλλειψη στοχευμένων ερευνών αναφορικά με την αξιοποίηση της ΕξΑΕ, ως μορφή επιμόρφωσης, όσον αφορά ειδικά στην παρούσα συγκυρία της πανδημίας, προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στα συμπεράσματα που αναδείχθηκαν από την παρούσα έρευνα, καθώς μπορούν να αποτελέσουν καθοριστικά στοιχεία για το σχεδιασμό και την υλοποίηση σχετικών επιμορφωτικών δράσεων. Τα στοιχεία μπορούν να λαμβάνονται υπ' όψιν από τους φορείς υλοποίησης των επιμορφώσεων καθώς μπορεί να τους παρέχουν σημαντικές πληροφορίες. Οφείλουν να λάβουν σοβαρά υπ' όψιν την εν λόγω ανησυχία των δασκάλων

σχετικά με την χρήση των ψηφιακών εργαλείων της ΕξΑΕ ως μοναδικού εργαλείου επιμόρφωσης.

Η παρούσα έρευνα συμβάλλει στην περαιτέρω διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών στις υπάρχουσες έκτακτες συνθήκες του κλεισίματος των σχολείων, λόγω καραντίνας COVID-19 , και επομένως, της επιβεβλημένης ανάγκης για επιμόρφωση κατά τη de facto εφαρμογή της ΕξΑΕ. Όσο αφορά το σχεδιασμό ενός επιμορφωτικού προγράμματος και δη εξ αποστάσεως , οι φορείς υλοποίησης θα πρέπει να δίνουν την πρέπουσα σημασία στις επιθυμίες, στις απόψεις και στις στάσεις των ατόμων στους οποίους απευθύνονται ώστε να τους παρακινούν, να τους ενθαρρύνουν, να ικανοποιούν τις ανάγκες τους και να τους κάνουν να νιώθουν δημιουργικοί μέσα από τη συνειδητή συμμετοχή τους.

Η παρούσα έρευνα προσπάθησε να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση, ώστε να διευκολύνει το σχεδιασμό και την υλοποίηση των εξ αποστάσεως επιμορφώσεων, ως προς το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία τους. Εξ αποστάσεως επιμορφωτικά προγράμματα το οποία μπορούν να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν σύμφωνα με όσα προέκυψαν από την παρούσα εργασία.

Βιβλιογραφία

Ακολουθούν οι βιβλιογραφικές αναφορές (πηγές) της Εργασίας.

Αθανασίου (2018). Αντιλήψεις των εκπαιδευτικών ως προς την αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στη διδακτική διαδικασία. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, (8-20).

Αναστασιάδης, Π., Κωτσίδης, Κ., & Συννεφάκης, Χ., (2021). Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης με θέμα: «Σχολική εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ –e learning». *Πρακτικά 1ου Διεθνούς Διαδικτυακού Εκπαιδευτικού Συνεδρίου - Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες*, (σσ. 566-574). Κρήτη: Πανεπιστήμιο Κρήτης [Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α].

Αναστασιάδης, Θ. & Μανούσου, Ε. (2017). Η συμβολή των νέων τεχνολογιών στην επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: ζητήματα ανάπτυξης και οργάνωσης. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *9ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Ο σχεδιασμός της μάθησης*, 23-26 Νοεμβρίου 2017 (σσ. 182-190). Πάτρα: ΕΑΠ. Ανακτήθηκε από:

<https://www.researchgate.net/deref/http%3A%2F%2Fdx.doi.org%2F10.12681%2Ficodl.1084>

Αργυροπούλου, Ε. (2018). *Ηγεσία στην Εκπαίδευση*. Συνοδευτικό κείμενο ΕΚΠ62 «Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων». Πάτρα: ΕΑΠ.

Αρμακόλας, Σ., & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2020). Εξ αποστάσεως διδασκαλία μέσω τηλεδιάσκεψης: οι επιδράσεις

των τεχνολογικών παραγόντων. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως*

Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 16(1), 22-43.
doi:<https://doi.org/10.12681/jode.22800>

Βάμβουκας, Μ. Ι. (2007). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Βασάλα, Π. (2005). Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Στο Λιοναράκης, Α. (επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σελ. 53-80). Πάτρα: ΕΑΠ.

Βασάλα, Π. & Μότσιος, Γ. (2005). Η Εισαγωγική Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: συμβατικά ή εξ αποστάσεως προγράμματα. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 11, 12-20.

Βεργίδης, Δ. (1998). *Προϋποθέσεις της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών*, Εκπαιδευτική Κοινότητα, 45:38-41.

Βεργίδης Δ. (2005) «Κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων» στο Βεργίδης Δ., Πρόκου Ε. *Σχεδιασμός, Διοίκηση, Αξιολόγηση Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Στοιχεία κοινωνικο-οικονομικής λειτουργίας και θεωρητικού πλαισίου*, (σσ. 13-128). Πάτρα: ΕΑΠ.

Βεργίδης, Δ.(2012). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα ως διάσταση της εκπαιδευτικής πολιτικής. *Επιστήμη και Κοινωνία. Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 29, 97-126. Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Βεργίδης, Δ., &Καραλής, Θ. (2004). Τυπολογίες και στρατηγικές στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 2, (σσ.11-16).

Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., &Ματραλής, Χ. (1998). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: θεσμοί και λειτουργίες*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Berge, Z.L., Mrozowski, S. (1999). Barriers to Online Teaching in Elementary, Secondary and Teacher Education. *Canadian Journal of Educational Communication*, 27(2).

Burns Mary (2011). *Distance Education for Teacher Training: Modes, Models, and Methods*. Education Development Center, Inc. Washington, DC.

Cornelius-White, J. (2007). Learner-centered teacher-student relationships are effective: A meta analysis. *Review of Educational Research* 77(1) (σσ.113-143).

Creswell, J. (2016). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφ.: Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Ίων.

Γιαβρίμης, Π., Παπάνης, Ε., Νεοφώτιστος, Β., Βαλκάνος Ε. (2010). Απόψεις εκπαιδευτικών για την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Στο Α. Τζιμογιάννης (Επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*, 23-26 Σεπτεμβρίου 2010 (Τόμος II, σσ. 633- 640). Κόρινθος: ΕΤΠΕ

Γερούκη, Μ., (2014). Εκπαιδευτικοί και Τεχνολογία. Η χρήση τεχνολογικών μέσων στην εκπαιδευτική πράξη. Στο Π. Αναστασιάδης, Ν. Ζαράνης, Β. Οικονομίδης, Μ. Καλογιαννάκης (Επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 9ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή*

Συμμετοχή, Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση, 3-5 Οκτωβρίου 2014 (σσ. 526-533). Ρέθυμνο: Πανεπιστημιούπολη Γαλλού

Γκάτζουλας, Ν. & Μανούσου, Ε. (2015). Εξ αποστάσεως επιμόρφωση, επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματική ικανοποίηση. Στο Λιοναράκης, Α. (Επιμ.), *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 11(1), 72-87. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.12681/jode.9821>

Γκόβαρης, Χ. & Κοντάκος Α. (2006). «Εκπαίδευση ή παιδαγωγική ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα;». Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΕΥΔΕΠΕΚΔιΒιΜ

Γλέζου, Κ. (2020). Εφαρμογή σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας του προγραμματισμού σε Γυμνάσιο και Λύκειο. *Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα»*, 25-26/4/2020 (σσ.176-178). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Ε.Δ.Α.Ε.) & Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας.

Dabaj, F.(2011). Analysis of Communication Barriers to Distance Education A Review Study. *Online Journal of Communication and Media Technologies*, 1 (1).

Δασκολιά, Μ. (2000). *Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή. Αθήνα.

Δημαράς, Α.(επιμέλεια),(1984): *Η Μεταρρύθμιση που Δεν Έγινε. Τεκμήρια Ιστορίας*. Αθήνα: Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη.

Debruler, K., Denton, C., McKay, A., & Sicilia, E. (2020). Supporting Michigan Educators Through the Transition to Online Learning. In R. Ferdig, E. Baumgartner, R. Hartshorne, R. Kaplan-Rakowski, & C. Mouza (Eds.). *Teaching, Technology, and Teacher Education During the COVID-19 Pandemic: Stories from the Field* (pp. 191-196). (n.p.): AACE-Association for the Advancement of Computing in Education.

Desjardins, R. (2008). Researching the links between education and wellbeing. *European Journal of Education* 43(1), (σσ.23-36).

Διαμαντής, Κ. (2019). *Επιμόρφωση και αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων στην ελληνική δευτεροβάθμια του 21^{ου} αιώνα: Δυνατότητες και Προκλήσεις*. Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Δουλκερίδου, Π. (2015). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και διευθυντών των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επισκόπηση του νομοθετικού πλαισίου. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 59, (σσ.83-97).

Δροσάτος, Β. (2019), Η καινοτομία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω της χρήσης των Τ.Π.Ε. 10ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Διαμορφώνοντας από κοινού το μέλλον της εκπαίδευσης, 22-24 Νοεμβρίου 2019 (σσ. 22-28). Αθήνα: ΕΑΠ.

Εμβάλωτης Α. (2002). *Πληροφορική και Κοινωνία (Information Society)*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ευμορφοπούλου, Ε. & Λιοναράκης, Α. (2015). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη

σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε μεικτά και πολυμορφικά μοντέλα. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *8ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Καινοτομία και Έρευνα*, 7-8 Νοεμβρίου 2015 (σσ. 168-182). Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικό Δίκτυο Ανοιχτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Ζαρωνάκη, Μ. (2020). Αντίστροφη τάξη: Μια επίκαιρη και ανοιχτού τύπου μέθοδος ως μοντέλο μικτής μάθησης στα νέα εκπαιδευτικά δεδομένα. Από τη θεωρία στην πράξη. *Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα»*, 25-26/4/2020 (σσ.156-157). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Ε.Δ.Α.Ε.) & Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας.

Grant, R. & Danziger, J. (2005). Exploring the Corporate Benefits and Employee Adoption of Corporate E-learning. *UC Irvine: Center for Research on Information Technology and Organizations*. Ανακτήθηκε από: <https://escholarship.org/uc/item/34q832jt#author>

Ζυγούρης, Φ. & Μαυροειδής, Η. (2013). Η μάθηση σε ομάδες και η ανάπτυξη κοινοτήτων μάθησης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 7(5B). <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.553>

Θεοδωρίτση, Δ., & Καλογρίδη, Σ. (2020). Η επιμόρφωση ως παράγοντας επαγγελματικής και προσωπικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών: Η περίπτωση του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 16(2), 110-127. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.25555>

Habibzadeh, F. (2017). *Statistical Data Editing in Scientific Articles*. Journal of Korean Medical Science, 32(7), 1072–1076.

Jarvis P. (2004) *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Jarvis P. (2007) *Οι θεμελιωτές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Καλογιαννάκης, Μ.& Παπαδάκης, Στ. (2012). Αποτίμηση του έργου «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για τη βελτίωση αξιοποίηση των ΤΠΕ και των εκπαιδευτικών λογισμικών». Μια μελέτη περίπτωσης για την περιφέρεια Κρήτης. *Νέα Παιδεία*, 144, 98-112

Καμηλάρη, Γ. & Σιακούλη Α. (2016). *Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία- Απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Μεταπτυχιακή εργασία.. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Αλεξανδρούπολη.

Καπανιάρης, Α. (2020). Youtubelive και βίντεο μαθήματα: Επιμορφώνοντας εκπαιδευτικούς για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στις ειδικές συνθήκες του Covid-19. *Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα»*, 25-26/4/2020 (σσ.43-45). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Ε.Δ.Α.Ε.) & Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας.

Κατσαρού, Ε. & Δεδούλη, Μ. (2008). *Επιμόρφωση και αξιολόγηση στο χώρο της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Kegan,R (2007).Ποιο «σχήμα» μετασχηματίζει; Μια δομο-αναπτυξιακή προσέγγιση στη μετασχηματίζουσα μάθηση. Στο J.Mezirow, &Συνεργάτες (Επιμ), *Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση*[Μτφ Γ. Κουλαουζίδης] (σσ 43-73).Αθήνα: Μεταίχμιο.

Keegan, D. (2000). *Οι Βασικές Αρχές της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κελενίδου, Π., Αντωνίου, Π.& Παπαδάκης, Σ. (2017). Η εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Συστηματική ανασκόπηση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας.

Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *9ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Καινοτομία και Έρευνα*, 23-26 Νοεμβρίου 2017 (σσ. 168-184). Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε. «Όψεις της τηλεεκπαίδευσης κατά την περίοδο της πανδημίας: Μορφωτικές ανισότητες και Συνέπειες στα εργασιακά δικαιώματα». (2021, Απρίλιος), ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε. Ανακτήθηκε από: <https://www.especial.gr/erevna-kemeta-gia-tin-tilekpaidefsi-morfwtikes-anisotites-kai-sunepeies-sta-ergasiaka-dikaiwmata/>

Κοκκονός, Α. &Λιακοπούλου, Ε. (2020).Σχεδιασμός και υλοποίηση μαθήματος που υποστηρίζει τη συνεργασία εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων στο Δημοτικό Σχολείο.*Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα»*,25-26/4/2020 (σσ.46-47). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Ε.Δ.Α.Ε.) & Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας.

Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση ενηλίκων. Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κόκκος, Α. (2008). Θεωρίες Μάθησης- Πως μαθαίνουν οι Ενήλικοι. Στο Καραλής, Α. (Επιμ.), *Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων Θεωρητικές Προσεγγίσεις* (Τόμος Α, σσ. 41-106). Πάτρα: ΕΑΠ.

Κόκκος, Α. (2008). *Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων και προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης στο Εκπαιδευτικό Υλικό για τους Εκπαιδευτές Θεωρητικής Κατάρτισης, Τόμος Ι*, Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ.

Κόκκος, Α. (2011). *Εκπαίδευση μέσα από τις Τέχνες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κοντονή ,Α.(1997). *Το Νεοελληνικό Σχολείο Και Ο Πολιτικός Ρόλος Των Παιδαγωγικών Συστημάτων*. Αθήνα: Κριτική.

Κουτούζης, Ε. & Παυλάκης, Μ. (2018). *Η Κουλτούρα και η Σημασία της στην Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών Μονάδων σε Οργανισμούς Μάθησης*. Συνοδευτικό κείμενο ΕΚΠ62 «Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων». Πάτρα: ΕΑΠ.

Κυρμά, &Μαυροειδής (2015). Distance education: panacea or barrier for conventional higher education?..Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 11, 20-37. <http://dx.doi.org/10.12681/jode.9818>

Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης. Α. (1999). Στο Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης, Χ. Ματραλής *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες* (Τόμος Α΄, σελ. 29-35). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Πολυμορφική Εκπαίδευση. Προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, (σελ. 34-52). Αθήνα: Προπομπός.

Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σσ. 13-38). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Λυμπέρη, Θ. (2020). Τα έργα Τέχνης ‘συνομιλούν’- Φάκελος Υλικού Λογοτεχνίας. *Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα»*, 25-26/4/2020 (σσ.200-201). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Ε.Δ.Α.Ε.) & Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας.

Μάγκου, Α. & Ζέτου, Ε. (2020). Αξιοποίηση της ψηφιακής πλατφόρμας e-me για την ανάπτυξη των Κοινωνικών, Γνωστικών και Συναισθηματικών Δεξιοτήτων των μαθητών στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. *Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα»*, 25-26/4/2020 (σσ.118-119). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Ε.Δ.Α.Ε.) & Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας.

Mailizar, A., Maulina, S., & Bruce, S. (2020). Secondary school mathematics teachers' views on e-learning implementation barriers during the Covid-19 pandemic: The case of Indonesia. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-9.

Μάνεση, Σ. (2016). Απόψεις εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής για την αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην εκπαίδευση. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών - Επιστημονικών Θεμάτων*, 8, 5-18.

Ανακτήθηκε από: https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/pliroforiki/t08-01.pdf

Μανωλάκος, Π. (2010). Η αξιολόγηση του μαθητή. Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική. *Περιοδική Ηλεκτρονική Έκδοση του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.)*, 1, 1-8.

Μαυρογιώργος, Γ. (1999). «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και επιμορφωτική πολιτική στην Ελλάδα». Στο Αθανασούλα – Ρέππα Α., Ανθοπούλου Σ.-Σ., Κατσουλάκης Σ. και

Μαυρογιώργος Γ. (1999) *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων, Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού*, (Τόμος Α, σελ.93-135). Πάτρα: ΕΑΠ.

Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.) (2005). *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μηλιωρίτσας, Ε., & Γεωργιάδη, Ε. (2010). Επίδραση της τηλεδιάσκεψης στη μαθησιακή διαδικασία του Ε.Α.Π. Απόψεις φοιτητών και ΣΕΠ των ΘΕ ΕΚΠ 65 –ΕΚΕ 50. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοιχτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική τεχνολογία*. Τόμος 6, Αρ. 1 και 2. (σσ. 152-167).

Ανακτήθηκε

από:

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9757>

Μπίκος, Κ. (2014). Η εξ αποστάσεως/ηλεκτρονική επιμόρφωση εκπαιδευτικών: μια καινοτομία που ανταποκρίνεται στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Στο Ζ. Παπαναούμ&

Μ. Λιακοπούλου, (Επιμ.), *Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών*. Αθήνα : Υ.ΠΑΙ.Θ. Ανακτήθηκε από: http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/109-odigos-mpikos-2?showall=1

Μαυροειδής, Η., Γκίτσος, Ι. &Κουτσούμπα Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10, 88-100. <http://dx.doi.org/10.12681/jode.9814>.

Μπίκος, Κ. &ΤζιφόπουλοςΜ. (2013). Η επαγγελματική ανάπτυξη των σύγχρονων εκπαιδευτικών: Μοντέλο εφαρμογής της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *7ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Μεθοδολογίες Μάθησης*, 8-10 Νοεμβρίου 2013 (σσ. 60-77). Αθήνα: Ελληνικό Δίκτυο Ανοιχτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Μπράτιτσης Θ., Χλαπάνης Γ., Μηναιδίδη Α. & Δημητρακοπούλου Α. (2003). Σχεδιασμός Προγράμματος Διαρκούς Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών από Απόσταση, με βάση Δεδομένα Έρευνας από τρέχουσα Επιμόρφωση στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ). *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, Μάρτιος 2003, Πάτρα:Τυπόγραμμα. Ανακτήθηκε από: <http://ltee.aegean.gr/adimitr/wp-content/uploads/sites/8/2020/01/28-bratitsis-hlapanis-minaidi-adimitr-EAP-congress-2003.pdf>

Νάσαινας, Γ. (2010). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της δια βίου εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μπατσιούλας.

Νάσαινας, Γ. & Τσίγκα, Ε. (2004) Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. *Παρουσιάστηκε στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης*, 13-14 Μαΐου 2006, Αθήνα.

Παναγιωτίδου, Α. (2016). *Το μοντέλο των τεσσάρων σταδίων P.O.A.E (Planning, Organization, Application, Evaluation) στη διαδικτυακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Δράμα: εκπ@ιδευτικός κύκλος.

Παπαδημητρίου, Ε. (2007). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης : ανάγκες, χαρακτηριστικά & καινοτόμα μοντέλα*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Παπαδημητρίου, Σ. & Σοφός, Α. (2019). Πρόγραμμα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης «Ψηφιακός Γραμματισμός στα Οπτικοακουστικά Μέσα σε Διαδικτυακά Περιβάλλοντα Μάθησης»: Αποτελέσματα και Προτάσεις από την Πιλοτική Εφαρμογή. Στο Λιοναράκης, Α. (Επιμ.) *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 15 (1), 73. doi: [10.12681/jode.19773](https://doi.org/10.12681/jode.19773)

Παπαναούμ, Ζ. 2005. Ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην επαγγελματική τους ανάπτυξη: γιατί, πότε, πώς, Στο. Μπαγάκης Α. (Επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. (σσ. 82-91). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Παπαναούμ, Ζ. 2007. Ενδοσχολική επιμόρφωση (των εκπαιδευτικών), στο: Π. Ξωχέλλης (επιμ.), *Λεξικό της Παιδαγωγικής* (257- 260). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Πεσματζόγλου, Ε., & Παπαδοπούλου, Α. (2013). Η πρόθεση των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την ένταξη των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία: Ερευνητικά δεδομένα, *Πρακτικά 3ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»* Μάρτιος 2013, Πειραιάς. Αναρτήθηκε από: <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe2000.pdf>

Ράπτης, Α., & Ράπτη, Α. (2002). *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας. Ολική προσέγγιση*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α., (2006). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας. Συνολική προσέγγιση*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Rezabek, R.J. (1999). *A Study of the Motives, Barriers, and Enablers Affecting Participation in Adult Distance Education Classes in an Iowa Community College*, *Dissertations and Theses @ UNI*. 749.

Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. (μτφ.: Κ. Βασιλικού, Β. Νταλάκου). Αθήνα: Gutenberg.

Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Σαρρή, Ε. (2017). «Δυσκολίες και εμπόδια στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης». Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος.

Σκίκος, Ν., Λουκά, Β., Ζωγόπουλος, Ε., Μοσχούδης, Α., (2010). Η Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην εξ αποστάσεως Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, *Πρακτικά*

2^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Ημαθίας Ψηφιακές και Διαδικτυακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση, 23, 24 & 25 Απριλίου 2010 (σσ. 1379-1389). Βέροια –Νάουσα.

Στρίγκας, Κ. & Τσιμπήρης, Α. (2019). Εξ αποστάσεως Επιμόρφωση Δασκάλων. Εφαρμογή, Στατιστική Ανάλυση και Αποτίμηση. Στο Λιοναράκης, Α. (Επιμ.), *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 15(1), 241- 267. doi: 10.12681/jode.19604

Στρίγκας, Τσιμπήρης, & Βαρσάμης (2019). Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών από το 4ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κ.Μακεδονίας. Εφαρμογή, αποτίμηση και προοπτική, *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 10, (σσ.108-116).

Τάσση, Ο. (2014). Οι σχέσεις των εκπαιδευτικών με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνιών στο σχολείο. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών - Επιστημονικών Θεμάτων*, 1, 200-215

Ανακτήθηκε από: https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/pliroforiki/t01-13.pdf

Τίγκας (2016). Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ως εργαλεία επικοινωνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Η οπτική των φοιτητών του ΕΑΠ. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 12, 106-119

Φωκιάλη, Π., Κουρουτσίδου, Μ. & Λέφας, Ε. (2005). Ζήτηση για επιμόρφωση: Οι συνιστώσες της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Στο Γ. Μπαγάκης (Επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού* (σσ. 131-138). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Χάδου, Ν. (2016). Δια Βίου Μάθηση – Εκπαίδευση – Επιμόρφωση και Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών Προσανατολισμένη στην Αγορά Εργασίας. Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία, Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή με θέμα «Ελλάδα – Ευρώπη 2020: Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Καινοτομία και Οικονομία», 1-3 Ιουλίου 2016 (σσ.163-172). Αθήνα: Ελληνικό Ινστιτούτο Οικονομικών της Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης, της Έρευνας και της Καινοτομίας.

Ανακτήθηκε από:

<https://www.researchgate.net/deref/http%3A%2F%2Fpublishing.ekt.gr>

Χατζηγλάκος, Θ. (2020). Θα αλλάξει (και) το σχολείο;. Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα», 25-26/4/2020 (σσ.31-32). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Ε.Δ.Α.Ε.) & Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας

Χατζηπαναγιώτου, Π. (2001). Η διοίκηση του σχολείου και η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Χουλιάρα, Ξ., Λιοναράκης, Α. & Σπανακά, Α. (2011). Η έννοια της πολυμορφικότητας στο εξΑΕ διδακτικό υλικό: θεώρηση, σχεδιασμός, ζητήματα εφαρμογής. 6^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 4-6 Νοεμβρίου 2011 (σσ. 397-410), Πάτρα: ΕΑΠ.

Χριστάκη, Σ., Κουτσίλειου, Σ., Αναστασοπούλου, Χ. & Μήτρου, Ν. (2019). Η συμβολή των Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων στη Διά Βίου Μάθηση: Μελέτη περίπτωσης για τα

Κέντρα Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης των ελληνικών ΑΕΙ. *10ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Διαμορφώνοντας από κοινού το μέλλον της εκπαίδευσης*, 22-24 Νοεμβρίου 2019 (σσ. 184-196). Αθήνα: ΕΑΠ.

Ψυχάρης, Σ. (2009). *Εισαγωγή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση- Παιδαγωγικές εφαρμογές των ΤΠΕ: Υπολογιστικές επιστήμες, υπολογιστικό πείραμα, προσομοίωση, διδακτική, τεχνητή νοημοσύνη, λογισμικά, συστήματα διαχείρισης της μάθησης, Java, συνεργατική μάθηση*. Αθήνα: Παπαζήση.

Νομοθεσία:

ΦΕΚ 341/Β/29-1-2021

ΦΕΚ 5727/Β/28-12-2020

Οδηγίες του Υ.ΠΑΙ.Θ. υπ' αρ. πρωτ. 39676/82/20-03-2020

Ανακοίνωση Υ.ΠΑΙ.Θ. 13/3/2020

Ιστότοποι:

<https://www.minedu.gov.gr/>

<https://eody.gov.gr/>

<http://marasleio.uoa.gr/istoria.html>

Παράρτημα Α: «Εργαλείο συλλογής δεδομένων - Ερωτηματολόγιο»

Ενότητα 1 από 5

«Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των δασκάλων με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο: Η περίπτωση της πανδημίας του Covid - 19»

Ερωτηματολόγιο

Αγαπητές και Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το παρόν ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε στο πλαίσιο εκπόνησης της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας μου στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο με θέμα: «Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των δασκάλων με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο σχολείο: Η περίπτωση της πανδημίας του Covid - 19».

Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε δασκάλους της Διεύθυνσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης και η συμπλήρωση του είναι ανώνυμη και εθελοντική. Θα χρειαστεί να αφιερώσετε λίγα λεπτά από το χρόνο σας. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη για την πορεία της έρευνας καθώς οι απαντήσεις σας θα ληφθούν υπόψη στη συλλογή των δεδομένων. Τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν καθαρά για ερευνητικούς σκοπούς της παρούσας έρευνας και αδιαμφισβήτητα θα προστατευτούν.

Σας ευχαριστώ θερμά εκ των προτέρων.

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου στο:
nnalbadi@hotmail.com

Με εκτίμηση,

Νικολέτα

Ναλμπάντη

Ενότητα 2 από 5

Α. Δημογραφικά στοιχεία:

Περιγραφή (προαιρετικό)

1. Φύλο

☐ Άνδρας

☐ Γυναίκα

2. Ηλικία

- ☐ κάτω των 30
- ☐ 31-40
- ☐ 41-50
- ☐ 51 και άνω

3. Οικογενειακή κατάσταση

- ☐ Άγαμος/η
- ☐ Εγγαμος/η
- ☐ Διαζευγμένος/η
- ☐ Σε χηρεία

4. Σχέση εργασίας

- ☐ Μόνιμος/η
- ☐ Αναπληρωτής/τρια
- ☐ Ωρομίσθιος/α

5. Χρόνια Υπηρεσίας

- ☐ 1-10
- ☐ 11-20
- ☐ 21-30
- ☐ Περισσότερα από 30

6. Σπουδές

- ☐ Παιδαγωγική Ακαδημία
- ☐ Εξομοίωση
- ☐ Πτυχίο ΑΕΙ
- ☐ Διδασκαλείο
- ☐ Μεταπτυχιακό
- ☐ Διδακτορικό
- ☐ Δεύτερο πτυχίο

...

7. Έχετε πιστοποίηση στις Νέες Τεχνολογίες

☐ Ναι

☐ Όχι

8. Αν ναι, παρακαλώ προσδιορίστε

☐ Α' επιπέδου

☐ Β' επιπέδου

☐ Άλλο (π.χ. ECDL, κ.α)

9. Αν όχι, σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσατε τις γνώσεις που έχετε σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες

☐ Καθόλου καλό

☐ Λίγο καλό

☐ Αρκετά καλό

☐ Πολύ καλό

☐ Πάρα πολύ Καλό

Ενότητα 3 από 5

Β. Αξιοποίηση της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕΞΑΕ) ως μορφής επιμόρφωσης των δασκάλων – απόψεις/στάσεις

10. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι γνωρίζετε την ΕΞΑΕ ως μορφή επιμόρφωσης

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

11. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η ΕΞΑΕ ως μορφή μπορεί να καλύψει εξ ολοκλήρου τις επιμορφωτικές ανάγκες των δασκάλων για τη βελτίωση της διδασκαλίας

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα Πολύ

12. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων είναι αναντικατάστατη διαδικασία

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα Πολύ

...

13. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι εξ αποστάσεως επιμορφώσεις είναι χρήσιμες σε έκτακτες περιστάσεις (όπως η περίπτωση της πανδημίας Covid-19)

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα Πολύ

14. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων της ΕΞΑΕ με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά στη δια ζώσης επιμόρφωση των δασκάλων

- ☐ Καθόλου
 - ☐ Λίγο
 - ☐ Μέτρια
 - ☐ Πολύ
 - ☐ Πάρα Πολύ
-

15. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι ατομική υπόθεση του κάθε εκπαιδευτικού, που θα πρέπει να αξιοποιεί και την εξ αποστάσεως επιμόρφωση

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα Πολύ

16. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η επιμόρφωση των δασκάλων στο επιστημονικό τους αντικείμενο είναι υποχρέωση της πολιτείας και επομένως θα πρέπει να έχει τακτικό χαρακτήρα μέσα από την αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα Πολύ

17. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕΞΑΕ επηρεάζεται από τη συνολική σας στάση για τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα Πολύ

18. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η στάση σας για την επιμόρφωση στην ΕΞΑΕ επηρεάζεται από το βαθμό εξοικείωσής σας στη χρήση των Ν/Τ

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα Πολύ

Γ. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας τους παρακάτω αναγκαίους παράγοντες για την επιτυχή διαδικασία της ΕΞΑΕ:

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
1. Κατάλληλος εξοπλισμός (υπολογιστής, καλή σύνδεση στο ίντερνετ)	☐	☐	☐	☐	☐
2. Δυνατότητα συνεχούς δωρεάν υποστηρικτικής τεχνικής υποστήριξης	☐	☐	☐	☐	☐
3. Κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό	☐	☐	☐	☐	☐
4. Κατάλληλη εκπαιδευτική πλατφόρμα	☐	☐	☐	☐	☐

5. Έγκαιρη ενδοσχολική επιμόρφωση	☐	☐	☐	☐	☐
6. Υποστήριξη από τη διεύθυνση και το σχολικό περιβάλλον	☐	☐	☐	☐	☐
7. Εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση του διαδικτύου	☐	☐	☐	☐	☐
8. Εξοικείωση μαθητών στη σωστή χρήση N/Τ	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ενδιαφέρον και συμμετοχή από πλευράς των μαθητών	☐	☐	☐	☐	☐
10. Διακριτική στάση και επικοινωνία γονέων για την ΕΞΑΕ	☐	☐	☐	☐	☐

Δ. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε τους παρακάτω παράγοντες ανασταλτικούς για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ΕΞΑΕ:

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
1. Ανεπαρκές επίπεδο γνώσεων στις Νέες Τεχνολογίες	☐	☐	☐	☐	☐
2. Έλλειψη χρόνου για προγραμματισμό και εξάσκηση στη χρήση των ψηφιακών εργαλείων	☐	☐	☐	☐	☐
3. Έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με εκπαιδευτικά λογισμικά και την καταλληλότητα αυτών	☐	☐	☐	☐	☐

4. Οικονομική αδυναμία για την υποστηρικτική λειτουργία της διδασκαλίας μέσω ΕΞΑΕ

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

5. Φόβος αποτυχίας και έλλειψη αυτοπεποίθησης σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

6. Επιφυλάξεις για την κοινωνικοποίηση των μαθητών και τη (δια)παιδαγωγική λειτουργία της ΕΞΑΕ.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.